

ภาคผนวก ญ

หลักสูตร เรื่อง วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอุทอง

หลักสูตร เรื่อง วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอุททอง
 กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระประวัติศาสตร์
 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

โดย

นายสงบ พลายพิชิต

หลักสูตร เรื่อง วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอุทอง
กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระประวัติศาสตร์
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

- ❖ หลักการ
- ❖ จุดมุ่งหมาย
- ❖ โครงสร้าง
- ❖ เนื้อหาสาระ
- ❖ เวลาเรียน
- ❖ แนวการจัดการเรียนรู้
- ❖ สื่อ/แหล่งเรียนรู้
- ❖ การวัดและประเมินผล
- ❖ แผนการจัดการเรียนรู้

หลักสูตร เรื่อง วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอุทอง
กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระประวัติศาสตร์
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

หลักสูตร เรื่อง วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอุทอง กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระประวัติศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง เนื้อหาสาระ เวลาเรียน แนวการจัดการเรียนรู้ สื่อ/แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล แผนการจัดการเรียนรู้ มีรายละเอียดดังนี้

หลักการ

หลักสูตร เรื่อง วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอุทอง เป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเพื่อให้การจัดการศึกษาสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน เป็นการสนองเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 และเพื่อให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปตามนโยบายการจัดการศึกษาของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ผู้วิจัยจึงกำหนดหลักการของหลักสูตร เรื่อง วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอุทอง ไว้ดังนี้

1. เป็นการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพ และความต้องการของท้องถิ่น และสถานศึกษา
2. เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาด้านความรู้ ทักษะ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน
3. เป็นหลักสูตรที่ท้องถิ่นมีส่วนร่วม สามารถยืดหยุ่นได้ทั้งสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้
4. เป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ และคุณภาพของผู้เรียนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระประวัติศาสตร์
5. เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอุทอง ซึ่งเป็นวัฒนธรรมในท้องถิ่น

จุดมุ่งหมาย

ในการจัดทำหลักสูตร เรื่อง วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอู่ทอง กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระประวัติศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีจุดมุ่งหมาย ดังนี้

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมทวารวดีเมืองอู่ทอง
2. เพื่อฝึกทักษะปฏิบัติการการอนุรักษ์วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอู่ทอง
3. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ตามหลักสูตรวัฒนธรรมทวารวดีเมืองอู่ทอง
4. เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอู่ทอง
5. เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญของชุมชนและท้องถิ่น

โครงสร้าง

หลักสูตร เรื่อง วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอู่ทอง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระประวัติศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีองค์ประกอบ ดังนี้

1. หลักการ
2. จุดมุ่งหมาย
3. โครงสร้าง
4. เนื้อหาสาระ
5. เวลาเรียน
6. แนวการจัดการเรียนรู้
7. สื่อ/แหล่งเรียนรู้
8. การวัดและประเมินผล
9. แผนการจัดการเรียนรู้

เนื้อหาสาระ

ความรู้เรื่อง วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอู่ทอง เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระประวัติศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยอิงตามมาตรฐาน สาระการเรียนรู้ ประกอบด้วย

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบ

ตัวชี้วัด ส4.1 ม.1/3 นำวิธีการทางประวัติศาสตร์มาใช้ศึกษาเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์สมัยสุโขทัยในดินแดนไทยโดยสังเขป เช่น รัฐโบราณในดินแดนไทย เช่น ศรีวิชัย ตามพรลิงค์ และทวารวดี ฯลฯ

โดยกำหนดเนื้อหาประกอบด้วย

1. สภาพภูมิศาสตร์อำเภออุ้มทอง
2. เมืองโบราณอุ้มทอง
3. วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอุ้มทอง
4. เจดีย์สมัยทวารวดี
5. พระพุทธรูปสมัยทวารวดี
6. รูปประติมากรรมและศาสนศิลป์สมัยทวารวดี
7. เหรียญมีจารึกสมัยทวารวดี
8. ดูกตาดินเผาสมัยทวารวดี
9. แหล่งเรียนรู้ทวารวดีเมืองอุ้มทอง

เวลาเรียน

การจัดเวลาเรียนของการพัฒนาหลักสูตร เรื่อง วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอุ้มทอง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระประวัติศาสตร์ สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จัดเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระประวัติศาสตร์ โดยจัดเวลาเรียนในลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ดังนี้

หน่วยที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	
		ทฤษฎี	ปฏิบัติ
1	สภาพภูมิศาสตร์อำเภออุ้มทอง	2	-
2	เมืองโบราณอุ้มทอง	1	-
3	วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอุ้มทอง	2	-
4	เจดีย์สมัยทวารวดี	2	-
5	พระพุทธรูปสมัยทวารวดี	2	-
6	รูปประติมากรรมและศาสนศิลป์สมัยทวารวดี	1	-
7	เหรียญมีจารึกสมัยทวารวดี	1	-
8	ตุ๊กตาดินเผาสมัยทวารวดี	1	-
9	แหล่งเรียนรู้ทวารวดีเมืองอุ้มทอง	1	3
รวม		13	3
รวมทั้งสิ้น		16	

แนวการจัดการเรียนรู้

เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร เรื่อง วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอุ้มทอง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระประวัติศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดแนวการจัดการเรียนรู้ดังนี้

1. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ยืดหยุ่นตามสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
2. จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คำนึงถึงความต้องการ และความสนใจของผู้เรียน
3. จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นกิจกรรมกลุ่ม ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองแล้วนำข้อมูลมาอภิปราย ชักถาม และนำเสนอเป็นผลงานต่างๆ
4. จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นให้ปฏิบัติจริง โดยนำนักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ตามแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมทวารวดีเมืองอุ้มทอง
5. จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นวิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นสำคัญ
6. จัดทำชิ้นงานที่สอดคล้องกับทักษะปฏิบัติ

สื่อ/แหล่งเรียนรู้

1. ใบความรู้
2. ใบงาน
3. รูปภาพ
4. แผนที่จังหวัดสุพรรณบุรี
5. แผนที่อำเภออุทุมพร
6. สถานที่จริง
7. คอมพิวเตอร์
8. VTR
9. clip VDO
10. ภูมิปัญญาท้องถิ่น
11. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอุทุมพร

การวัดและประเมินผล

เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร เรื่อง วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอุทุมพร กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระประวัติศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย โดยทำการประเมินผลก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การสังเกต
 - ทักษะปฏิบัติการกิจกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมทวารวดี
2. การสอบถาม
 - ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตร
3. ตรวจผลงาน
 - 3.1 ใบงาน
 - 3.2 ชิ้นงาน/ภาระงาน
4. การทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอุทุมพร
 - 4.1 ทดสอบก่อนเรียน
 - 4.2 ทดสอบหลังเรียน

กำหนดการสอน

หลักสูตร เรื่อง วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอุทอง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระประวัติศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยจัดทำ แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 9 แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 16 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลา/ ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง สถาปัตยกรรมศาสตร์ อำเภออุทอง	1. นักเรียนสามารถอธิบาย เรื่อง สถาปัตยกรรม อำเภออุทองได้ 2. นักเรียนสามารถจัดทำ รายงาน เรื่อง สถาป นาศาสตร์อำเภออุทองได้	สถาปัตยกรรมศาสตร์อำเภอ อุทอง - ที่ตั้งและอาณาเขต - ลักษณะภูมิประเทศ - สภาพภูมิอากาศ - ทรัพยากรธรรมชาติ - ประชากร	2
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง เมืองโบราณสมัย ทวารวดีเมืองอุทอง	1. นักเรียนสามารถ บรรยายรายละเอียด เรื่อง เมืองโบราณสมัยทวารวดี 2. สามารถจัดทำ Clip VDO เรื่อง เมืองโบราณสมัยทวารวดีได้	เมืองโบราณอุทอง - ความสำคัญของ เมืองอุทองก่อนสมัย ทวารวดี - ความสำคัญของ เมืองอุทองสมัย ทวารวดี	1
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง วัฒนธรรมทวารวดี เมืองอุทอง	1. นักเรียนสามารถสรุป เรื่อง วัฒนธรรมทวารวดี เมืองอุทองได้ 2. นักเรียนสามารถ นำเสนอแผนผังความคิด เรื่อง วัฒนธรรมทวารวดี เมืองอุทองได้	วัฒนธรรมทวารวดี เมืองอุทอง - ความหมายของ วัฒนธรรม - ลักษณะและ ความสำคัญของ วัฒนธรรมทวารวดี ในประเทศไทย	2

แผนการจัดการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลา/ ชั่วโมง
		- ปัจจัยที่ทำให้ชุมชนโบราณอยู่ทองเป็นเมืองทำการค้าทางทะเลที่สำคัญ - รูปแบบการตั้งถิ่นฐาน - ดราประทับ - ระบบกษัตริย์และรัฐของกษัตริย์ทวารวดี - ระบบเงินตรา - ศาสนาและความเชื่อ - อักษรและภาษา - ภูเขาแพรรณและถนิมพิมพาภรณ์	
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง เจดีย์สมัยทวารวดี	1. นักเรียนสามารถบอกลักษณะเจดีย์สมัยทวารวดีได้ 2. นักเรียนสามารถวาดภาพเจดีย์สมัยทวารวดีได้	เจดีย์สมัยทวารวดี - เจดีย์หมายเลข 7, 13, 3, 9, 10, 11, 12, 2, 1	2
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง พระพุทธรูปสมัยทวารวดี	1. นักเรียนสามารถบอกลักษณะพระพุทธรูปสมัยทวารวดี 2. นักเรียนสามารถจัดทำสมุดภาพพระพุทธรูปสมัยทวารวดีได้	พระพุทธรูปสมัยทวารวดี - พุทธลักษณะสำคัญของพระพุทธรูปสมัยทวารวดี - พระพุทธรูปสมัยทวารวดีรุ่นแรก - พระพุทธรูปสมัยทวารวดีรุ่นที่ 2 - พระพุทธรูปสมัยทวารวดีรุ่นสุดท้าย	2

แผนการจัดการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลา/ ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 เรื่อง รูปประติมากรรม และศาสนศิลป์สมัยทวารวดี	1. นักเรียนสามารถ เปรียบเทียบลักษณะ รูปประติมากรรมและศาสน ศิลป์สมัยทวารวดี 2. นักเรียนสามารถ นำเสนอรายงาน เรื่อง รูปประติมากรรมและศาสน ศิลป์สมัยทวารวดีได้	รูปประติมากรรม และศาสนศิลป์สมัย ทวารวดี - ธรรมจักร - ศิวลึงค์ - พระวิษณุประทับยืน - จักร - สังข์ - คทา	1
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 เรื่อง เหรียญมีจารึกสมัย ทวารวดี	1. นักเรียนสามารถบอก ความหมาย เรื่อง เหรียญ มีจารึกสมัยทวารวดีได้ 2. นักเรียนสามารถจัดทำ ป้ายนิเทศ เรื่อง เหรียญ มีจารึกสมัยทวารวดีได้	เหรียญมีจารึกสมัย ทวารวดี - แหล่งค้นพบเหรียญ มีจารึก - ความหมายของคำ มีจารึก	1
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 เรื่อง ตุ๊กตาดินเผาสมัย ทวารวดี	1. นักเรียนสามารถบอก ลักษณะตุ๊กตาดินเผาสมัย ทวารวดี 2. นักเรียนสามารถจัดทำ แฟ้มสะสมงาน เรื่อง ตุ๊กตาดินเผาสมัย ทวารวดีได้	ตุ๊กตาดินเผาสมัย ทวารวดี - บุคคลพ่อนรา - รูปบุรุษ-สตรี - พระเจ้าสุทโธทนะ - พระโพธิสัตว์ - หน้าต่างจำลอง (กุฎ) - รูปยักษ์	1
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 9 เรื่อง แหล่งเรียนรู้ทวารวดี เมืองอุทอง	1. นักเรียนสามารถบอก ประโยชน์ เรื่อง แหล่งเรียนรู้ ทวารวดีเมืองอุทองได้ 2. นักเรียนสามารถ นำเสนอโครงงาน เรื่อง แหล่งเรียนรู้ทวารวดี เมืองอุทองได้		4

แผนการจัดการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลา/ ชั่วโมง
		- ห้องจัดแสดง 1 ห้องบรรพชนคนอุทอง - ห้องจัดแสดง 2 ห้องอุทองศรีทวารวดี - อาคารใหม่ชั้นบน - อาคารใหม่ชั้นล่าง	4

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

ชื่อหน่วยการเรียนรู้ วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอู่ทอง เรื่อง สภาพภูมิศาสตร์อำเภออู่ทอง
รายวิชา ส21104 ประวัติศาสตร์ 2 เวลา 2 ชั่วโมง
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนอู่ทอง

1. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบ

ตัวชี้วัดที่ ส4.1 ม.1/3 นำวิธีการทางประวัติศาสตร์มาใช้ศึกษาเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์สมัยสุโขทัยในดินแดนไทยโดยสังเขป เช่น รัฐโบราณในดินแดนไทย เช่น ศรีวิชัย ตามพรลิงค์ และทวารวดี ฯลฯ

2. สาระสำคัญ

อำเภออู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี มีภูมิหลังทางประวัติศาสตร์สมัยทวารวดีเป็นศูนย์กลางของอาณาจักรทวารวดี มีการพัฒนาเมืองโบราณอู่ทองให้เป็นที่รู้จักและเป็นแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญของชาติแห่งหนึ่ง

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

- 3.1 นักเรียนสามารถอธิบาย เรื่อง สภาพภูมิศาสตร์อำเภออู่ทองได้
- 3.2 นักเรียนสามารถจัดทำรายงาน เรื่อง สภาพภูมิศาสตร์อำเภออู่ทองได้

4. สาระการเรียนรู้

สภาพภูมิศาสตร์อำเภออู่ทอง

- ที่ตั้งและอาณาเขต
- ลักษณะภูมิประเทศ
- สภาพภูมิอากาศ
- ทรัพยากรธรรมชาติ
- ประชากร

5. ชิ้นงาน/ภาระงาน

รายงาน เรื่อง สภาพภูมิศาสตร์อำเภออู่ทอง

6. สื่อ/แหล่งเรียนรู้

- 6.1 แผนที่จังหวัดสุพรรณบุรี แผนที่อำเภออู่ทอง
- 6.2 ใบความรู้

6.3 ใบงาน

7. การวัดและประเมินผล

สิ่งที่ประเมิน	วิธีการ/เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
1. นักเรียนสามารถอธิบาย เรื่อง สภาพภูมิศาสตร์อำเภออุ้มทองได้	แบบทดสอบ	เกณฑ์ผ่าน 60 %
2. นักเรียนสามารถจัดทำรายงาน เรื่อง สภาพภูมิศาสตร์อำเภออุ้มทองได้	แบบประเมิน	เกณฑ์ผ่าน ระดับคุณภาพดี

8. กิจกรรมการเรียนรู้ (วิธีการทางประวัติศาสตร์)

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูนำแผนที่จังหวัดสุพรรณบุรี แผนที่อำเภออุ้มทอง ให้นักเรียนดู อภิปรายร่วมกัน ว่ามีสภาพภูมิศาสตร์อย่างไร

2. ทดสอบก่อนเรียน

ขั้นกิจกรรม

3. ให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มๆ ละ 4-5 คน เพื่อทำกิจกรรมศึกษา เรื่อง สภาพภูมิศาสตร์ อำเภออุ้มทอง ตามขั้นตอนวิธีการทางประวัติศาสตร์ ซึ่งผู้สอนจะอธิบายวิธีการทางประวัติศาสตร์ ให้นักเรียนเข้าใจชัดเจนก่อนทำกิจกรรมร่วมกัน

4. ผู้เรียนกำหนดประเด็นเรื่องที่จะศึกษา ใบความรู้ที่ 1 เรื่อง สภาพภูมิศาสตร์ อำเภออุ้มทอง โดยผู้สอนนำเรื่อง สภาพภูมิศาสตร์อำเภออุ้มทอง ที่อภิปรายกันมาแล้ว ในขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ให้ผู้เรียนพิจารณาอีกครั้งเพื่อกำหนดประเด็นเรื่องที่จะศึกษาว่าสนใจ ประเด็นใด จะศึกษาโดยวิธีใด จากแหล่งข้อมูลใดได้บ้าง

5. ผู้เรียนค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าข้อมูล เรื่อง สภาพภูมิศาสตร์อำเภออุ้มทอง จากแหล่งความรู้ต่างๆ ตามความสนใจและการวางแผนกลุ่ม ซึ่งอาจ ศึกษาจากห้องสมุดโรงเรียน ห้องคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต การสอบถามสัมภาษณ์ผู้รู้หรือ แหล่งข้อมูลภายนอกโรงเรียน เช่น แหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ อุ้มทอง หอสมุดแห่งชาติสุพรรณบุรี ฯลฯ

6. ผู้เรียนร่วมกันตรวจสอบ วิเคราะห์ ประเมินคุณค่าหลักฐาน เรื่อง สภาพภูมิศาสตร์ อำเภออุ้มทอง โดยบันทึกข้อมูลที่น่าเชื่อถือไว้

7. ผู้เรียนสังเคราะห์ตีความหลักฐาน โดยผู้เรียนนำข้อมูลที่น่าเชื่อถือมาสังเคราะห์ ข้อเท็จจริงจากหลักฐานต่างๆ เรื่อง สภาพภูมิศาสตร์อำเภออุ้มทอง

8. ผู้เรียนเรียบเรียงข้อเท็จจริงและนำเสนอเป็นข้อสรุปของกลุ่ม แล้วนำเสนอผลสรุปของกลุ่ม เรื่อง สภาพภูมิศาสตร์อำเภออุ้มทอง การนำเสนออาจใช้ Power Point หรือสื่อต่างๆ ที่น่าสนใจ พร้อมทั้งอธิบายเหตุผลประกอบอย่างสมเหตุสมผลตามความคิดเห็นของกลุ่ม

9. ครูให้นักเรียนศึกษาเหตุผลจากการศึกษาของกลุ่มต่างๆ แล้วสรุปเป็นผลงานของกลุ่มอีกครั้ง บางกลุ่มอาจเพิ่มเติมบทสรุปของกลุ่มได้

10. นักเรียนทำใบงานที่ 1 เรื่อง สภาพภูมิศาสตร์อำเภออุ้มทอง

11. ครูมอบหมายงานให้นักเรียนทำรายงาน เรื่อง สภาพภูมิศาสตร์อำเภออุ้มทอง

12. ให้แต่ละกลุ่มนำเสนอชิ้นงานที่ได้รับมอบหมาย

13. ประเมินผลทักษะปฏิบัติการอนุรักษ์วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอุ้มทอง
ขั้นสรุป

14. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป เรื่อง สภาพภูมิศาสตร์อำเภออุ้มทอง

15. ทดสอบหลังเรียน

9. ภาคผนวก

9.1 แบบทดสอบก่อนเรียน

9.2 ใบความรู้ที่ 1

9.3 ใบงานที่ 1

9.4 แบบทดสอบหลังเรียน

แบบทดสอบก่อนเรียน

เรื่อง สภาพภูมิศาสตร์อำเภออุ้มทอง

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว แล้วทำเครื่องหมาย X ลงในกระดาษคำตอบ

1. อำเภออุ้มทองมีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอและจังหวัดใกล้เคียง ยกเว้นข้อใด
 - ก. อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี
 - ข. อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี
 - ค. อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี
 - ง. อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี
2. ทางหลวงหมายเลขใดที่สามารถเดินทางจากจังหวัดสุพรรณบุรีผ่านอำเภออุ้มทองไปจังหวัดนครปฐม
 - ก. ทางหลวงหมายเลข 340
 - ข. ทางหลวงหมายเลข 321
 - ค. ทางหลวงหมายเลข 333
 - ง. ทางหลวงหมายเลข 324
3. ข้อใดไม่ใช่สภาพภูมิประเทศของอำเภออุ้มทอง
 - ก. สภาพภูมิประเทศแบบภูเขาและที่สูง
 - ข. สภาพภูมิประเทศแบบลูกคลื่นลอนลาด
 - ค. สภาพภูมิประเทศแบบที่ราบลุ่มแม่น้ำ
 - ง. สภาพภูมิประเทศแบบที่ราบสูง
4. เมืองโบราณอุ้มทองมีแม่น้ำสายใดที่สามารถออกสู่ทะเลได้
 - ก. แม่น้ำจรเข้สามพัน
 - ข. ลำท่าไชย
 - ค. คลองสองพี่น้อง
 - ง. ถูกทุกข้อ
5. สรรค์กัณฑ์สิทธิ์ทั้งสี่คือสระอะไรบ้าง
 - ก. สระแก้ว สระคา สระยมนา สระเกตุ
 - ข. สระแก้ว สระทอง สระคา สระยมนา
 - ค. สระแก้ว สระเพชร สระทอง สระคา
 - ง. สระคา สระยมนา สระทอง สระแก้ว

6. เมืองโบราณอู่ทองเสื่อมร้างไปเมื่อราวพุทธศตวรรษที่เท่าไร
 - ก. พุทธศตวรรษที่ 12 – 13
 - ข. พุทธศตวรรษที่ 14 - 16
 - ค. พุทธศตวรรษที่ 16 - 17
 - ง. พุทธศตวรรษที่ 19 – 20
7. สภาพภูมิอากาศของอำเภอู่ทองมีกี่ฤดู
 - ก. 2 ฤดู
 - ข. 3 ฤดู
 - ค. 4 ฤดู
 - ง. 5 ฤดู
8. ข้อใดไม่ใช่ลักษณะดินในเขตอำเภอู่ทอง
 - ก. ดินปนทราย
 - ข. ดินเหนียว
 - ค. ดินตะกอนปากแม่น้ำ
 - ง. ดินร่วน
9. แหล่งน้ำอื่นๆ นอกจากแหล่งน้ำธรรมชาติในเขตอำเภอู่ทอง คือข้อใด
 - ก. น้ำตก
 - ข. น้ำบาดาล
 - ค. น้ำจากคลองชลประทาน
 - ง. น้ำจากเขื่อนในเขตอำเภอู่ทอง
10. แร่ธาตุที่พบในเขตอำเภอู่ทองและนำมาใช้เป็นพลังงานคือข้อใด
 - ก. หินปูน
 - ข. น้ำมันดิบ
 - ค. หินซีเมนต์
 - ง. หินแกรนิต

เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน

เรื่อง สภาพภูมิศาสตร์อำเภออุ้มทอง

1. ก	6. ค
2. ข	7. ข
3. ง	8. ค
4. ก	9. ค
5. ก	10. ข

เรื่อง สภาพภูมิศาสตร์อำเภออุ้มทอง

สภาพภูมิศาสตร์อำเภออุ้มทอง

1. ที่ตั้งและอาณาเขต

อำเภออุ้มทอง ตั้งอยู่ทางด้านตะวันตกเฉียงใต้ของจังหวัดสุพรรณบุรี เส้นรุ้งที่ 14 องศา 22 ลิปดา 8 พิลิปดาเหนือ และเส้นแวงที่ 99 องศา 53 ลิปดา 35 พิลิปดาตะวันออก หรือ พิกัดกริดที่ 964891 มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 641.063 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 400,464 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภออื่นและจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้ (สำนักทะเบียนราษฎร อำเภออุ้มทอง)

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอดอนเจดีย์จังหวัดสุพรรณบุรีและอำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี และอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอสองพี่น้อง และอำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอเลาขวัญ อำเภอห้วยกระเจาและอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

การเดินทางไปยังอำเภออุ้มทอง ถ้าเดินทางจากกรุงเทพฯ สามารถเดินทางไปตามทางหลวงหมายเลข 340 (สายกรุงเทพฯ-บางบัวทอง-สุพรรณบุรี)เป็นระยะทาง 107.1 กิโลเมตร เมื่อมาถึงตัวจังหวัดแล้วได้เดินทางต่อไปตามทางหลวงหมายเลข 321(สุพรรณบุรี-อุ้มทอง)เป็นระยะทาง 32.3 กิโลเมตร รวมเป็นระยะทางทั้งหมดประมาณ 139.4 กิโลเมตร และ อีกทางหนึ่งจากกรุงเทพฯผ่านจังหวัดนครปฐม แยกเข้าถนนมาลัยแมน ถึงอำเภออุ้มทอง ระยะทางประมาณ 170 กิโลเมตร

แผนที่อำเภออุทุมพร จังหวัดสุรินทร์

ที่มา : แผนที่อำเภออุทุมพร (2555, ย่อหน้า 16)

2. ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่อำเภออุทุมพร แบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

2.1 ภูมิประเทศแบบภูเขาและที่สูง สภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดสลับกับลอนชันจนถึงเทือกเขาสูงชันได้แก่ พื้นที่บางส่วนของตำบลบ้านช้าง ตำบลดอนคา ตำบลหนองไธ้ ตำบลอุทุมพร ตำบลพลับพลายไชย

2.2 ภูมิประเทศแบบลูกคลื่นลอนลาด ลักษณะเป็นพื้นที่ถัดจากเขตภูเขา ได้แก่ พื้นที่ในตำบลบ้านช้าง ตำบลดอนคา ตำบลหนองไธ้ ตำบลอุทุมพร ตำบลจรเข้สามพัน

2.1 ภูมิประเทศแบบที่ราบลุ่มแม่น้ำจะเข้าสู่สามพัน เป็นบริเวณมีความอุดมสมบูรณ์ ได้แก่ พื้นที่ในเขตตำบลอุทอง ตำบลจรเข้สามพัน ตำบลสระยายโสม ตำบลสระพังลาน ตำบลดอนมะเกลือ ตำบลยังทลาย และตำบลเจดีย์

สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาและมีพื้นที่สูงทางด้านตะวันตกเฉียงเหนือ ส่วนพื้นที่ราบอยู่ทางทิศตะวันออก มีลำน้ำสายหลัก คือลำน้ำจรเข้สามพัน ลำน้ำสายนี้ไหลมาจากท้องที่อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี แอ่งเขาหัวนอน ผ่านมาทางบ้านรางหวาย บ้านลาดหมู วัดประทุมวิหาร บ้านจรเข้สามพัน บ้านนาลาว บ้านท่าพระ (คือตลาดท่าพระยา-จักรในเวลานี้) บ้านหนองตาสาม บ้านดอนยายแสด (หรือยี่แสด) บ้านลูกตาลอ่อน ถึงบ้านวัดนก ณ ที่บ้านวัดนก รวมกับ ลำน้ำใหญ่อีกสายหนึ่งที่ไหลมาแต่ข้างเหนือ ลำน้ำใหญ่ที่มาจากข้างเหนือนี้ มีชื่อเรียกแตกต่างกันเป็นตอนๆ ทั้งที่เป็นแม่น้ำสายเดียวกัน และเริ่มต้นมาแต่หมู่บ้านสามชุก ไหลผ่านมาทางบ้านท่าระกำ บ้านหนองตาแป้น บ้านหนองสาหร่ายใหญ่ หนองสาหร่ายน้อย บ้านสวนรัก ถึงบ้านดลิ่งชัน ตอนนี้เรียกกันว่า แม่น้ำด้วน จากบ้านดลิ่งชัน บ้านท่าข้าม บ้านไร่ บ้านท่าว่า ถึงบ้านเขาดิน ตอนนี้เรียกกันว่า แม่น้ำ ท่าว่า ในหมู่บ้านท่าว่า มีสระน้ำสำคัญ 4 สระ คือ สระเกต สระแก้ว สระยมนา และสระคา จากบ้านเขาดินไหลผ่านบ้านศาลาขาว บ้านท่าช้าง บ้านโรงฆ้องบ้านดอนยายเกต บ้านวัดนก และบ้านไผ่หงอย ตอนนี้เรียกว่า คลองสวนแดง ขอสรุปเรียกลำน้ำใหญ่มีชื่อเป็นตอนๆ นี้ว่า “แม่น้ำท่าว่า” เมื่อแม่น้ำท่าว่ามาบรรจบเป็นแควเดียวกับลำน้ำจรเข้สามพันที่บ้านวัดนก แล้วไหลผ่านบ้านท่าไชย บ้านกาไ้ว บ้านบางทราย บ้านบางพลัด บ้านบางลี (ตอนนี้เรียกเป็นอีกชื่อว่า ลำท่าไชย) จากบ้านบางลีไปสองพี่น้อง (ตอนนี้เรียกอีกชื่อว่า คลองบางลี) จากบ้านสองพี่น้องถึงอำเภอสองพี่น้องออกแม่น้ำสุพรรณบุรีที่ข้างวัดบางสาม ในหมู่บ้านสามแก้ว (ตอนนี้เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า คลองสองพี่น้อง) แม่น้ำจรเข้สามพันมาจากทางตะวันตกเฉียงใต้ของเมืองท้าวอุทองมาลงร่วมกับแม่น้ำท่าว่าหรือสุพรรณบุรีเก่าที่ใกล้บ้านวัดนกซึ่งอยู่ทางตะวันออก และ ณ ที่บริเวณนั้นเป็นสบน้ำใหญ่กินว่าลงมาถึงอำเภอกำแพงแสน อำเภอเมืองนครปฐม

เมืองท้าวอุทองได้อาศัยลำน้ำที่ไหลมาหล่อเลี้ยง คือ ลำจรเข้สามพัน ลำห้วยรวก ลำห้วยหางนาศ เป็นสายที่รับน้ำมาจากเทือกเขา ย่อมจะอำนวยน้ำให้มาก ก็แต่ในฤดูฝน ส่วนลำน้ำท่าว่าหรือสุพรรณบุรีเก่าเป็นแควในพื้นที่ราบลุ่ม รับน้ำจากลำมะขามเฒ่ามาแต่ข้างเหนือ ย่อมอำนวยน้ำให้ตลอดฤดูกาล ก็เมื่อตอนต้นแควบ้านสามชุกเกิดดอนเขินหรือเปลี่ยนกระแสน้ำดินเสียแล้ว ย่อมต้องมีน้ำน้อยไม่สะดวกแก่การเดินเรือขนาดใหญ่ๆ ลงโดยลำดัด ปัญหาจึงเกิดขึ้นว่าเมืองโบราณแห่งนี้ขาดแคลนน้ำอันเป็นเหตุที่ทำให้เกิดเสื่อมความสำคัญและความสมบูรณ์พูนสุขได้เริ่มขึ้นเมื่อใด และสูญสลายไปเมื่อใด เมืองท้าวอุทองคงเสื่อมสิ้นสภาพเป็นเมืองสำคัญ

ในราวพุทธศตวรรษที่ 16-17 แล้วเคลื่อนย้ายมาตั้งเมืองรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขึ้นใหม่ ในบริเวณที่มีวัดพระศรีรัตนมหาธาตุกับวัดพระรูปเป็นสำคัญ เรียกชื่อว่าเมืองสุพรรณภูมิ หรือพันธุมบุรี หรือสุพรรณบุรี ดังปรากฏในศิลาจารึกสมัยกรุงสุโขทัย (หลักที่ 1) จารึกลานทองวัดสองคบ ชัยนาท (หลักที่ 48) และตำนานความเก่าๆ หลายเรื่อง เป็นอันสรุปได้ว่าเมืองโบราณแห่งนี้ได้เสื่อมสลายร้างไปเมื่อราวพุทธศตวรรษที่ 16-17 ก่อนกาลประสูติของ สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 ผู้สร้างพระนครศรีอยุธยาเป็นราชธานีของประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ.1893 ไม่น้อยกว่า 100 ถึง 200 ปี ในวงประวัติศาสตร์ ไทยรับเชื่อกันมานานกว่าครึ่ง ศตวรรษแล้วว่า พระมหากษัตริย์องค์น้อยพยพหนีห่า (อหิวาตกโรค) ไปจากเมืองท้าวอู่ทอง แล้ว จึงไปสร้างพระนครศรีอยุธยาขึ้นเป็นนครหลวง แต่ข้อมูลทางโบราณคดีกลับตรงกันข้าม ควรจะ ปรับปรุงแก้ไขประวัติศาสตร์ตรงนี้เสียใหม่

3. สภาพภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศมีลักษณะคล้ายกับบริเวณพื้นที่อื่นในพื้นที่ราบภาคกลางคือ มี 3 ฤดูกาล คือ

3.1 ฤดูร้อน

ประมาณ 3 เดือน (กุมภาพันธ์ - พฤษภาคม)

3.2 ฤดูฝน

ประมาณ 5 เดือน (พฤษภาคม - ตุลาคม)

3.3 ฤดูหนาว

ประมาณ 4 เดือน (ตุลาคม - กุมภาพันธ์)

4. ทรัพยากรธรรมชาติ

4.1 ทรัพยากรป่าไม้

ป่าไม้ส่วนใหญ่เป็นป่าไม้เบญจพรรณ มีพื้นที่ประมาณร้อยละ 20 ของพื้นที่ ทั้งหมด พื้นที่ป่าสงวนส่วนใหญ่ถูกบุกรุกถากถางกลายเป็นพื้นที่ไร่ และพื้นที่นา พื้นที่ ป่าสงวนทั้งหมดมีเนื้อที่ประมาณ 74.82 ตารางกิโลเมตร ส่วนใหญ่อยู่ทางด้านตะวันตกของ ตัวอำเภอ ได้แก่

1) ป่าเขาทุ่งดินดำ – ป่าเขาตาแก้ว เนื้อที่ 34.00 ตารางกิโลเมตร

2) ป่าเขาตะโกปิดทอง – ป่าเขาเพชรน้อย เนื้อที่ 24.00

ตารางกิโลเมตร

3) ป่าบ้านโฆ้ง เนื้อที่ 16.11 ตารางกิโลเมตร

4) ป่าสักสระยายโสม เนื้อที่ 0.71 ตารางกิโลเมตร

4.2 ทรัพยากรดิน

แบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ

1) เขตพื้นที่ทางตอนเหนือ เป็นพื้นที่ดอน มีภูเขาเป็นแนวยาว พื้นที่ค่อนข้างแห้งแล้ง สภาพดินเป็นดินปนทรายไม่สามารถกักเก็บน้ำได้

2) เขตพื้นที่ทางตอนใต้ เป็นพื้นที่ราบลุ่ม มีลำน้ำจรเข้สามพัน คลองชลประทานและคลองหลายสายไหลผ่าน เช่น คลองคณทิ คลองลาดน้ำเตียน คลองปากแสด เป็นต้น สภาพดินเป็นดินเหนียวและดินร่วนเหมาะแก่การเพาะปลูกพืชไร่ ข้าว และเลี้ยงสัตว์

4.3 ทรัพยากรน้ำ

มีลำน้ำจรเข้สามพันและคลองชลประทานจากจังหวัดชัยนาทและกาญจนบุรี เป็นแหล่งน้ำหลักสำหรับการเพาะปลูก ประมาณร้อยละ 70 ของพื้นที่มีน้ำเพียงพอต่อการเกษตรกรรม และอีกร้อยละ 30 ของพื้นที่ต้องพึ่งพาน้ำฝนตามธรรมชาติ

4.4 ทรัพยากรแร่ธาตุ

มีหินปูน หินแกรนิต และหินซีไลต์ ในบริเวณเชิงเขาทางด้านตะวันตกของอำเภอ และมีแหล่งน้ำมันดิบบริเวณรอยต่อของตำบลเจดีย์ อำเภอกู่ทอง และตำบลสวนแตง อำเภอเมืองฯ จังหวัดสุพรรณบุรี

5. ประชากร

ประชาชนในอำเภอกู่ทองประกอบด้วยเชื้อชาติไทย ญวน จีน ลาว เขมร กระจายไปตามตำบลต่างๆ ทั้งสิ้น 119,927 คน เป็นชาย 58,349 คน เป็นหญิง 61,575 คน ความหนาแน่นของชนเชื้อชาติต่างๆ กระจายอยู่ทุกตำบล ดังนี้ (สำนักงานสถิติจังหวัดสุพรรณบุรี, 2549)

ตำบล	ลักษณะทางเชื้อชาติ
กู่ทอง	ไทย – ไทยจีน – ไทยครั้ง – ไทยเวียง (ลาวครั้ง, ลาวเวียง) ไทยพวน
หนองไธสง	ไทยเวียง – ไทยทรงดำ (ลาวเวียง, ไชย) เขมร
ดอนคา	ไทยเวียง (ลาวเวียง)
พลับพลาไชย	ไทยเวียง (ลาวเวียง)
บ้านไชย	ไทยเวียง (ลาวเวียง)
เจดีย์	ไทย – ไทยครั้ง – ไทยเวียง (ลาวครั้ง, ลาวเวียง)
กระเจียน	ไทย – ไทยเวียง (ลาวเวียง)

ตำบล	ลักษณะทางเชื้อชาติ
ยั้งทะลาย	ไทย
จระเข้สามพัน	ไทย
สระยายโสม	ไทย – ไทยทรงดำ (โซ่ง)
สระพังลาน	ไทยครึ่ง (ลาวครึ่ง)
บ้านดอน	ไทยทรงดำ (โซ่ง)
ดอนมะเกลือ	ไทยทรงดำ (โซ่ง)

กลุ่มเชื้อชาติ	พื้นที่ที่มีการอยู่อาศัย หนาแน่น	ความชำนาญ
กลุ่มไทย – เวียง	ทางตอนเหนือของอำเภอ	ด้านดนตรีประเภทลูกทุ่ง แคนประยุกต์
กลุ่มไทย – โซ่ง	ทางตอนใต้ของอำเภอ	ด้านวิชาชีพต่างๆ
กลุ่มไทย – จีน	กระจายอยู่ทั่วไป	มีความชำนาญในการค้าขาย
กลุ่มไทยอื่นๆ	กระจายอยู่ทั่วไป	มีความชำนาญ ในทางเกษตรกรรม

เรื่อง สภาพภูมิศาสตร์อำเภออุททอง

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนเติมคำในช่องว่างให้ถูกต้องและสมบูรณ์ที่สุด

1. การเดินทางจากอำเภออุททองไปกรุงเทพมหานครที่สะดวกที่สุด คือ
.....
.....
2. ลักษณะภูมิประเทศของอำเภออุททองมี 3 ลักษณะ คือ 1).....
2).....3).....
3. แม่น้ำสายสำคัญที่หล่อเลี้ยงเมืองโบราณอุททองคือ.....
และเชื่อว่าเกิดโรคห่า (อหิวาตกโรค) ด้วยเหตุผลใด.....
4. ทรัพยากรธรรมชาติที่ขุดพบและสนับสนุนแนวคิดที่ว่า ด้านทิศตะวันออกของ
เมืองโบราณอุททอง เป็นทะเลมาก่อน คือ.....
5. ชาติพันธุ์ไทยทรงดำตั้งหลักแหล่งอย่างหนาแน่นบริเวณตำบล 1).....
2).....3).....

ตอนที่ 2 ให้นักเรียนพิจารณาข้อความแล้วใส่เครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่ถูกต้อง และ
ใส่เครื่องหมาย × หน้าข้อความที่ผิด

- 1. แม่น้ำจรเข้สามพันมีต้นกำเนิดจากบริเวณเขาหัวนอน อำเภอพนมทวน
จังหวัดกาญจนบุรี
- 2. แม่น้ำท่าว่า คือ แม่น้ำจรเข้สามพันที่ไหลผ่านเมืองโบราณอุททองออกสู่ทะเล
- 3. สุพรรณภูมิ พันธุมบุรี สองพันบุรี คือ สุพรรณบุรี
- 4. ทรัพยากรดินในเขตพื้นที่ทางตอนเหนือของอำเภออุททองเป็นพื้นที่ราบลุ่ม
สภาพดินเป็นดินเหนียว
- 5. ป่าสงวนในพื้นที่อำเภออุททอง ได้แก่ ป่าเขาทุ่งดินดำ ป่าเขาตะโกปิตทอง
ป่าบ้านไช้ และป่าสักกระยาเยา

ตอนที่ 3 ให้นักเรียนอธิบายประเด็น “พระเจ้าอุทุมพรอพยพหนีโรคห่าจากเมืองอุทุมพรไปสร้าง
กรุงศรีอยุธยา จริงหรือไม่ อย่างไร”

[illegible]

เฉลยใบงานที่ 1

เรื่อง สภาพภูมิศาสตร์อำเภออุ้มทอง

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนเติมคำในช่องว่างให้ถูกต้องและสมบูรณ์ที่สุด

1. การเดินทางจากอำเภออุ้มทองไปกรุงเทพมหานครที่สะดวกที่สุด คือ
.....เดินทางจากอำเภออุ้มทองไปจังหวัดสุพรรณบุรี และใช้ทางหลวงหมายเลข 340
.....ผ่านอำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี.....
2. ลักษณะภูมิประเทศของอำเภออุ้มทองมี 3 ลักษณะ คือ 1)แบบภูเขาและที่สูง
2)แบบลูกคลื่นลอนลาด..... 3)แบบที่ราบลุ่มแม่น้ำ.....
3. แม่น้ำสายสำคัญที่หล่อเลี้ยงเมืองโบราณอุ้มทองคือแม่น้ำจรเข้สามพัน.....
และเชื่อว่าเกิดโรคห่า(อหิวาตกโรค) ด้วยเหตุผลใดแม่น้ำลำคลองตื้นเขิน.....
4. ทรัพยากรธรรมชาติที่ขุดพบและสนับสนุนแนวคิดที่ว่า ด้านทิศตะวันออกของ
เมืองโบราณอุ้มทอง เป็นทะเลมาก่อน คือน้ำมันดิบ.....
5. ชาติพันธุ์ไทยทรงดำตั้งหลักแหล่งอย่างหนาแน่นบริเวณตำบล 1)ดอนมะเกลือ.....
2)สระยายโสม..... 3)บ้านดอน.....

ตอนที่ 2 ให้นักเรียนพิจารณาข้อความแล้วใส่เครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่ถูกต้อง และ
ใส่เครื่องหมาย × หน้าข้อความที่ผิด

-✓..... 1. แม่น้ำจรเข้สามพันมีต้นกำเนิดจากบริเวณเขาหัวนอน อำเภอพนมทวน
จังหวัดกาญจนบุรี
-×..... 2. แม่น้ำท่าว่า คือ แม่น้ำจรเข้สามพันที่ไหลผ่านเมืองโบราณอุ้มทองออกสู่ทะเล
-✓..... 3. สุพรรณภูมิ พันธุมบุรี สองพันบุรี คือ สุพรรณบุรี
-×..... 4. ทรัพยากรดินในเขตพื้นที่ทางตอนเหนือของอำเภออุ้มทองเป็นพื้นที่ราบลุ่ม
สภาพดินเป็นดินเหนียว
-✓..... 5. ป่าสงวนในพื้นที่อำเภออุ้มทอง ได้แก่ ป่าเขาทุ่งดินดำ ป่าเขาตะโกปิตทอง
ป่าบ้านช้าง และป่าสักสระยายโสม

ตอนที่ 3 ให้นักเรียนอธิบายประเด็น “พระเจ้าอุทุมพรพหนีโรคห่าจากเมืองอุทุมพรไปสร้าง
กรุงศรีอยุธยา จริงหรือไม่ อย่างไร”

(คำตอบอยู่ในดุลยพินิจของครูผู้สอน)

แบบทดสอบหลังเรียน
เรื่อง สภาพภูมิศาสตร์อำเภออุ้มทอง

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว แล้วทำเครื่องหมาย X ลงในกระดาษคำตอบ

1. ทางหลวงหมายเลขใดที่สามารถเดินทางจากจังหวัดสุพรรณบุรีผ่านอำเภออุ้มทองไปจังหวัดนครปฐม
 - ก. ทางหลวงหมายเลข 321
 - ข. ทางหลวงหมายเลข 324
 - ค. ทางหลวงหมายเลข 333
 - ง. ทางหลวงหมายเลข 340
2. อำเภออุ้มทองมีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอและจังหวัดใกล้เคียง ยกเว้นข้อใด
 - ก. อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี
 - ข. อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี
 - ค. อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี
 - ง. อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี
3. สรรค์กัณฑ์สิทธิ์ทั้งสี่คือสระอะไรบ้าง
 - ก. สระแก้ว สระเพชร สระทอง สระคา
 - ข. สระคา สระยมนา สระทอง สระแก้ว
 - ค. สระแก้ว สระคา สระยมนา สระเกตุ
 - ง. สระแก้ว สระทอง สระคา สระยมนา
4. ข้อใดไม่ใช่สภาพภูมิประเทศของอำเภออุ้มทอง
 - ก. สภาพภูมิประเทศแบบที่ราบสูง
 - ข. สภาพภูมิประเทศแบบภูเขาและที่สูง
 - ค. สภาพภูมิประเทศแบบที่ราบลุ่มแม่น้ำ
 - ง. สภาพภูมิประเทศแบบลูกคลื่นลอนลาด
5. เมืองโบราณอุ้มทองมีแม่น้ำสายใดที่สามารถออกสู่ทะเลได้
 - ก. ลำท่าไชย
 - ข. แม่น้ำจระเข้สามพัน
 - ค. คลองสองพี่น้อง
 - ง. ถูกทุกข้อ

6. สภาพภูมิอากาศของอำเภออุ้มทองมีกี่ฤดู
 - ก. 5 ฤดู
 - ข. 4 ฤดู
 - ค. 3 ฤดู
 - ง. 2 ฤดู
7. เมืองโบราณอุ้มทองเสื่อมร้างไปเมื่อราวพุทธศตวรรษที่เท่าไร
 - ก. พุทธศตวรรษที่ 19 – 20
 - ข. พุทธศตวรรษที่ 16 - 17
 - ค. พุทธศตวรรษที่ 14 - 16
 - ง. พุทธศตวรรษที่ 12 – 13
8. แร่ธาตุที่พบในเขตอำเภออุ้มทองและนำมาใช้เป็นพลังงานคือข้อใด
 - ก. หินแกรนิต
 - ข. หินซีโลท์
 - ค. น้ำมันดิบ
 - ง. หินปูน
9. ข้อใดไม่ใช่ลักษณะดินในเขตอำเภออุ้มทอง
 - ก. ดินร่วน
 - ข. ดินเหนียว
 - ค. ดินปนทราย
 - ง. ดินตะกอนปากแม่น้ำ
10. แหล่งน้ำอื่นๆ นอกจากแหล่งน้ำธรรมชาติในเขตอำเภออุ้มทอง คือข้อใด
 - ก. น้ำจากเขื่อนในเขตอำเภออุ้มทอง
 - ข. น้ำจากคลองชลประทาน
 - ค. น้ำบาดาล
 - ง. น้ำตก

เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน

เรื่อง สภาพภูมิศาสตร์อำเภออุ้มทอง

1. ก	6. ค
2. ง	7. ข
3. ค	8. ค
4. ก	9. ง
5. ข	10. ข

แบบประเมินทักษะการปฏิบัติกิจกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมเมืองอุทอง
รายงาน เรื่อง สภาพภูมิศาสตร์อำเภออุทอง

กลุ่มที่.....ชื่อกลุ่ม.....

สมาชิกกลุ่ม 1.
 2.
 3.
 4.
 5.

คำชี้แจง : ให้ผู้ประเมินเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับคุณภาพ
 (ดูเกณฑ์ให้คะแนน)

ที่	ประเด็นการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
		4	3	2	1
1	การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การวางแผนการทำงาน และมีขั้นตอนการทำงาน อย่างมีระบบ				
2	กระตือรือร้นในการทำงานร่วมกัน และ มีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย				
3	การสืบค้นข้อมูล การจัดทำรายงาน และ การนำเสนอผลงาน				
รวม					

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

เกณฑ์การประเมิน

คะแนน 3.50 – 4.00 ดีมาก
 คะแนน 2.50 – 3.49 ดี
 คะแนน 1.50 – 2.49 พอใช้
 คะแนน 1.00 – 1.49 ปรับปรุง

เกณฑ์การผ่าน ระดับคุณภาพ ดี

เกณฑ์การประเมินทักษะการปฏิบัติกิจกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมเมืองอุทอง
รายงาน เรื่อง สภาพภูมิศาสตร์อำเภออุทอง

ประเด็นการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)
การมีส่วนร่วม ในการแสดง ความคิดเห็น การวางแผนการทำงาน และมีขั้นตอนการทำงาน อย่างมีระบบ	สมาชิกในกลุ่มทุกคน มีส่วนร่วมในการแสดง ความคิดเห็น การวางแผน การทำงาน และ มีขั้นตอนการทำงาน อย่างมีระบบได้ดีมาก	สมาชิกในกลุ่มทุกคน มีส่วนร่วมในการแสดง ความคิดเห็น การวางแผน การทำงาน และ มีขั้นตอนการทำงาน ไม่ครบตามขั้นตอน	สมาชิกในกลุ่มบางคน มีส่วนร่วมในการแสดง ความคิดเห็น การวางแผน การทำงาน และ มีขั้นตอนการทำงาน และไม่ครบตาม ขั้นตอน	ควรปรับปรุง การมีส่วนร่วม ในการแสดง ความคิดเห็น การวางแผน การทำงานที่ไม่เป็น ระบบ
กระตือรือร้น ในการทำงานร่วมกัน และมีความรับผิดชอบ ในงานที่ได้รับ มอบหมาย	กระตือรือร้น ในการทำงานร่วมกัน และมีความรับผิดชอบ ในงานที่ได้รับ มอบหมายได้ดีมาก	กระตือรือร้น ในการทำงานร่วมกัน และมีความรับผิดชอบ ในงานที่ได้รับ มอบหมายไม่ครบตาม ขั้นตอน	สมาชิกในกลุ่มบางคน มีความกระตือรือร้น ในการทำงานร่วมกัน และมีความรับผิดชอบ ในงานที่ได้รับ มอบหมายไม่ครบตาม ขั้นตอน	ควรปรับปรุง ความกระตือรือร้น ในการทำงานร่วมกัน และมีความรับผิดชอบ ในงานที่ได้รับ มอบหมาย
การสืบค้นข้อมูล การจัดทำรายงาน และ การนำเสนอผลงาน	สมาชิกในกลุ่มทุกคน การมีส่วนร่วม ในการแสดง ความคิดเห็น การวางแผน การทำงาน และ มีขั้นตอนการทำงาน อย่างมีระบบข้อมูล จากหลายแหล่ง ถูกต้อง ชัดเจน ตรงประเด็น มีความคิดสร้างสรรค์ ตกแต่งสวยงาม สะอาด และรูปแบบ นำเสนอตรงประเด็น และน่าสนใจ	สมาชิกในกลุ่มทุกคน ร่วมมือทำงาน ข้อมูลถูกต้อง ชัดเจน ตรงประเด็น มีความคิดสร้างสรรค์ ตกแต่งสวยงาม รูปแบบนำเสนอ น่าสนใจตรงประเด็น เป็นส่วนใหญ่	สมาชิกในกลุ่มทุกคน ร่วมมือกันในการ ทำงานบางส่วน ข้อมูลถูกต้อง ชัดเจน เป็นบางส่วน ตกแต่งสวยงาม สะอาด และรูปแบบ นำเสนอไม่น่าสนใจแต่ ตรงประเด็น	สมาชิกในกลุ่ม ขาดความร่วมมือ ในการทำงาน ข้อมูลไม่ตรงประเด็น ไม่สร้างสรรค์ ตกแต่งไม่สวยงาม และรูปแบบนำเสนอ ไม่น่าสนใจและ ไม่ตรงประเด็น

เกณฑ์การประเมิน

คะแนน	3.50 – 4.00	ดีมาก
คะแนน	2.50 – 3.49	ดี
คะแนน	1.50 – 2.49	พอใช้
คะแนน	1.00 – 1.49	ปรับปรุง

เกณฑ์การผ่าน ระดับคุณภาพ ดี

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

ชื่อหน่วยการเรียนรู้ วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอู่ทอง เรื่อง เมืองโบราณสมัยทวารวดีเมืองอู่ทอง
รายวิชา ส21104 ประวัติศาสตร์ 2 เวลา 1 ชั่วโมง
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนอู่ทอง

1. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบ

ตัวชี้วัดที่ ส4.1 ม.1/3 นำวิธีการทางประวัติศาสตร์มาใช้ศึกษาเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์สมัยสุโขทัยในดินแดนไทยโดยสังเขป เช่น รัฐโบราณในดินแดนไทย เช่น ศรีวิชัย ตามพรลิงค์ และทวารวดี ฯลฯ

2. สาระสำคัญ

เมืองโบราณอู่ทองเจริญรุ่งเรืองในยุคก่อนประวัติศาสตร์ และยุคประวัติศาสตร์ เป็นเมืองที่สำคัญ ติดต่อกับชายกับอินเดีย เป็นศูนย์พระพุทธศาสนาที่สำคัญ มีกษัตริย์ปกครอง มีการแบ่งส่วนการปกครองที่มีรูปแบบจากอินเดีย

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

- 3.1 นักเรียนสามารถบรรยายรายละเอียด เรื่อง เมืองโบราณสมัยทวารวดีได้
- 3.2 นักเรียนสามารถจัดทำ Clip VDO เรื่อง เมืองโบราณสมัยทวารวดีได้

4. สาระการเรียนรู้

เมืองโบราณอู่ทอง

- ความสำคัญของเมืองอู่ทองก่อนสมัยทวารวดี
- ความสำคัญของเมืองอู่ทองสมัยทวารวดี

5. ชิ้นงาน/ภาระงาน

Clip VDO เมืองโบราณอู่ทอง

6. สื่อ/แหล่งเรียนรู้

- 6.1 VTR เรื่อง เมืองโบราณอู่ทอง
- 6.2 ใบความรู้
- 6.3 ใบงาน

7. การวัดและประเมินผล

สิ่งที่ประเมิน	วิธีการ/เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
1. นักเรียนสามารถบรรยายรายละเอียด เรื่อง เมืองโบราณสมัยทวารวดีได้	แบบทดสอบ	เกณฑ์ผ่าน 60 %
2. นักเรียนสามารถจัดทำ Clip VDO เรื่อง เมืองโบราณสมัยทวารวดีได้	แบบประเมิน	เกณฑ์ผ่านระดับคุณภาพดี

8. กิจกรรมการเรียนรู้ (วิธีการทางประวัติศาสตร์)

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูนำเสนอ VTR เรื่อง เมืองโบราณอุทองให้นักเรียนอภิปรายสรุปในรายละเอียดทั้งหมด

2. ทดสอบก่อนเรียน

ขั้นกิจกรรม

3. ให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มๆ ละ 4-5 คน เพื่อทำกิจกรรมศึกษา เรื่อง เมืองโบราณสมัยทวารวดี ตามขั้นตอนวิธีการทางประวัติศาสตร์ ซึ่งผู้สอนจะอธิบายวิธีการทางประวัติศาสตร์ให้นักเรียนเข้าใจชัดเจนก่อนทำกิจกรรมร่วมกัน

4. ผู้เรียนกำหนดประเด็นเรื่องที่จะศึกษา ไปความรู้ที่ 2 เรื่อง เมืองโบราณสมัยทวารวดี โดยผู้สอนนำเรื่อง เมืองโบราณสมัยทวารวดี ที่อภิปรายกันมาแล้วในขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ให้ผู้เรียนพิจารณาอีกครั้งเพื่อกำหนดประเด็นเรื่องที่จะศึกษาว่าสนใจประเด็นใดจะศึกษาโดยวิธีใด จากแหล่งข้อมูลใดได้บ้าง

5. ผู้เรียนค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าข้อมูล เรื่อง เมืองโบราณสมัยทวารวดี จากแหล่งความรู้ต่างๆ ตามความสนใจและการวางแผนกลุ่ม ซึ่งอาจศึกษาจากห้องสมุดโรงเรียน ห้องคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต การสอบถามสัมภาษณ์ผู้รู้หรือแหล่งข้อมูลภายนอกโรงเรียน เช่น แหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอุทอง หอสมุดแห่งชาติสุพรรณบุรี ฯลฯ

6. ผู้เรียนร่วมกันตรวจสอบ วิเคราะห์ ประเมินคุณค่าหลักฐาน เรื่อง เมืองโบราณสมัยทวารวดี โดยบันทึกข้อมูลที่น่าเชื่อถือไว้

7. ผู้เรียนสังเคราะห์ตีความหลักฐาน โดยผู้เรียนนำข้อมูลที่น่าเชื่อถือมาสังเคราะห์ข้อเท็จจริงจากหลักฐานต่างๆ เรื่อง เมืองโบราณสมัยทวารวดี

8. ผู้เรียนเรียบเรียงข้อเท็จจริงและนำเสนอเป็นข้อสรุปของกลุ่ม แล้วนำเสนอผลสรุปของกลุ่ม เรื่อง เมืองโบราณสมัยทวารวดี การนำเสนออาจใช้ Power Point หรือสื่อต่างๆ ที่น่าสนใจ พร้อมทั้งอธิบายเหตุผลประกอบอย่างสมเหตุสมผลตามความคิดเห็นของกลุ่ม

9. ครูให้นักเรียนศึกษาเหตุผลจากการศึกษาของกลุ่มต่างๆ แล้วสรุปเป็นผลงานของกลุ่มอีกครั้ง บางกลุ่มอาจเพิ่มเติมบทสรุปของกลุ่มได้

10. นักเรียนทำใบงานที่ 2 เรื่อง เมืองโบราณสมัยทวารวดี

11. ครูมอบหมายงานให้นักเรียนทำ clip VDO เรื่อง เมืองโบราณสมัยทวารวดี

12. ให้แต่ละกลุ่มนำเสนอชิ้นงานที่ได้รับมอบหมาย

13. ประเมินผลทักษะปฏิบัติการอนุรักษ์วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอู่ทอง
ขั้นสรุป

15. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป เรื่อง เมืองโบราณสมัยทวารวดี

16. ทดสอบหลังเรียน

9. ภาคผนวก

9.1 แบบทดสอบก่อนเรียน

9.2 ใบความรู้ที่ 2

9.3 ใบงานที่ 2

9.4 แบบทดสอบหลังเรียน

แบบทดสอบก่อนเรียน

เรื่อง เมืองโบราณอู่ทอง

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว แล้วทำเครื่องหมาย ✕ ลงในกระดาษคำตอบ

1. ข้อใดไม่ใช่ลักษณะสำคัญของเมืองโบราณอู่ทองสมัยทวารวดี
 - ก. ผังเมืองเป็นรูปวงรี มีเนื้อที่ประมาณ 976 ไร่
 - ข. มีคูน้ำคันดินล้อมรอบ มีป้อมปราการ
 - ค. คูเมืองรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า
 - ง. ตั้งอยู่บนที่ราบเชิงเขา และรับน้ำจากทิวเขาสูงสู่คูเมือง
2. เมืองโบราณอู่ทองเจริญรุ่งเรืองอยู่ในยุคสมัยใด
 - ก. ยุคหินใหม่
 - ข. ยุคสำริด
 - ค. ยุคเหล็ก
 - ง. ถูกทุกข้อ
3. ข้อใดกล่าวถึงเมืองอู่ทองไม่ถูกต้อง
 - ก. ชนพื้นเมืองของทวารวดีคือชนชาติขอม
 - ข. เป็นเมืองท่าสำคัญของรัฐทวารวดี
 - ค. เป็นศูนย์กลางพุทธศาสนาที่เก่าแก่ที่สุดของรัฐทวารวดี
 - ง. เป็นศูนย์กลางหรือเมืองหลวงยุคต้นของรัฐทวารวดี
4. “จินพลิน” เป็นชื่อของเมืองอู่ทองและสัมพันธ์กับข้อมูลในข้อใด
 - ก. พระเจ้าพินม้นปราบได้
 - ข. ตั้งอยู่ห่างจากอาณาจักรฟูนันมาทางทิศตะวันตกประมาณ 800 ก.ม.
 - ค. นายพอล วิทลีย์ มีความเห็นตรงกับจดหมายเหตุจีนราชวงศ์เหลียง
 - ง. ถูกทุกข้อ
5. พระเจ้าธรรมะวรมัน มีความสัมพันธ์กับเมืองอู่ทองอย่างไร
 - ก. เป็นกษัตริย์ราชวงศ์เจนละ และปกครองเมืองอู่ทอง
 - ข. เป็นกษัตริย์ขอมที่ติดต่อกับเมืองอู่ทอง
 - ค. เป็นกษัตริย์อินเดียที่เผยแผ่ศาสนาพุทธมายังเมืองอู่ทอง
 - ง. ไม่มีข้อใดถูก

6. ข้อใดไม่ใช่ความสำคัญของเมืองอุทองในสมัยทวารวดี
 - ก. เมืองท่าและศูนย์กลางการค้าสำคัญ
 - ข. ศูนย์กลางการเผยแผ่ศาสนาคริสต์ยุคอินโดโรมัน
 - ค. ศูนย์กลางพระพุทธศาสนารุ่นแรก
 - ง. เมืองหลวงรุ่นแรกของรัฐทวารวดี
7. “ลพบุรี” คือเมืองใดในสมัยทวารวดี
 - ก. อุทอง
 - ข. ลพบุรี
 - ค. พุณัน
 - ง. ขอม
8. คำว่า “นายก” และ “บดี” มีความเป็นมาอย่างไร
 - ก. ในบันทึกของมัตวณหลิน
 - ข. การแบ่งส่วนการปกครองในรัฐคัตตู
 - ค. เป็นอารยธรรมของอินเดีย
 - ง. ถูกทุกข้อ
9. ตำแหน่ง “นายก” และ “บดี” ในการปกครองเมืองตามวัฒนธรรมของอินเดียควรมีจำนวนเท่าใด
 - ก. นายก 1 คน บดี 10 คน
 - ข. นายก 10 คน บดี 10 คน
 - ค. นายก 10 คน บดี 1 คน
 - ง. นายก 11 คน บดี 5 คน
10. เมือง “สามพูกะ” คือเมืองใด
 - ก. สุวรรณปุระ
 - ข. ราชบุรี
 - ค. ฉันท
 - ง. อุทอง

เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน

เรื่อง เมืองโบราณอู่ทอง

1. ค	6. ข
2. ง	7. ข
3. ก	8. ง
4. ง	9. ก
5. ก	10. ง

ใบความรู้ที่ 2

เรื่อง เมืองโบราณสมัยทวารวดี

เมืองโบราณสมัยทวารวดี

เมืองอู่ทองตั้งอยู่ทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำจรเข้สามพัน ฝั่งเมืองอู่ทองเป็นรูปวงรี ตามแนวทิศตะวันออกเฉียงเหนือ-ตะวันตกเฉียงใต้ มีขนาดกว้าง 700 เมตร ยาว 1,650 เมตร มีเนื้อที่ประมาณ 976 ไร่เศษ มีคูน้ำคันดินล้อมรอบเมือง (คูน้ำกว้างประมาณ 20 เมตร) เคยปรากฏว่ามีป้อมปราการก่อด้วยศิลาแลง แต่ปัจจุบันนี้ปรักหักพัง และถูกเคลื่อนทำถนนไปหมดแล้ว ส่วนทางด้านตะวันออก (หน้าพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอู่ทอง) แต่เดิมมีแนวป้อมปราการเช่นกัน ต่อมาถูกตัดออกเพื่อสร้างถนนมาลัยแมน อย่างไรก็ตามทางด้านทิศตะวันตกยังมีเนินดินเป็นแนวปรากฏอยู่จนถึงปัจจุบัน

สภาพภูมิศาสตร์ของเมืองอู่ทอง เป็นเมืองที่ตั้งอยู่บนที่ราบเชิงเขาหลายลูก สลับซับซ้อนกันอยู่ทางด้านตะวันตกของตัวเมือง เป็นเทือกเขาที่ประกอบด้วย เขาทุ่งดินดำ เขาพุทอง เขาตาแก้ว เขารางกะเปิด ซึ่งเปรียบเสมือนกำแพงใหญ่ป้องกันข้าศึกไปในตัว และยังเป็นต้นกำเนิดของลำห้วยรวกกับลำห้วยหางนาศ ซึ่งจะนำน้ำจากทิวเขาไหลลงสู่คูเมือง ส่วนพื้นที่ด้านตะวันออกของเมืองอู่ทองเป็นพื้นที่ลาดต่ำลงมาจนถึงแม่น้ำสุพรรณบุรี (แม่น้ำท่าจีน) และต่อไปถึงที่ราบลุ่มซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีหลักฐานว่าเคยเป็นทะเลมาก่อน (ผาสูก อินทราวุธ, 2542, หน้า 1-7)

1. ความสำคัญของเมืองอู่ทองก่อนสมัยทวารวดี

การศึกษาค้นคว้าเรื่องราวสมัยก่อนประวัติศาสตร์ของเมืองอู่ทองและสรุปไว้ว่า เมื่อประมาณ 3,000 ปีมาแล้ว มีคนก่อนประวัติศาสตร์ยุคหินใหม่เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่อำเภออู่ทอง และน่าจะอยู่ต่อลงมาถึงยุคสำริดและยุคเหล็ก เพราะตรวจดูลูกปัดหลายลูก มีลักษณะคล้ายแบบของยุคสำริดและยุคเหล็ก เช่นที่พบที่จังหวัดลพบุรี และจากการค้นพบตุ้มหูที่ทำด้วยหินสีเขียว 2 แบบ คือ ตุ้มหูรูปสัตว์ 2 หัว และตุ้มหูรูปวงกลมมีดอกไม้ตุ้มหูยื่นออกมา 3 ตุ้ม ซึ่งเป็นเครื่องประดับในวัฒนธรรมซาฮูญ (Sa Huynh) อันเป็นวัฒนธรรมยุคโลหะที่เจริญรุ่งเรืองขึ้นในบริเวณมณฑลกว๋างหน่า-ดานัง (Quang Nam-Danang) และมณฑล กวางงาย (Quang Ngai) ในภาคกลางของเวียดนามในช่วงพุทธศตวรรษที่ 1-5 (500-100 ปีก่อน ค.ศ.) นำไปสู่ข้อสมมติฐานที่ว่า เมืองอู่ทองเคยเป็นศูนย์กลางการติดต่อแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างชุมชนโบราณในดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลาย และร่วมสมัยกับศูนย์กลางแห่งอื่นๆ ที่ตั้งอยู่ในประเทศไทย เช่น ดอนตาเพชร (กาญจนบุรี) และเขาสามแก้ว

(ชุมพร) และที่ตั้งอยู่ในประเทศฟิลิปปินส์ เช่น ถ้ำคูยอง และถ้ำตาบอน และที่ตั้งอยู่ในประเทศมาเลเซีย เช่น ถ้ำนีอาห์

นอกจากจะมีบทบาทเป็นศูนย์กลางการติดต่อแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างชุมชนโบราณในดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แล้ว ยังมีหลักฐานเด่นชัดที่นำไปสู่ข้อสมมติฐานได้ว่า อุทองได้ติดต่อแลกเปลี่ยนสินค้ากับประเทศอินเดียในช่วงยุคเหล็กตอนปลาย ซึ่งตรงกับสมัยราชวงศ์โมริยะ-คุงคะ ของอินเดีย (พุทธศตวรรษที่ 3-5) ดังได้พบสินค้าจากอินเดียซึ่งส่วนใหญ่เป็นสินค้าประเภทลูกปัด (หินคาร์เนเลียน หินอาเกต) ทั้งแบบเรียบและแบบที่ตกแต่งโดยการสกัดผิวและฝังสี (etched bead) ในบริเวณเมืองอุทอง เป็นจำนวนมาก และเพิ่มมากขึ้นในสมัยหัวเลี้ยวประวัติศาสตร์

ในสมัยหัวเลี้ยวประวัติศาสตร์ (ราวพุทธศตวรรษที่ 6-9) ได้พบหลักฐานว่าชุมชนโบราณในเมืองอุทองมีการติดต่อค้าขายกับอินเดียในสมัยอินโด-โรมัน ซึ่งตรงกับสมัยราชวงศ์กุษาณะ-คุปตะ ในอินเดียภาคเหนือ และสมัยราชวงศ์ศัตตวาหะ-อิกษวาคุ ในอินเดียภาคใต้ ซึ่งเป็นช่วงที่อินเดียติดต่อค้าขายกับโรมัน และมีการตั้งถิ่นฐานของชาวโรมันในอินเดียด้วย ดังนั้นจึงได้พบสินค้าของอินเดีย สินค้าของโรมัน และสินค้าแบบอินโด-โรมัน (เลียนแบบสินค้าโรมัน) ในบริเวณเมืองอุทองและบริเวณใกล้เคียง เช่น พงตึก (กาญจนบุรี)

โบราณวัตถุสำคัญที่แสดงหลักฐานการติดต่อแลกเปลี่ยนสินค้ากับชาวอินเดียอย่างเป็นล่ำเป็นสัน คือ ลูกปัดชนิดต่างๆ ที่พบเป็นจำนวนมากในตัวเมืองอุทองและบริเวณใกล้เคียง มีทั้งที่ทำด้วยหิน แก้ว และที่เป็นทองคำด้วย แต่ลูกปัดที่เมืองอุทองนี้ส่วนใหญ่จะได้รับการขุดพบโดยบังเอิญ จะมีส่วนน้อยที่ได้จากการขุดค้นอย่างมีระบบ นอกจากลูกปัดแล้วยังได้พบเหรียญโรมันซึ่งจัดเป็นหลักฐานสำคัญที่แสดงว่ามีการติดต่อค้าขายกับโลกตะวันตก โดยเฉพาะกับชาวโรมันโดยตรงหรือโดยทางอ้อม (คือติดต่อค้าขายกับชาวอินเดียในสมัยอินโด-โรมันของอินเดีย

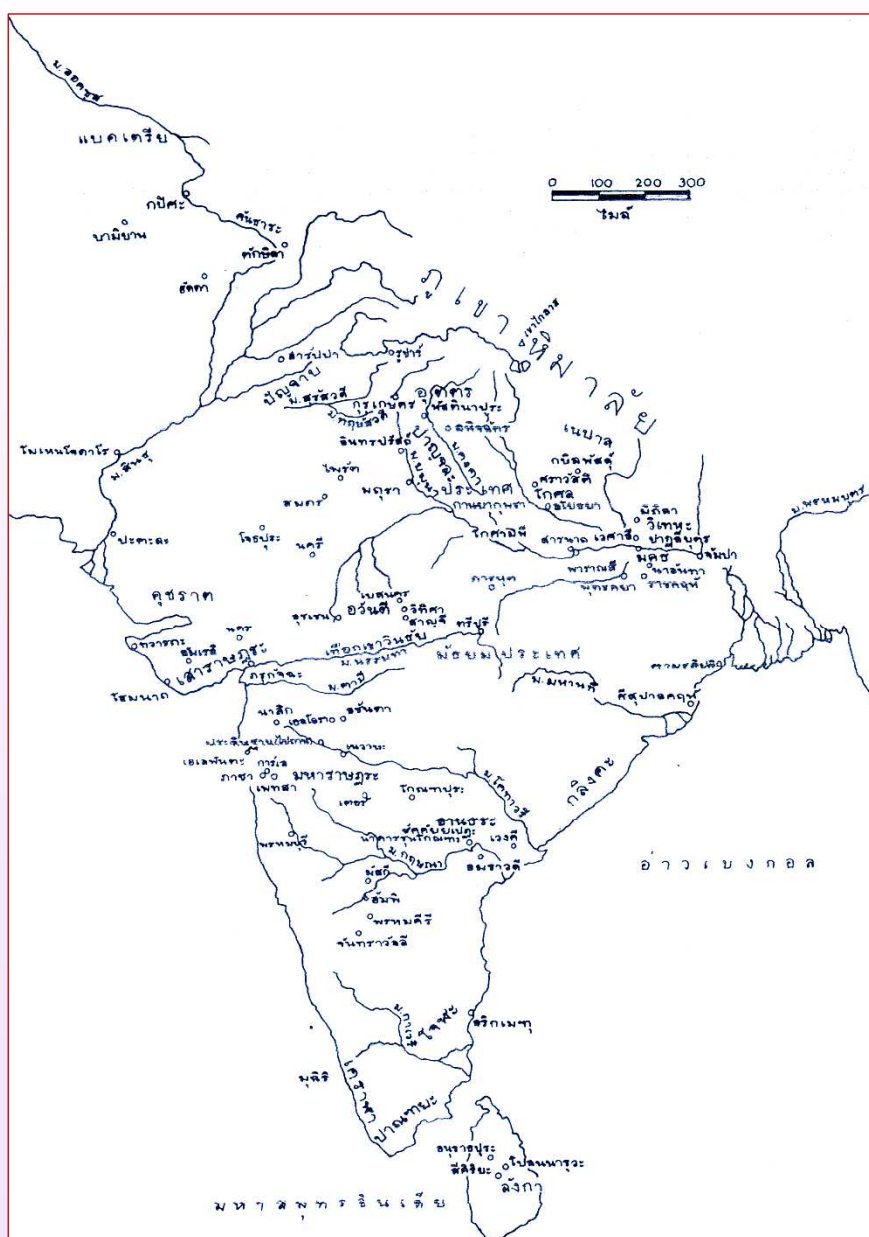

เครื่องประดับทองคำ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ อุทONG

สรุปได้ว่า เมืองอุทONGมีร่องรอยการติดต่อแลกเปลี่ยนสินค้ากับอินเดียตั้งแต่ช่วงยุคเหล็กตอนปลายหรือสมัยราชวงศ์โมริยะ-คุงคะ (พุทธศตวรรษที่ 3-5) จึงจัดว่าอยู่ร่วมสมัยกับชุมชนโบราณที่บ้านดอนตาเพชร และเจริญสืบต่อมาจนกลายเป็นศูนย์กลางการค้าสำคัญในสมัยอินโด-โรมัน (พุทธศตวรรษที่ 6-9) จนถึงสมัยคุปตะ (พุทธศตวรรษที่ 9-11) และสมัยหลังคุปตะ (พุทธศตวรรษที่ 12-13)

เนื่องจากเมืองอุทONGเป็นเมืองที่มีร่องรอยการอยู่อาศัยของชุมชนมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ มีการติดต่อแลกเปลี่ยนสินค้ากับชุมชนในภูมิภาคเดียวกัน (เวียดนามและจีนใต้) ต่อมา มีบทบาทเป็นศูนย์กลางการค้าที่มีร่องรอยการติดต่อค้าขายกับอินเดีย ตั้งแต่สมัยยุคเหล็กตอนปลายของอินเดีย (พุทธศตวรรษที่ 3-5) และมา มีบทบาทเด่นชัดมากในสมัยอินโด-โรมันของอินเดีย ดังได้พบสินค้าแบบอินเดียและแบบโรมันหรือแบบอินโด-โรมัน มีลักษณะคล้ายคลึงกับสินค้าต่างชาติที่พบที่เมืองออกแก้ว (เวียดนามใต้) ซึ่งนักประวัติศาสตร์สันนิษฐานว่าเป็นเมืองท่าของรัฐฟูนัน (ดังได้กล่าวมาแล้ว) แต่ถ้าพิจารณาจากการกระจายตัวของสินค้าแบบโรมันหรือแบบอินโด-โรมัน ที่พบตามเมืองท่าโบราณในดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในช่วงสมัยอินโด-โรมันของอินเดีย จะพบว่าเมืองอุทONGเป็นหนึ่งในหลายเมืองที่เคยเป็นศูนย์กลางหรือเมืองท่าสำคัญที่ติดต่อค้าขายกับอินเดียในสมัยอินโด-โรมัน จัดเป็นเมืองที่ร่วมสมัยกับเมืองไบกัลโน (พม่า) เมืองออกแก้ว (เวียดนามใต้) แหล่งโบราณคดีควนลูกปัด อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่ และแหล่งโบราณคดีอีกหลายแห่งในเขตประเทศมาเลเซียและอินโดนีเซีย ซึ่งเมืองท่าหรือศูนย์กลาง

การค้าโบราณดังกล่าวเหล่านั้น บางเมืองก็ได้ถูกทิ้งร้างไปเนื่องจากทำเลที่ตั้งไม่เหมาะสม หรือเกิดจากการเปลี่ยนแปลงด้านสภาพแวดล้อมอันมีผลกระทบให้ชุมชนในเมืองนั้นๆ ต้องอพยพโยกย้ายไปอยู่ในพื้นที่ที่เหมาะสมกว่า ส่วนบางเมืองได้เจริญรุ่งเรืองสืบต่อมาและมีบทบาทสำคัญในฐานะเมืองท่าหรือศูนย์กลางการค้าของรัฐสำคัญ เช่น เมืองออกแก้ว ซึ่งได้กลายเป็นเมืองท่าสำคัญของรัฐพุนนไป ส่วนเมืองอุทองได้กลายเป็นเมืองท่าและศูนย์กลางการค้าสำคัญของรัฐทวารวดี

แผนที่เมืองโบราณในประเทศไทยในยุคเหล็กและหลังยุคเหล็ก

ที่เมืองอุททองนี้เองที่พ่อค้าชาวพุทธจากลุ่มแม่น้ำกฤษณา-โคทาวรี ได้เดินทางเข้ามาติดต่อค้าขายและตั้งถิ่นฐานในช่วงสมัยอินโด-โรมัน และได้นำเอาพุทธศาสนาจากศูนย์กลางพุทธศาสนาในอินเดียใต้ที่อยู่ใต้การอุปถัมภ์ของกษัตริย์ราชวงศ์ศาคตวาหนะ (พุทธศตวรรษที่ 4-8) และสืบต่อด้วยราชวงศ์อิชวาคุ (พุทธศตวรรษที่ 8-10) ซึ่งมีศูนย์กลางงานศิลปกรรมเนื่องในศาสนาอยู่ที่เมืองอมราวดี และเมืองนาการชุนโกณฑะ เข้ามาเผยแพร่ให้ชุมชนโบราณที่เมืองอุททอง ดังได้พบประติมากรรมดินเผารูปพุทธสาวก 3 องค์ถือบาตร ห่มจีวรห่อคลุมตามแบบนิยมของศิลปะแบบอมราวดี และประติมากรรมปูนปั้นรูปพระพุทธรูปนาคปรกซึ่งประทับนั่งขัดพระบาทหลวมๆ ตามแบบศิลปะแบบอมราวดี

ดังนั้นเมืองอุททองจึงจัดเป็นเมืองที่โบราณที่เจริญรุ่งเรืองสืบต่อมาจนกลายเป็นเมืองที่สำคัญของรัฐทวารวดี และเป็นศูนย์กลางพุทธศาสนาที่เก่าแก่ที่สุดของรัฐทวารวดี และเป็นศูนย์กลางหรือเมืองหลวงของรัฐทวารวดียุคต้น

2. ความสำคัญของเมืองอุททองในสมัยทวารวดี

เมืองอุททองจัดว่าเป็นเมืองโบราณที่สำคัญและอยู่ในความสนใจของนักวิชาการด้านประวัติศาสตร์และด้านโบราณคดี ทั้งที่เป็นชาวไทยและชาวต่างชาติ นักวิชาการดังกล่าวนี้ได้กล่าวถึงบทบาทของเมืองอุททองว่ามีความสำคัญมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์จนถึงสมัยประวัติศาสตร์ และได้ตั้งข้อสมมติฐานเกี่ยวกับบทบาทของเมืองอุททองในยุคสมัยต่างๆ ไว้อย่างน่าสนใจ ดังนี้

2.1 ความสำคัญของเมืองอุททอง

นักวิชาการส่วนใหญ่ลงความเห็นว่า เมืองอุททองมีความเก่าแก่ยิ่งกว่าเมืองโบราณสมัยทวารวดีเมืองอื่นๆ เช่น เมืองนครปฐมโบราณและเมืองคูบัว นายพอล วิทลีย์ ลงความเห็นว่ารัฐที่จีน (ในจดหมายเหตุจีนราชวงศ์เหลียง) เรียกว่า “จินหลิน” ซึ่งเป็นรัฐสุดท้ายที่พระเจ้าผินมัน กษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่แห่งอาณาจักรฟูนัน ปรากฏได้ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 3 (ราวพุทธศตวรรษที่ 9) นั้นคงตั้งอยู่ที่เมืองอุททอง เนื่องจากคำว่า “จินหลิน” หมายถึงดินแดนแห่งทองหรือสุวรรณภูมิ และเป็นรัฐที่ตั้งอยู่ห่างจากอาณาจักรฟูนันมาทางตะวันตกประมาณ 2,000 ลี (800 กิโลเมตร) ซึ่งตรงกับบริเวณเมืองอุททอง นอกจากนี้จีนยังระบุไว้ว่าประชาชนรัฐนี้นิยมการคล้องช้างป่า ดังปรากฏหลักฐานว่ามีเพนียดคล้องช้าง (โบราณสถานคอกช้างดิน) อยู่ใกล้ๆ เมืองอุททอง (แต่เดิมสันนิษฐานว่าเป็นเพนียดคล้องช้าง แต่ปัจจุบันนี้มีผู้สันนิษฐานว่าเป็นอ่างกักเก็บน้ำ ดังได้กล่าวมาแล้ว) และว่ารัฐนี้เป็นพื้นที่ที่เป็นแหล่งแร่เงิน ซึ่งนายพอล วิทลีย์ กล่าวว่าน่าจะนำแร่เงินมาจากรัฐฉานในประเทศพม่ามากกว่า

ในบทความของศาสตราจารย์ของ บวสเชอลีเยร์ เรื่อง “เมืองอุททองและความสำคัญของเมืองอุททองในประวัติศาสตร์ไทย” นั้นท่านได้ตั้งข้อสมมติฐานไว้ว่า เมืองอุททอง

เป็นเมืองหลวงของรัฐทวารวดี เนื่องจากเมืองอู่ทองเป็นเมืองเดียวที่พบจารึกที่กล่าวถึงพระนามของกษัตริย์ทวารวดี (จารึกบนแผ่นทองแดง) คือพระเจ้าธรรมะวรมัน อันเป็นพระนามกษัตริย์ที่ไม่รู้จักกันในราชวงศ์เจนละในสมัยนั้น และยังจารึกบนแผ่นทองแดงซึ่งเป็นรัฐที่เจนละไม่ใช้อีกทั้งระยะทางยังไกลเกินกว่าที่จะคิดไปว่าจารึกนี้ถูกนำเข้ามา ดังนั้นจึงควรเชื่อได้ว่า จารึกนี้เป็นจารึกพระนามพระเจ้าธรรมะวรมันแห่งรัฐทวารวดี และสถานที่ที่พบคืออู่ทอง ก็ควรจะเป็นเมืองหลวงของพระองค์

จารึกแผ่นทองแดง พิพิธภณทสถานแห่งชาติ อู่ทอง

ผลการศึกษาและวิเคราะห์จากหลักฐานด้านโบราณคดี นำไปสู่ข้อสมมติฐานได้ว่า เมืองโบราณอู่ทองเป็นเมืองที่มีความเก่าแก่กว่าเมืองโบราณสมัยทวารวดีเมืองอื่นๆ และเป็นเมืองที่มีบทบาทหลายด้าน ดังนี้

1) มีบทบาทเป็นเมืองท่าและศูนย์กลางการค้าสำคัญของรัฐทวารวดี

ดังได้กล่าวมาแล้วว่าเมืองอู่ทองมีชุมชนเข้ามาอาศัยตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ และมีบทบาทเป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างชุมชนโบราณในดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และกับชุมชนในประเทศอินเดียตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลาย (พุทธศตวรรษที่ 3-5) และสืบต่อมาจนถึงสมัยหัวเลี้ยวประวัติศาสตร์ (พุทธศตวรรษที่ 6-9) ดังนั้นเมืองอู่ทองจึงจัดเป็นเมืองท่าโบราณที่เจริญรุ่งเรืองสืบต่อมาจนกลายเป็นเมืองท่าสำคัญของรัฐทวารวดี ดังได้พบสินค้าจากโลกตะวันตกและโลกตะวันออกในเมืองอู่ทอง

2) มีบทบาทเป็นศูนย์กลางพุทธศาสนารุ่นแรกของรัฐทวารวดี

เมืองท่าโบราณที่มีพัฒนาการสืบต่อมาจนกลายเป็นศูนย์กลางศาสนาพุทธที่โดดเด่นคือเมืองอู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี (ในบริเวณภาคกลางตอนล่างของประเทศไทย) ซึ่งได้กลายเป็นศูนย์กลางพุทธศาสนาที่สำคัญแห่งหนึ่งในรัฐทวารวดี และเป็นเมืองท่าสำคัญของรัฐทวารวดี หลักฐานที่เก่าแก่ที่สุดที่แสดงว่าพุทธศาสนาได้เป็นที่ยอมรับนับถือของชาวพื้นเมืองในเมืองอู่ทองนั้น เริ่มปรากฏในช่วงพุทธศตวรรษที่ 8 หรือก่อนหน้านั้น นั่นคือหลักฐานด้านประติมากรรมดินเผาและปูนปั้นที่ใช้ประดับศาสนสถานประเภทสถูปและวิหารซึ่งมีหลายชิ้นที่สืบทอดรูปแบบมาจากศิลปะแบบอมราวดีตอนปลาย (พุทธศตวรรษที่ 8-10) เช่น ประติมากรรมดินเผารูปพุทธสาวก 3 องค์ถือบาตร ห่มจีวรคลุมตามแบบนิยมของศิลปะแบบอมราวดี และประติมากรรมปูนปั้นรูปพระพุทธรูปนาคปรกที่ประทับนั่งขัดพระบาทหลวมๆ ตามแบบนิยมของศิลปะแบบอมราวดี รวมทั้งคติการสร้างพระพุทธรูปนาคปรกซึ่งจัดเป็นคตินิยมของสกุลช่างอมราวดีโดยเฉพาะ ดังนั้นการค้นพบชิ้นส่วนประติมากรรมดังกล่าวแม้จะน้อยชิ้น แต่ก็เป็นส่วนของประติมากรรมที่ประดับศาสนสถาน ซึ่งแสดงว่าได้มีการสร้างศาสนสถานทางพุทธศาสนาในเมืองนี้ตั้งแต่ช่วงพุทธศตวรรษที่ 8-10 และแม้ว่าพุทธสถานดังกล่าวจะพังทลายลงไปแล้ว ยังคงเหลือให้เห็นชิ้นส่วนประติมากรรมทั้งที่เป็นดินเผาและปูนปั้นที่เคยใช้ประดับพุทธสถานดังกล่าว จึงจัดเป็นหลักฐานสำคัญที่แสดงว่า พุทธศาสนาได้เป็นที่ยอมรับนับถือของชาวพื้นเมืองอู่ทองแล้วในช่วงเวลานั้น และเป็นอิทธิพลพุทธศาสนาจากศูนย์กลางพุทธศาสนาในลุ่มแม่น้ำกษัตริย์-โคทาวรี (ภาคตะวันออกเฉียงใต้ของอินเดีย) ซึ่งอยู่ใต้การอุปถัมภ์ของกษัตริย์ราชวงศ์ศัตตวาหนะ (พุทธศตวรรษที่ 5-8) และสืบทอดโดยราชวงศ์อิक्षวากุ (พุทธศตวรรษที่ 8-10) และยังได้พบว่าชาวทวารวดีที่เมืองอู่ทองมีความนิยมในการสร้างสัญลักษณ์สำคัญ (ตามคติความเชื่อของชาวพุทธนิกายเถรวาท) คือ ธรรมจักร ในขณะที่เดียวกันก็นิยมสร้างพระพุทธรูป (ตามคติความเชื่อของชาวพุทธนิกายมหาสังฆิกะ หรือมหายาน) ควบคู่กันไป รวมทั้งยังนิยมสร้างเจดีย์ มหาเจดีย์ และบุชาเจดีย์ (ตามคติความเชื่อของนิกายไฉत्यกะ ซึ่งแยกออกมาจากนิกายมหาสังฆิกะ) อันเป็นคตินิยมของนิกายต่างๆ ที่ผสมผสานกันอยู่ในลุ่มแม่น้ำกษัตริย์-โคทาวรี

สรุปได้ว่า เมืองอู่ทองเป็นศูนย์กลางพุทธศาสนาที่เก่าแก่ที่สุดของรัฐทวารวดี และพุทธศาสนาจากศูนย์กลางพุทธศาสนาที่เมืองอู่ทองได้ให้อิทธิพลต่อชาวพุทธในรัฐทวารวดีเป็นอย่างมาก

3) มีบทบาทเป็นเมืองหลวงรุ่นแรกของรัฐทวารวดี

นักวิชาการส่วนใหญ่ลงความเห็นว่าเมืองหลวงของรัฐทวารวดีน่าจะอยู่ที่เมืองนครปฐมหรืออู่ทอง จากหลักฐานด้านประวัติศาสตร์ศิลปะ ด้านโบราณคดี (รวมด้านจารึก)

อาจนำไปสู่ข้อสันนิษฐานที่ว่า เมืองนครปฐมโบราณน่าจะมีบทบาทเป็นเมืองหลวง หรือ ศูนย์กลางของรัฐทวารวดีในยุคหลัง (ราวพุทธศตวรรษที่ 13-16) ในขณะที่เมืองอู่ทองน่าจะมีบทบาทเป็นเมืองหลวงหรือศูนย์กลางของรัฐทวารวดีในยุคแรก (ราวพุทธศตวรรษที่ 9-13) ส่วนเมืองลพบุรีนั้นคงจะเป็นเมืองลูกหลวง เมืองอู่ทองจึงจัดเป็นเมืองท่าโบราณที่เจริญรุ่งเรือง สืบต่อมาจนกลายเป็นเมืองท่าสำคัญของอาณาจักรและเป็นศูนย์กลางพุทธศาสนาที่เก่าแก่ที่สุดของรัฐทวารวดี

สำหรับเมืองลพบุรีนั้นมีหลักฐานด้านจารึกที่นำไปสู่ข้อสันนิษฐานว่าน่าจะมีบทบาทเป็นเมืองลูกหลวง นอกจากจะได้พบเหรียญเงินมีจารึกคำว่า “ลพปุระ” ที่เมืองอู่ทองแล้วยังได้พบจารึกบนฐานบัวของพระพุทธรูปยืน (ศิลา) สมัยทวารวดีที่พบที่วัดมหาธาตุ (ใต้เนินดินทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือภายในกำแพงชั้นนอกของวัด) เมืองลพบุรี จัดเป็นจารึกหลักที่ 16 ที่ตีพิมพ์ในประชุมศิลาจารึกภาคที่ 2 โดยจารึกเป็นภาษาสันสกฤตใช้ตัวอักษรปัลลวะ (อายุราวพุทธศตวรรษที่ 13-14) มีข้อความ 2 บรรทัดว่า “นายกอรุชวะ เป็นอธิบดีแห่งชาวเมืองตั้งครุ และเป็นโอรสของพระราชแห่งสามพูเกะ ได้สร้างพระมุนีองค์นี้

ได้มีผู้ทำการศึกษาไว้แล้วว่า คำว่า “นายก” และคำว่า “บดี” เป็นคำที่เคยปรากฏในบันทึกของมัตวณหลิน (Ma*ouan-lin) ในปลายสมัยราชวงศ์ซ่ง ซึ่งได้กล่าวถึงการแบ่งส่วนการปกครองในรัฐฉีตู (Chi-tu) หนึ่งในรัฐโบราณที่รับอิทธิพลวัฒนธรรมอินเดีย ว่ามีขุนนางชั้นสูงเป็นผู้ควบคุมราชการโดยมีตำแหน่งและหน้าที่แตกต่างกันหลายตำแหน่ง สำหรับการปกครองระดับเมืองนั้น แต่ละเมืองจะปกครองโดยข้าราชการที่มีชื่อตำแหน่งว่า “นายก” 1 คน และ “บดี” 10 คน

ซึ่งตำแหน่งว่า “นายก” และ “บดี” ที่ปรากฏในจารึกบนฐานพระพุทธรูปที่มีรูปแบบศิลปะแบบทวารวดีย่อมนำไปสู่ข้อสมมติฐานที่น่าเชื่อถือว่า รัฐทวารวดี คงมีการแบ่งส่วนการปกครองแบบเดียวกันหรือคล้ายคลึงกับรัฐโบราณร่วมสมัยรัฐอื่นๆ ที่รับอิทธิพลวัฒนธรรมอินเดีย ข้อความในจารึกสื่อความหมายว่าเจ้าเมือง (เมืองตั้งครุ) ผู้สร้างพระพุทธรูปองค์นี้เป็นโอรสของกษัตริย์แห่งสามพูเกะ แม้ว่าจะยังระบุไม่ได้ว่าเมืองตั้งครุหมายถึงเมืองใด แต่เมืองสามพูเกะนั้นเคยปรากฏชื่อในจารึกปราสาทพระนครในรูปศัพท์ว่า “สามพูกปฏฏน” ว่าอยู่ระหว่างเมืองสุวรรณปุระ (สุวรรณบุรี) และเมืองราชบุรี จึงอาจตีความหมาย ได้ว่าเจ้าชายองค์นี้คงเป็นรัชทายาทจากเมืองหลวง (อาจเป็นเมืองอู่ทอง) ที่ถูกส่งมาปกครอง หัวเมืองในฐานะตัวแทนกษัตริย์หรืออุปราช (viceroys)

เรื่อง เมืองโบราณอู่ทอง

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนเติมคำในช่องว่างให้ถูกต้องและสมบูรณ์ที่สุด

1. เมืองโบราณอู่ทองมีลักษณะ.....
.....
.....
2. เทือกเขาด้านทิศตะวันตกของเมืองโบราณอู่ทอง ประกอบด้วย.....
.....
3. เชื่อว่ามีการตั้งถิ่นฐานที่อำเภออู่ทองตั้งแต่ยุค.....
และต่อเนื่องลงมาถึงยุค.....และยุค.....
4. อู่ทองติดต่อกับอินเดียในช่วงยุค.....
ซึ่งตรงกับสมัยราชวงศ์.....ของอินเดีย
5. การแบ่งส่วนราชการในรัฐฉัตต มีขุนนาง คือ นายก.....คน บดี.....คน

ตอนที่ 2 ให้นักเรียนพิจารณาข้อความแล้วใส่เครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่ถูกต้อง และ
ใส่เครื่องหมาย × หน้าข้อความที่ผิด

- 1. ด้านทิศตะวันออกของเมืองโบราณอู่ทองเป็นที่ราบลุ่ม ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มี
หลักฐานว่าเคยเป็นทะเลมาก่อน
- 2. นักประวัติศาสตร์สันนิษฐานว่าอู่ทองไม่ใช่เมืองท่าของรัฐพุนัน
- 3. เมืองอู่ทอง เมืองใบกัตโน (พม่า) และเมืองออกแก้ว (เวียดนามใต้)
เป็นเมืองท่าที่สำคัญในต่างยุคต่างสมัยกัน
- 4. เมืองอู่ทองเป็นศูนย์กลางพุทธศาสนาที่เก่าแก่ที่สุดแต่ไม่มีร่องรอยของ
ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู เลย
- 5. โบราณวัตถุสำคัญที่แสดงหลักฐานการติดต่อแลกเปลี่ยนสินค้ากับชาวอินเดีย
คือ ลูกปัดชนิดต่างๆ

ตอนที่ 3 ให้นักเรียนนำเสนอแนวทางการพัฒนาเมืองโบราณอุทงเพื่อการท่องเที่ยว
ควรมีกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างไร

[illegible]

เรื่อง เมืองโบราณอู่ทอง

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนเติมคำในช่องว่างให้ถูกต้องและสมบูรณ์ที่สุด

1. เมืองโบราณอู่ทองมีลักษณะผังเมืองเป็นรูปวงรี ขนาด 700 เมตร ยาว 1,650 เมตร
มีเนื้อที่ 976 ไร่เศษ ตั้งอยู่ทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำจรเข้สามพัน
2. เทือกเขาด้านทิศตะวันตกของเมืองโบราณอู่ทอง ประกอบด้วย เขาทุ่งดินดำ
เขาพุทอง เขาตาแก้ว เขารางกะเปิด
3. เชื่อว่ามีการตั้งถิ่นฐานที่อำเภออู่ทองตั้งแต่มยุค หินใหม่
และต่อเนื่องลงมาถึงยุค สำริด และยุค เหล็ก
4. อู่ทองติดต่อกับอินเดียในช่วงยุค เหล็กตอนปลาย
ซึ่งตรงกับสมัยราชวงศ์ โมริยะ ของอินเดีย
5. การแบ่งส่วนราชการในรัฐฉัตต มีขุนนาง คือ นายก 1 คน บดี 10 คน

ตอนที่ 2 ให้นักเรียนพิจารณาข้อความแล้วใส่เครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่ถูกต้อง และ
ใส่เครื่องหมาย × หน้าข้อความที่ผิด

- ✓ 1. ด้านทิศตะวันออกของเมืองโบราณอู่ทองเป็นที่ราบลุ่ม ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มี
หลักฐานว่าเคยเป็นทะเลมาก่อน
- × 2. นักประวัติศาสตร์สันนิษฐานว่าอู่ทองไม่ใช่เมืองท่าของรัฐพุนัน
- × 3. เมืองอู่ทอง เมืองใบกัตโน (พม่า) และเมืองออกแก้ว (เวียดนามใต้)
เป็นเมืองท่าที่สำคัญในต่างยุคต่างสมัยกัน
- × 4. เมืองอู่ทองเป็นศูนย์กลางพุทธศาสนาที่เก่าแก่ที่สุดแต่ไม่มีร่องรอยของ
ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู เลย
- ✓ 5. โบราณวัตถุสำคัญที่แสดงหลักฐานการติดต่อแลกเปลี่ยนสินค้ากับชาวอินเดีย
คือ ลูกปัดชนิดต่างๆ

ตอนที่ 3 ให้นักเรียนนำเสนอแนวทางการพัฒนาเมืองโบราณอุทองเพื่อการท่องเที่ยว
ควรมีกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างไร

(คำตอบอยู่ในเฉลยพินิจของครูผู้สอน)

[illegible]

แบบทดสอบหลังเรียน

เรื่อง เมืองโบราณอู่ทอง

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว แล้วทำเครื่องหมาย ✕ ลงในกระดาษคำตอบ

1. เมืองโบราณอู่ทองเจริญรุ่งเรืองอยู่ในยุคสมัยใด
 - ก. ยุคหินใหม่
 - ข. ยุคสำริด
 - ค. ยุคเหล็ก
 - ง. ถูกทุกข้อ
2. ข้อใดไม่ใช่ลักษณะสำคัญของเมืองโบราณอู่ทองสมัยทวารวดี
 - ก. คูเมืองรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า
 - ข. มีคูน้ำคันดินล้อมรอบ มีป้อมปราการ
 - ค.ผังเมืองเป็นรูปวงรี มีเนื้อที่ประมาณ 976 ไร่
 - ง. ตั้งอยู่บนที่ราบเชิงเขา และรับน้ำจากทิวเขาสูงสู่คูเมือง
3. พระเจ้าธรรมะวรมัน มีความสัมพันธ์กับเมืองอู่ทองอย่างไร
 - ก. เป็นกษัตริย์ขอมที่ติดต่อกับเมืองอู่ทอง
 - ข. เป็นกษัตริย์ราชวงศ์เจนละ และปกครองเมืองอู่ทอง
 - ค. เป็นกษัตริย์อินเดียที่เผยแพร่ศาสนาพุทธมายังเมืองอู่ทอง
 - ง. ไม่มีข้อใดถูก
4. ข้อใดกล่าวถึงเมืองอู่ทองไม่ถูกต้อง
 - ก. เป็นเมืองสำคัญของรัฐทวารวดี
 - ข. ชนพื้นเมืองของทวารวดีคือชนชาติขอม
 - ค. เป็นศูนย์กลางหรือเมืองหลวงยุคต้นของรัฐทวารวดี
 - ง. เป็นศูนย์กลางพุทธศาสนาที่เก่าแก่ที่สุดของรัฐทวารวดี
5. “จินพลิน” เป็นชื่อของเมืองอู่ทองและสัมพันธ์กับข้อมูลในข้อใด
 - ก. พระเจ้าพินม้นปราบได้
 - ข. ตั้งอยู่ห่างจากอาณาจักรพูนันมาทางทิศตะวันตกประมาณ 800 ก.ม.
 - ค. นายพอล วิทลีย์ มีความเห็นตรงกับจดหมายเหตุจีนราชวงศ์เหลียง
 - ง. ถูกทุกข้อ

6. “ลาวปุระ” คือเมืองใดในสมัยทวารวดี
- ก. ขอม
 - ข. พุณัน
 - ค. ลพบุรี
 - ง. อุทอง
7. ข้อใดไม่ใช่ความสำคัญของเมืองอุทองในสมัยทวารวดี
- ก. ศูนย์กลางการเผยแผ่ศาสนาคริสต์ยุคอินโดโรมัน
 - ข. เมืองท่าและศูนย์กลางการค้าสำคัญ
 - ค. ศูนย์กลางพระพุทธศาสนารุ่นแรก
 - ง. เมืองหลวงรุ่นแรกของรัฐทวารวดี
8. เมือง “สามพูกะ” คือเมืองใด
- ก. สุวรรณปุระ
 - ข. ราชบุรี
 - ค. อุทอง
 - ง. จีตุ
9. คำว่า “นายก” และ “บดี” มีความเป็นมาอย่างไร
- ก. ในบันทึกของมัตวณหลิน
 - ข. การแบ่งส่วนการปกครองในรัฐจีตุ
 - ค. เป็นอารยธรรมของอินเดีย
 - ง. ถูกทุกข้อ
10. ตำแหน่ง “นายก” และ “บดี” ในการปกครองเมืองตามวัฒนธรรมของอินเดียควรมีจำนวนเท่าใด
- ก. นายก 11 คน บดี 5 คน
 - ข. นายก 10 คน บดี 10 คน
 - ค. นายก 10 คน บดี 1 คน
 - ง. นายก 1 คน บดี 10 คน

เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน
เรื่อง เมืองโบราณอู่ทอง

1. ง	6. ค
2. ก	7. ก
3. ข	8. ค
4. ข	9. ง
5. ง	10. ง

แบบประเมินทักษะการปฏิบัติกิจกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมเมืองอุทง
clip VDO เรื่อง เมืองโบราณอุทง

กลุ่มที่.....ชื่อกลุ่ม.....

สมาชิกกลุ่ม 1.
 2.
 3.
 4.
 5.

คำชี้แจง : ให้ผู้ประเมินเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับคุณภาพ
 (ดูเกณฑ์ให้คะแนน)

ที่	ประเด็นการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
		4	3	2	1
1	การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การวางแผนการทำงาน และมีขั้นตอนการทำงาน อย่างมีระบบ				
2	กระตือรือร้นในการทำงานร่วมกัน และ มีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย				
3	การสืบค้นข้อมูล การจัดทำรายงาน และ การนำเสนอผลงาน				
รวม					

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

เกณฑ์การประเมิน

คะแนน 3.50 – 4.00 ดีมาก
 คะแนน 2.50 – 3.49 ดี
 คะแนน 1.50 – 2.49 พอใช้
 คะแนน 1.00 – 1.49 ปรับปรุง

เกณฑ์การผ่าน ระดับคุณภาพ ดี

เกณฑ์การประเมินผลงาน (clip VDO)

ประเด็นการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)
การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การวางแผนการทำงาน และมีขั้นตอนการทำงานอย่างมีระบบ	สมาชิกในกลุ่มทุกคน มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การวางแผนการทำงาน และมีขั้นตอนการทำงานอย่างมีระบบได้เป็นอย่างดี	สมาชิกในกลุ่มทุกคน มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การวางแผนการทำงาน และมีขั้นตอนการทำงานอย่างมีระบบได้ดี	สมาชิกในกลุ่มทุกคน มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การวางแผนการทำงาน และมีขั้นตอนการทำงานอย่างมีระบบได้พอใช้	ควรปรับปรุงการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การวางแผนการทำงาน และมีขั้นตอนการทำงานอย่างมีระบบ
กระตือรือร้นในการทำงานร่วมกัน และมีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย	กระตือรือร้นในการทำงานร่วมกัน และมีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายได้เป็นอย่างดี	กระตือรือร้นในการทำงานร่วมกัน และมีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายได้ดี	กระตือรือร้นในการทำงานร่วมกัน และมีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายได้พอใช้	ควรปรับปรุงความกระตือรือร้นในการทำงานร่วมกัน และมีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย
ความถูกต้องของผลงานตามวัตถุประสงค์ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และจุดเด่นของผลงาน รูปแบบการนำเสนอ และการนำไปใช้ประโยชน์	ผลงานถูกต้องตามวัตถุประสงค์ ทุกประการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจุดเด่นดีมาก มีรูปแบบการนำเสนอและการนำไปใช้ประโยชน์ดีมาก	ผลงานมีความถูกต้องดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีรูปแบบการนำเสนอและการนำไปใช้ประโยชน์ดี	ผลงานมีความถูกต้องพอใช้ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์พอใช้ มีรูปแบบการนำเสนอและการนำไปใช้ประโยชน์พอใช้	ผลงานควรมีการปรับปรุง ไม่ค่อยมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ควรปรับปรุงรูปแบบการนำเสนอและการนำไปใช้ประโยชน์

เกณฑ์การประเมิน

คะแนน	3.50 – 4.00	ดีมาก
คะแนน	2.50 – 3.49	ดี
คะแนน	1.50 – 2.49	พอใช้
คะแนน	1.00 – 1.49	ปรับปรุง

เกณฑ์การผ่าน ระดับคุณภาพ ดี

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3

ชื่อหน่วยการเรียนรู้ วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอู่ทอง เรื่อง วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอู่ทอง
 รายวิชา ส21104 ประวัติศาสตร์ 2 เวลา 2 ชั่วโมง
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนอู่ทอง

1. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

ตัวชี้วัดที่ ส4.1 ม.1/3 นำวิธีการทางประวัติศาสตร์มาใช้ศึกษาเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์สมัยสุโขทัยในดินแดนไทยโดยสังเขป เช่น รัฐโบราณในดินแดนไทย เช่น ศรีวิชัย ตามพรลิงค์ และทวารวดี ฯลฯ

2. สาระสำคัญ

วัฒนธรรมทวารวดี เป็นการผสมระหว่างวัฒนธรรมภายนอกคืออินเดียกับวัฒนธรรมพื้นเมือง ซึ่งมีรูปแบบการตั้งถิ่นฐาน ระบบกษัตริย์ ระบบเงินตรา อักษรและภาษา ตราประทับ ศาสนาความเชื่อ ที่มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง และเผยแผ่ออกไปอย่างกว้างขวางในทุกภูมิภาค

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

3.1 นักเรียนสามารถสรุป เรื่อง วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอู่ทองได้

3.2 นักเรียนสามารถนำเสนอแผนผังความคิด เรื่อง วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอู่ทองได้

4. สาระการเรียนรู้

วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอู่ทอง

- ความหมายของวัฒนธรรม
- ลักษณะและความสำคัญของวัฒนธรรมทวารวดีในประเทศไทย
- ปัจจัยที่ทำให้ชุมชนโบราณอู่ทองเป็นเมืองท่าการค้าทางทะเลที่สำคัญ
- รูปแบบการตั้งถิ่นฐาน
- ตราประทับ
- ระบบกษัตริย์และรัฐของกษัตริย์ทวารวดี
- ระบบเงินตรา
- ศาสนาและความเชื่อ
- อักษรและภาษา
- ภูเขาแพพรธรณและถนิมพิมพาภรณ์

5. ชิ้นงาน/ภาระงาน

แผนผังความคิด เรื่อง วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอู่ทอง

6. สื่อ/แหล่งเรียนรู้

- 6.1 VTR เรื่อง วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอู่ทอง
- 6.2 ใบความรู้
- 6.3 ใบงาน

7. การวัดและประเมินผล

สิ่งที่ประเมิน	วิธีการ/เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
1. นักเรียนสามารถสรุป เรื่อง วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอู่ทอง ได้	แบบทดสอบ	เกณฑ์ผ่าน 60 %
2. นักเรียนสามารถนำเสนอ แผนผังความคิด เรื่อง วัฒนธรรม ทวารวดีเมืองอู่ทอง ได้	แบบประเมิน	เกณฑ์ผ่าน ระดับคุณภาพดี

8. กิจกรรมการเรียนรู้ (วิธีการทางประวัติศาสตร์)

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูนำเสนอ VTR เรื่อง วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอู่ทอง ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายและสรุปร่วมกัน

2. ทดสอบก่อนเรียน

ขั้นกิจกรรม

3. ให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มๆ ละ 4-5 คน เพื่อทำกิจกรรมศึกษา เรื่อง วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอู่ทอง ซึ่งผู้สอนจะทบทวนวิธีการทางประวัติศาสตร์ให้นักเรียนเข้าใจชัดเจนก่อนทำกิจกรรมร่วมกัน

4. ผู้เรียนกำหนดประเด็นเรื่องที่จะศึกษา ใบความรู้ที่ 3 เรื่อง วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอู่ทอง โดยผู้สอนนำเรื่อง วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอู่ทอง ที่อภิปรายกันมาแล้วในขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ให้ผู้เรียนพิจารณาอีกครั้งเพื่อกำหนดประเด็นเรื่องที่จะศึกษาว่าสนใจประเด็นใด จะศึกษาโดยวิธีใด จากแหล่งข้อมูลใดบ้าง

5. ผู้เรียนค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าข้อมูล เรื่อง วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอู่ทอง จากแหล่งความรู้ต่างๆ ตามความสนใจและการวางแผนกลุ่ม ซึ่งอาจศึกษาจากห้องสมุดโรงเรียน ห้องคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต การสอบถามสัมภาษณ์ผู้รู้หรือแหล่งข้อมูล

ภายนอกโรงเรียน เช่น แหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอุทอง หอสมุดแห่งชาติสุพรรณบุรี ฯลฯ

6. ผู้เรียนร่วมกันตรวจสอบ วิเคราะห์ ประเมินคุณค่าหลักฐาน เรื่องวัฒนธรรมทวารวดี เมืองอุทอง โดยบันทึกข้อมูลที่นำเชื่อถือไว้

7. ผู้เรียนสังเคราะห์ตีความหลักฐาน โดยผู้เรียนนำข้อมูลที่นำเชื่อถือมาสังเคราะห์ ข้อเท็จจริงจากหลักฐานต่างๆ เรื่อง วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอุทอง

8. ผู้เรียนเรียบเรียงข้อเท็จจริงและนำเสนอเป็นข้อสรุปของกลุ่ม แล้วนำเสนอผลสรุปของกลุ่ม เรื่อง วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอุทอง การนำเสนออาจใช้ Power Point หรือสื่อต่างๆ ที่น่าสนใจ พร้อมทั้งอธิบายเหตุผลประกอบอย่างสมเหตุสมผลตามความคิดเห็นของกลุ่ม

9. ครูให้นักเรียนศึกษาเหตุผลจากการศึกษาของกลุ่มต่างๆ แล้วสรุปเป็นผลงานของกลุ่มอีกครั้ง บางกลุ่มอาจเพิ่มเติมบทสรุปของกลุ่มได้

10. นักเรียนทำใบงานที่ 3 เรื่อง วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอุทอง

11. ครูมอบหมายงานให้นักเรียนทำแผนผังความคิด เรื่อง วัฒนธรรมทวารวดี เมืองอุทอง

12. ให้แต่ละกลุ่มนำเสนอชิ้นงานที่ได้รับมอบหมาย

13. ประเมินผลทักษะปฏิบัติการอนุรักษ์วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอุทอง
ขั้นสรุป

14. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป เรื่อง วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอุทอง

15. ทดสอบหลังเรียน

9. ภาคผนวก

9.1 แบบทดสอบก่อนเรียน

9.2 ใบความรู้ที่ 3

9.3 ใบงานที่ 3

9.4 แบบทดสอบหลังเรียน

แบบทดสอบก่อนเรียน

เรื่อง วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอุทอง

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว แล้วทำเครื่องหมาย ✕ ลงในกระดาษคำตอบ

1. ข้อใดคือความหมายของวัฒนธรรมทวารวดีที่สมบูรณ์ที่สุด
 - ก. สิ่งเจริญงอกงามในเมืองโบราณ
 - ข. ความเจริญรุ่งเรืองของทวารวดี
 - ค. ทวารวดีมีอารยธรรมสูง
 - ง. มรดกทางสังคมที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตในสังคมของอาณาจักรแรกในดินแดนไทย
2. “โคลันเดีย” ไม่เกี่ยวข้องกับข้อใด
 - ก. เทคโนโลยีการต่อเรือ
 - ข. เรือสำเภา
 - ค. การติดต่อระหว่างอินเดียนกับโรมัน
 - ง. การค้าระหว่างตะวันออกกับตะวันตกโดยใช้เรือ
3. ข้อใดไม่ใช่ภาษาที่ใช้ในอาณาจักรทวารวดี
 - ก. ภาษาบาลี
 - ข. ภาษาสันสกฤต
 - ค. ภาษากรีก-โรมัน
 - ง. ภาษามอญโบราณ
4. วัฒนธรรมคือคำสมาส 2 คำ คือข้อใด
 - ก. วุฒฺน + ฐรม
 - ข. วัฒนา + ทำ
 - ค. วัฒนา + ธรรม
 - ง. ถูกทุกข้อ
5. ข้อใดไม่ใช่ความหมายของคำว่า “วัฒนธรรม”
 - ก. ความเจริญ ความงอกงาม
 - ข. ความดี ความชอบ
 - ค. ความเป็นระเบียบ
 - ง. การสูญเสียวัฒนธรรมอันดีงาม

6. ข้อใดกล่าวถึง “เหียนจิ่ง”
 - ก. พระภิกษุชาวจีนที่ไปอัญเชิญพระไตรปิฎกจากชมพูทวีป
 - ข. พระถังจำจง
 - ค. พระโสณเถระ
 - ง. ข้อ ก. และ ข้อ ข. ถูก
7. ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้องเกี่ยวกับ “ทวารวดี”
 - ก. เป็นวัฒนธรรมสมัยแรกยุคประวัติศาสตร์
 - ข. มีศูนย์กลางอยู่บริเวณภาคเหนือของไทย
 - ค. อายุราว 1,000 – 1,500 ปีที่ผ่านมา
 - ง. อิทธิพลของวัฒนธรรมอินเดีย
8. เหตุใดชุมชนโบราณอุทองเป็นเมืองทำการค้าทางทะเลที่สำคัญ
 - ก. ความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่
 - ข. ตั้งอยู่ใกล้แม่น้ำใหญ่
 - ค. ใกล้ชายฝั่งทะเล การคมนาคมสะดวก
 - ง. ถูกทุกข้อ
9. คำว่า “ศรีทวารวดีศวรปุณยะ” แปลว่าอะไร
 - ก. พระอิศวรมีบุญ
 - ข. ชาวทวารวดีมีบุญ
 - ค. การบุญของพระเจ้าศรีทวารวดี
 - ง. ถูกทุกข้อ
10. ศิลปกรรมเนื่องในพระพุทธศาสนาที่เก่าแก่ที่สุดในประเทศไทยคือข้อใด
 - ก. ประติมากรรมดินเผารูปพระพุทธรูปสาวก 3 องค์ อัมบาตร
 - ข. ประติมากรรมปูนปั้นรูปพระพุทธรูปนาคปรก
 - ค. อิฐดินเผารูปกนิรี
 - ง. ถูกทุกข้อ

เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน
เรื่อง วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอู่ทอง

1. ง	6. ง
2. ค	7. ข
3. ค	8. ง
4. ก	9. ค
5. ง	10. ง

เรื่อง วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอู่ทอง

วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอู่ทอง

1. ความหมายของวัฒนธรรม

คำว่า วัฒนธรรม (Culture) เป็นคำที่มีผู้ให้ความหมายไว้อย่างกว้างขวาง อาทิ

1.1 ความหมายทางภาษา จำแนกตามรูปคำทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษสรุปได้ดังนี้

1) ตามพจนานุกรมไทย คำว่า “วัฒนธรรม” เป็นคำสมาสระหว่างภาษาบาลีคือ “วฒฺ” ซึ่งแปลว่า ความเจริญ ความงอกงาม กับคำว่า “รฺม” ที่เป็นคำในภาษาสันสกฤตที่แปลว่า คุณความดี ความชอบ และสภาพที่ทรงไว้ เมื่อรวมความของคำทั้งสองแล้ว “วัฒนธรรม” จึงแปลว่าสภาพอันเป็นความเจริญงอกงามหรือลักษณะที่แสดงความเจริญงอกงาม (दनัย ไชยโยธา, 2550, หน้า 15)

2) ในภาษาอังกฤษ คำว่า “Culture” มาจากภาษาละตินว่า “Cultura” แปลว่า การเพาะปลูก การดูแลรักษา ในพจนานุกรม Webster’s Collegiate Dictionary ได้ให้ความหมายของคำว่า “Culture” ไว้มากมาย เช่น

“กระทำให้เจริญขึ้นโดยการศึกษา การฝึกหัด เป็นต้น (Act of developing by education discipline training ect.)”

1.2 ความหมายของไทเลอร์ หรือเซอร์เอ็ดเวิร์ด ไทเลอร์ (Sir Edward Tylor, 1981) ได้กล่าวถึงความหมายของวัฒนธรรมว่า

“หมายถึง ส่วนใหญ่ทั้งหมดอันซับซ้อนซึ่งรวมถึงความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ ศีลธรรม กฎหมาย ประเพณี และความสามารถอื่นๆ ที่มนุษย์ได้มาในฐานะเป็นสมาชิกของสังคม”

1.3 ความหมายตามพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ ปีพุทธศักราช 2485 กล่าวว่า

“วัฒนธรรม หมายถึง ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบ ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติ และศีลธรรมอันดีงามของประชาชน”

1.4 ความหมายทางสังคมศาสตร์ ในหนังสือ Encyclopedia of Social Science ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมว่า

“หมายถึง มรดกของสังคม (social heritage) เป็นลักษณะเฉพาะในการดำรงชีวิตของกลุ่มคนที่มาอยู่ร่วมกัน และได้มีการเปลี่ยนแปลงให้เจริญตามยุคตามสมัย”

จากความหมายข้างต้น จึงอาจสรุปได้ว่า วัฒนธรรม หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งเป็นมรดกทางสังคมที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคมใดสังคมหนึ่ง

2. ทวารวดี

ทวารวดีเป็นรัฐในสมัยประวัติศาสตร์ที่แน่นอนแห่งแรกในดินแดนไทย ตั้งแต่ราวพุทธศตวรรษที่ 11-16 คำว่าทวารวดีมีที่มาจากหลักฐาน 3 ประการ คือ

1. มาจากคำเรียกชื่อรัฐในโบราณแห่งหนึ่งในจดหมายเหตุจีน สมัยราชวงศ์ถัง คือ “โต – โล – โป – ตี” และเมื่อพิจารณาจากตำแหน่งที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ ทำให้เชื่อว่าตั้งอยู่ในภาคกลางของประเทศไทย ในสมัยพุทธศตวรรษที่ 12

2. คำว่า “ทวารวดี” เป็นสร้อยนามของพระนครศรีอยุธยา ดังปรากฏในเอกสารโบราณว่า “กรุงเทพทวารวดีศรีอยุธยา”

3. คำว่า “ทวารวดี” เริ่มเป็นที่รู้จักในหมู่นักวิชาการด้านโบราณคดี ประวัติศาสตร์ราว 40-50 ปีที่ผ่านมา โดยเชื่อกันว่า “ทวารวดี” เป็นชื่อของอาณาจักรโบราณที่ตั้งอยู่ในประเทศไทยเมื่อประมาณ 1,000-1,500 ปีมาแล้ว และสันนิษฐานว่า “ทวารวดี” น่าจะหมายถึงอาณาจักร “โกลโลโปตี” (ออกเสียงตามภาษาจีน) ที่ปรากฏชื่ออยู่ในจดหมายเหตุของพระภิกษุชาวจีนชื่อ “เหียนจั่ง” (พระถังจำจง) ซึ่งเดินทางจาริกแสวงบุญ ไปอัญเชิญพระไตรปิฎกยังชมพูทวีปเมื่อราว 1,500 ปีที่ผ่านมา ต่อมามีการพบเหรียญจารึกข้อความ “ศรีทวารวดี ศวรบุญ” ที่แปลความได้ว่า “การบุญ แห่งพระเจ้าศรีทวารวดี” ที่จังหวัดนครปฐม ได้แสดงให้เห็นถึงความมีตัวตนของอาณาจักรหรือรัฐโบราณ ชื่อ ทวารวดี ในประเทศไทยมากยิ่งขึ้น และเชื่อกันว่าเมืองนครปฐมน่าจะเป็นศูนย์กลางของอาณาจักรดังกล่าว เนื่องจากเป็นที่ตั้งของศาสนสถานสำคัญคือ พระปฐมเจดีย์ และยังมีการพบโบราณวัตถุที่ต่อมาถูกจัดอยู่ในศิลปะ “ทวารวดี” จำนวนมาก

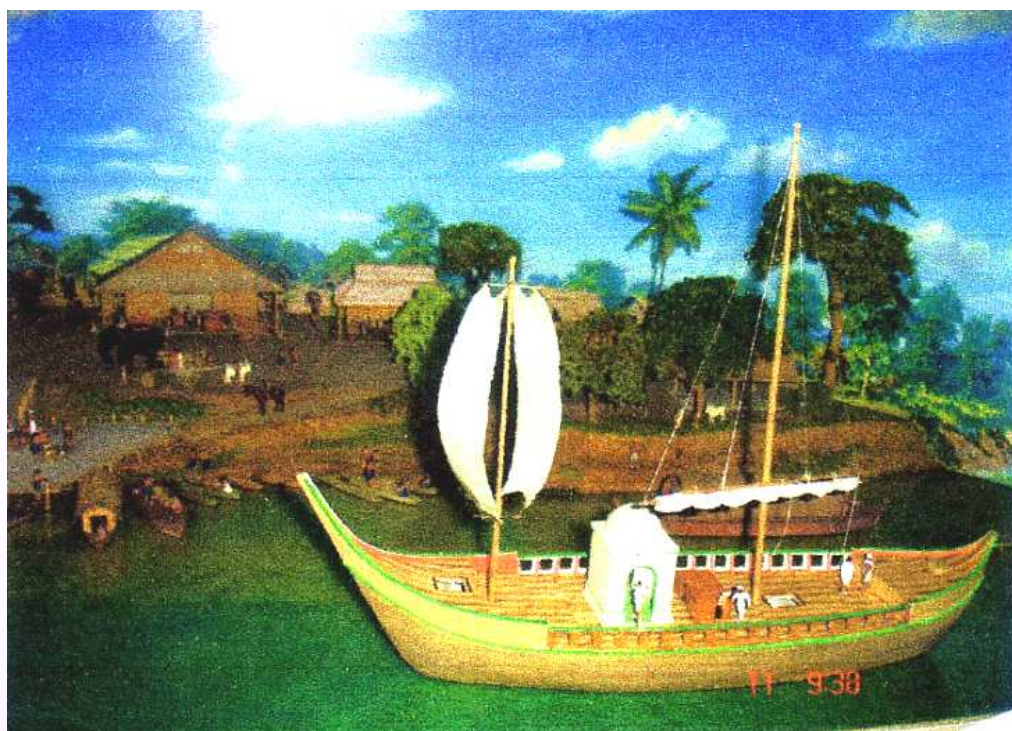
การศึกษาด้านโบราณคดี ประวัติศาสตร์ ถึงรูปแบบของโบราณสถาน-โบราณวัตถุที่พบในจังหวัดนครปฐมเปรียบเทียบกับที่พบในจังหวัดอื่นๆ ในภาคกลาง เป็นต้นว่าสุพรรณบุรี ราชบุรี สิงห์บุรี ฯลฯ ทำให้ทราบถึงเรื่องราวเกี่ยวกับ “ทวารวดี” อีกมาก โดยหลักฐานทางโบราณคดีที่พบจากจังหวัดอื่นๆ ในภาคกลางหลายจังหวัด ได้แก่ โบราณสถาน-โบราณวัตถุที่ถูกสร้างขึ้นบนความเชื่อและศิลปะแบบอินเดียแบบเดียวกับที่พบในจังหวัดนครปฐม ทำให้ในเวลาต่อมา คำว่า “ทวารวดี” กลายเป็นคำที่ใช้เรียกวัฒนธรรมหรือรูปแบบศิลปะโบราณที่พบในประเทศไทย โดยกำหนดอายุอยู่ในราว 1,000-1,500 ปี ถือเป็นวัฒนธรรมยุคแรกสุดสมัยประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นในดินแดนประเทศไทย (วัฒนธรรมทวารวดี แพร่ไปถึงภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ ภาคตะวันตก และภาคใต้ของประเทศไทย)

2.1 ลักษณะและความสำคัญของวัฒนธรรมทวารวดีในประเทศไทย

- เป็นวัฒนธรรมสมัยแรกเมื่อดินแดนประเทศไทยเข้าสู่ยุคประวัติศาสตร์
- ชุมชนวัฒนธรรมทวารวดีมีอยู่ในราว 1,000-1,500 ปีที่ผ่านมา และกระจายอยู่เกือบทุกภูมิภาคของประเทศ
- วัฒนธรรมทวารวดีในประเทศไทยรับอิทธิพลทางวัฒนธรรมจากวัฒนธรรมอินเดีย
- ชุมชนวัฒนธรรมทวารวดีเป็นชุมชนที่นับถือศาสนาพุทธนิกายเถรวาท (หินยาน)
- ศิลปกรรมสำคัญของทวารวดีที่เหลือหลักฐานให้ศึกษาส่วนใหญ่ ได้แก่ โบราณสถาน-โบราณวัตถุ ที่ทำขึ้นตามความเชื่อในศาสนาพุทธ ได้แก่ สถูป เจดีย์ พระพุทธรูป พระพิมพ์ ฯลฯ ที่มีลักษณะทางศิลปะเป็นของตนเอง รวมทั้งเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นต้นว่า เครื่องปั้นดินเผา เครื่องประดับ
- วัฒนธรรมทวารวดีมีโครงสร้างทางสังคมเป็นแบบชนชั้น มีรูปแบบคล้ายคลึงกับประเทศอินเดียซึ่งเป็นแม่แบบ ประกอบด้วย วรรณะกษัตริย์หรือผู้ปกครอง ประชาชน พ่อค้า นักบวช นักดนตรี ฯลฯ เป็นวัฒนธรรมที่มีความเจริญในด้านต่างๆ เช่น การชลประทาน การหล่อโลหะ การทำเครื่องประดับด้วยวัสดุมีค่า นาฏศิลป์ ฯลฯ สังเกตได้จาก โบราณศิลปวัตถุต่างๆ ที่พบ เป็นต้นว่า พระพุทธรูป พระพิมพ์ เครื่องประดับ เครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน ภาพปูนปั้นประดับศาสนสถาน ฯลฯ

2.2 ปัจจัยที่ทำให้ชุมชนโบราณอยู่ทองเมืองทำการค้าทางทะเลที่สำคัญ

1. ความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ ตั้งอยู่บนที่ราบเชิงเขา มีพื้นที่กว้างขวางสามารถรองรับการขยายตัวของชุมชนได้โดยสะดวก พื้นดินเกิดจากการทับถมของตะกอนแม่น้ำ ทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์เหมาะสมกับการเพาะปลูก ทำให้มีผลผลิตจากการเพาะปลูกเพียงพอต่อการขยายตัวของชุมชนได้
2. ตั้งอยู่ใกล้ลำน้ำใหญ่ (จรเข้สามพัน) ทำให้มีน้ำใช้ในการอุปโภคบริโภคได้ตลอดปี และลำน้ำนี้ยังเป็นเส้นทางการคมนาคม ติดต่อค้าขายที่สำคัญอีกด้วย
3. ตั้งอยู่ใกล้ชายฝั่งทะเล หรือสามารถติดต่อกับชายฝั่งทะเลสะดวก พ่อค้าจากต่างแดนสามารถเดินทางเข้ามาติดต่อค้าขายได้ และเป็นคนกลางในการนำสินค้าจากชุมชนตอนในของภูมิภาคออกมาแลกเปลี่ยนกับพ่อค้าต่างชาติ
4. ตั้งอยู่บนเส้นทางการคมนาคมทางบกและทางน้ำที่สำคัญ สามารถติดต่อกับชุมชนอื่นได้ทั้งลำน้ำจรเข้สามพันและถนนท้าวอุทองที่เชื่อมต่อเมืองโบราณต่างๆ เป็นเมืองท่าที่ชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงเข้าไปในแผ่นดิน นำสินค้ามาแลกเปลี่ยนเหมือนเป็นศูนย์กลางกระจายสินค้า และรวบรวมสินค้าเพื่อแลกเปลี่ยนกับต่างชาติอีกต่อหนึ่ง

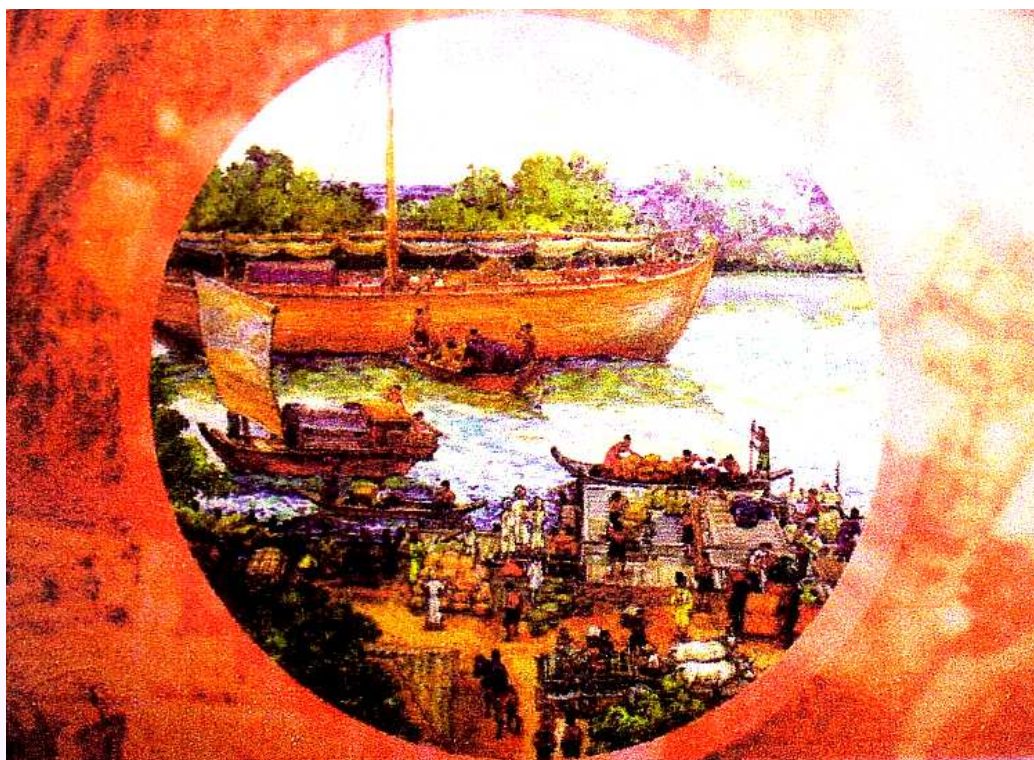
โกลันเดีย

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ อุทง

3. วัฒนธรรมทวารวดีในเมืองอุทง

เมืองอุทงเป็นดินแดนที่มีผู้คนอาศัยตั้งถิ่นฐานมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลาย เป็นรัฐโบราณที่ได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมอินเดีย และมีร่องรอยการตั้งถิ่นฐานของพ่อค้าชาวพุทธจากลุ่มแม่น้ำกฤษณา-โคทาวารี เจริญรุ่งเรืองขึ้นจนกลายเป็นศูนย์กลางพุทธศาสนาคัดต้นของรัฐทวารวดี ซึ่งเป็นช่วงที่มีการขยายตัวทางการค้าของชาวอินเดียมายังดินแดนแถบนี้ (พุทธศตวรรษที่ 5-9)

จากการขุดค้นทางโบราณคดีที่เมืองอุทง พบหลักฐานจำนวนมากที่กำหนดได้ว่าอุทงเป็นเมืองโบราณร่วมสมัยกับเมืองออกแก้วของประเทศเวียดนาม และมีพัฒนาการต่อมาในสมัยทวารวดีร่วมกับนครปฐม ราชบุรี หลักฐานต่างๆ บ่งบอกถึงการเป็นศูนย์กลางทางการค้าระหว่างตะวันตกกับตะวันออกตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 8 มาแล้วเป็นอย่างดี ซึ่งระยะนั้นอินเดียมีการขยายตัวทางการค้าออกมาทางเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเทคโนโลยีการต่อเรือมีความก้าวหน้า จึงมีการเดินทางโดยใช้เรือสำเภาที่เรียกว่า “โกลันเดีย” (Kolandiophonta)

เรือสำเภา

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ อุทONG

วัฒนธรรมอินเดียปรากฏชัดเจนทั้งในด้านศาสนา ด้านศิลปกรรมด้านวรรณกรรม ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีโดยชุมชนท้องถิ่นเลือกมาผสมผสานกับวัฒนธรรมดั้งเดิมของตน พัฒนาการเหล่านี้เกิดขึ้นระหว่างพุทธศตวรรษที่ 5-9 จนหล่อหลอมเป็น “วัฒนธรรมทวารวดี” ที่มีเอกลักษณ์เป็นของตนเองและเผยแพร่ออกไปอย่างกว้างขวางในทุกภูมิภาคระหว่างพุทธศตวรรษที่ 12-16 ดังปรากฏในลักษณะต่อไปนี้

3.1 รูปแบบการตั้งถิ่นฐาน

เมืองโบราณอุทONG เป็นเมืองเก่าแก่ใหญ่โต มีป้อมปราการก่อด้วยศิลาแลง แต่ปัจจุบันหักพังไปเสียเกือบหมด คงเหลือร่องรอยตัวเมืองเป็นรูปวงรี กว้าง 700 เมตร ยาว 1,650 เมตร มีคูล้อมรอบ

3.2 ตราประทับ (Seals)

เมืองโบราณอุทONG พบว่ามีการผลิตและใช้ตราประทับ และพบก้อนดินที่ถูกประทับโดยแม่พิมพ์ ตราประทับมีการใช้วัตถุประเภทดินเผารูปทรงต่างๆ

3.3 ระบบกษัตริย์และรัฐของกษัตริย์ทวารวดี

หลักฐานสำคัญที่แสดงว่ามีกษัตริย์ปกครองรัฐทวารวดี คือ การค้นพบเหรียญเงินที่มีจารึกว่า “ศรีทวารวดีศวรรปุณยะ” ซึ่งแปลว่า “การบุญของพระเจ้าศรีทวารวดี” คติและแนวคิดในระบบกษัตริย์ของรัฐทวารวดีได้อิทธิพลโดยตรงจากอินเดีย

3.4 ระบบเงินตรา

มีการค้นพบเหรียญกษาปณ์โรมันที่สร้างขึ้นในรัชกาลพระเจ้าพรหมมุนี (พญ. ธรรม) ระหว่าง พ.ศ. 812-814 และเหรียญกษาปณ์อาหรับที่เมืองโบราณอู่ทอง และยังมีการขุดค้นพบเหรียญกษาปณ์ตราสังข์ขนาดเล็กพร้อมแม่พิมพ์ เหรียญกษาปณ์เงินตรา พระอาทิตย์พร้อมแม่พิมพ์ เหรียญกษาปณ์ดินเผาตราสังข์พร้อมแม่พิมพ์ ซึ่งเป็นหลักฐานสำคัญของการผลิตเหรียญกษาปณ์ขึ้นใช้ภายในอาณาจักรเอง

3.5 ศาสนาและความเชื่อ

เมืองโบราณอู่ทอง พบหลักฐานการค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้ากับราชวงศ์โมริยะ ในพุทธศตวรรษที่ 4-5 สินค้าสำคัญได้แก่ ลูกปัดหินอาเกตู คาร์เนเลียน ลูกปัดแก้วหลากสี ลูกปัดมิตา ลูกปัดแถบสี และลูกปัดหินรูปสิงโต

เมืองโบราณอู่ทองยังเป็นแหล่งที่พบศิลปกรรมเนื่องในพุทธศาสนาที่เก่าแก่ที่สุดในประเทศไทยเท่าที่หลักฐานมีอยู่ในปัจจุบัน จากหลักฐานประติมากรรมดินเผารูปพระพุทธรูปจำนวน 3 องค์ อัมบาตร จีวรห่มคลุมตามแบบนิยมของศิลปะแบบอมราวดี ประติมากรรมปูนปั้นรูปพระพุทธรูปนาคปรก และอิฐดินเผารูปกัณธี

3.6 อักษรและภาษา

จากหลักฐานจารึกที่พบมีการใช้ภาษา 3 ภาษา ได้แก่ ภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต และภาษามอญโบราณ

ภาษาบาลีถูกใช้ในการถ่ายทอดหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นหลักฐานสำคัญที่ยืนยันการนับถือพุทธศาสนาแบบเถรวาทของชุมชนทวารวดีในเมืองอู่ทอง เช่น คาทา “เยธมฺ มาฏฺ เป็นต้น

3.7 ภูเขาแพรรณและถนิมพิมพาภรณ์

สตรีสมัยทวารวดีส่วนใหญ่จะไว้ผมยาวและมุ่นมวยสูงและประดับด้วยศิราภรณ์ ส่วนเครื่องประดับอื่นมี ตุ่มหู ทำเป็นแผ่นกลมใหญ่หรือเป็นห่วงโลหะขนาดใหญ่ สตรีจะนุ่งซิ่นทบจีบด้านหน้า ตัวผ้ายาวกรอมเท้า ไม่นิยมสวมเสื้อ แต่ใช้ผ้าคาดรัดคลุมอก หรือพาดเฉียงผ่าซ้ายไล่มาขวา เสื้อผ้าสำหรับบุรุษทวารวดีนั้นนิยมนุ่งผ้ายาวครึ่งแข้ง จีบซ่อนด้านหน้าเป็นชายพกขมวดไว้ด้านหน้าซ้ายและคาดเข็มขัดซ้อนกัน 1-3 เส้น ตามฐานะของสังคม (เชมชาติ เทพไชย, 2545, หน้า 124-151)

เรื่อง วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอู่ทอง

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนเติมคำในช่องว่างให้ถูกต้องและสมบูรณ์ที่สุด

1. วัฒนธรรม หมายถึง.....
ทวารวดี หมายถึง.....
วัฒนธรรมทวารวดี หมายถึง.....
2. ชุมชนวัฒนธรรมทวารวดีในราว.....ปีที่ผ่านมา รับวัฒนธรรมจาก.....
.....นับถือศาสนา.....
3. โครงสร้างทางสังคมของวัฒนธรรมทวารวดีเป็นแบบ.....
.....
4. ปัจจัยที่ทำให้ชุมชนโบราณอู่ทองเป็นเมืองท่าการค้าทางทะเลที่สำคัญคือ
1).....2).....
3).....4).....
5. เกลักษณ์ของวัฒนธรรมทวารวดี เช่น 1).....2).....
3).....4).....5).....

ตอนที่ 2 ให้นักเรียนจับคู่ข้อความที่มีความสัมพันธ์กัน

1. ไต - โล - โป - ดี			ก. เรือสำเภาเพื่อการค้าขาย
2. โกลันเดีย			ข. ศิลปะแบบอมราวดี
3. พระพุทธสาวก 3 องค์ อัมบาตร			ค. พระถังกัจจ
4. เหริยภูกษาปณ์โรมัน			ง. ลูกปัดหินคาร์เนเลียน
5. เขียนจั่ง			จ. จักรพรรดิวิคโตรินุส
			ฉ. ชื่อรัฐโบราณแห่งหนึ่ง
ในจดหมายเหตุของจีน

ตอนที่ 3 ให้นักเรียนเขียนลักษณะและความสำคัญของวัฒนธรรมทวารวดีในประเทศไทย
มา 3 ประการ

[illegible]

เฉลยใบงานที่ 3

เรื่อง วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอู่ทอง

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนเติมคำในช่องว่างให้ถูกต้องและสมบูรณ์ที่สุด

- วัฒนธรรม หมายถึง ความเจริญรุ่งเรือง
ทวารวดี หมายถึง อาณาจักรโบราณในประเทศไทย
วัฒนธรรมทวารวดี หมายถึง ความเจริญรุ่งเรืองของอาณาจักรโบราณในประเทศไทย
- ชุมชนวัฒนธรรมทวารวดีในราว 1,000 – 1,500 ปีที่ผ่านมา รับวัฒนธรรมจาก อินเดีย นับถือศาสนา พุทธนิกายเถรวาท (หินยาน)
- โครงสร้างทางสังคมของวัฒนธรรมทวารวดีเป็นแบบ ชนชั้น โดยมีรูปแบบจากอินเดีย คือ มีวรรณะกษัตริย์เป็นผู้ปกครอง
- ปัจจัยที่ทำให้ชุมชนโบราณอู่ทองเป็นเมืองท่าการค้าทางทะเลที่สำคัญคือ
1) ใกล้ลำน้ำใหญ่ 2) ความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่
3) ใกล้ฝั่งทะเล 4) ใกล้เส้นทางคมนาคม
- เอกลักษณ์ของวัฒนธรรมทวารวดี เช่น 1) รูปแบบการตั้งถิ่นฐาน 2) ตราประทับ
3) ระบบเงินตรา 4) ศาสนาและความเชื่อ 5) อักษรและภาษา

ตอนที่ 2 ให้นักเรียนจับคู่ข้อความที่มีความสัมพันธ์กัน

1. โต – โล – โป – ตี			ก. เรือสำเภาเพื่อการค้าขาย
2. โกล้านเดีย			ข. ศิลปะแบบอมราวดี
3. พระพุทธสาวก 3 องค์ อัมบาตร			ค. พระถังจำจง
4. เหริยภูษาปณโรมัน			ง. ลูกปัดหินคาร์เนเลียน
5. เขียนจั่ง			จ. จักรพรรดิวิคโตรินัส
			ฉ. ชื่อรัฐโบราณแห่งหนึ่งในจดหมายเหตุของจีน

ตอนที่ 3 ให้นักเรียนเขียนลักษณะและความสำคัญของวัฒนธรรมทวารวดีในประเทศไทย
มา 3 ประการ

1. เป็นวัฒนธรรมสมัยแรกเมื่อดินแดนประเทศไทยเข้าสู่ยุคประวัติศาสตร์
2. วัฒนธรรมทวารวดีในประเทศไทยรับอิทธิพลจากวัฒนธรรมอินเดีย
3. วัฒนธรรมทวารวดีมีโครงสร้างทางสังคมเป็นแบบชนชั้น

แบบทดสอบหลังเรียน

เรื่อง วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอุทอง

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว แล้วทำเครื่องหมาย ✕ ลงในกระดาษคำตอบ

1. “โกถันเดีย” ไม่เกี่ยวข้องกับข้อใด
 - ก. การค้าระหว่างตะวันออกกับตะวันตกโดยใช้เรือ
 - ข. การติดต่อระหว่างอินเดียกับโรมัน
 - ค. เทคโนโลยีการต่อเรือ
 - ง. เรือสำเภา
2. ข้อใดคือความหมายของวัฒนธรรมทวารวดีที่สมบูรณ์ที่สุด
 - ก. มรดกทางสังคมที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตในสังคมของอาณาจักรแรกในดินแดนไทย
 - ข. สิ่งเจริญงอกงามในเมืองโบราณ
 - ค. ความเจริญรุ่งเรืองของทวารวดี
 - ง. ทวารวดีมีอารยธรรมสูง
3. ข้อใดไม่ใช่ความหมายของคำว่า “วัฒนธรรม”
 - ก. การสูญเสียวัฒนธรรมอันดีงาม
 - ข. ความเจริญ ความงอกงาม
 - ค. ความดี ความชอบ
 - ง. ความเป็นระเบียบ
4. ข้อใดไม่ใช่ภาษาที่ใช้ในอาณาจักรทวารวดี
 - ก. ภาษามอญโบราณ
 - ข. ภาษากรีก-โรมัน
 - ค. ภาษาสันสกฤต
 - ง. ภาษาบาลี
5. วัฒนธรรมคือคำสมาส 2 คำ คือข้อใด
 - ก. วัฒนา + ทำ
 - ข. วัฒนา + ธรรม
 - ค. วุฒน + ธรรม
 - ง. ถูกทุกข้อ

6. ข้อใดกล่าว**ไม่ถูกต้อง**เกี่ยวกับ “ทวารวดี”
 - ก. มีศูนย์กลางอยู่บริเวณภาคเหนือของไทย
 - ข. เป็นวัฒนธรรมสมัยแรกยุคประวัติศาสตร์
 - ค. อายุราว 1,000 – 1,500 ปีที่ผ่านมา
 - ง. อิทธิพลของวัฒนธรรมอินเดีย
7. ข้อใดกล่าวถึง “เหียนจิ่ง”
 - ก. พระภิกษุชาวจีนที่ไปอัญเชิญพระไตรปิฎกจากชมพูทวีป
 - ข. พระถังจางจั๊ว
 - ค. พระโสนเถระ
 - ง. ข้อ ก. และ ข้อ ข. ถูก
8. ศิลปกรรมเนื่องในพระพุทธศาสนาที่เก่าแก่ที่สุดในประเทศไทยคือข้อใด
 - ก. ประติมากรรมดินเผารูปพระพุทธรูปสาวก 3 องค์ อัมบาตร
 - ข. ประติมากรรมปูนปั้นรูปพระพุทธรูปนาคปรก
 - ค. อิฐดินเผารูปกนิณี
 - ง. ถูกทุกข้อ
9. เหตุใดชุมชนโบราณอู่ทองเป็นเมืองทำการค้าทางทะเลที่สำคัญ
 - ก. ความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่
 - ข. ตั้งอยู่ใกล้แม่น้ำใหญ่
 - ค. ใกล้ชายฝั่งทะเล การคมนาคมสะดวก
 - ง. ถูกทุกข้อ
10. คำว่า “ศรีทวารวดีศวรปุณณะ” แปลว่าอะไร
 - ก. การบุญของพระเจ้าศรีทวารวดี
 - ข. ชาวทวารวดีมีบุญ
 - ค. พระอิศวรมีบุญ
 - ง. ถูกทุกข้อ

เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน

เรื่อง วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอู่ทอง

1. ข	6. ก
2. ก	7. ง
3. ก	8. ง
4. ข	9. ง
5. ค	10. ก

แบบประเมินทักษะการปฏิบัติกิจกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมเมืองอุทอง
แผนผังความคิด เรื่อง วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอุทอง

กลุ่มที่.....ชื่อกลุ่ม.....

สมาชิกกลุ่ม 1.
 2.
 3.
 4.
 5.

คำชี้แจง : ให้ผู้ประเมินเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับคุณภาพ
 (ดูเกณฑ์ให้คะแนน)

ที่	ประเด็นการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
		4	3	2	1
1	การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การวางแผนการทำงาน และมีขั้นตอนการทำงาน อย่างมีระบบ				
2	กระตือรือร้นในการทำงานร่วมกัน และ มีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย				
3	รูปแบบแผนผังความคิด เหตุผล การลำดับ ความคิด				
รวม					

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

เกณฑ์การประเมิน

คะแนน 3.50 – 4.00 ดีมาก
 คะแนน 2.50 – 3.49 ดี
 คะแนน 1.50 – 2.49 พอใช้
 คะแนน 1.00 – 1.49 ปรับปรุง

เกณฑ์การผ่าน ระดับคุณภาพ ดี

เกณฑ์การประเมินแผนผังความคิด เรื่อง วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอุทอง

ประเด็นการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)
การมีส่วนร่วม ในการแสดง ความคิดเห็น การวางแผน การทำงาน และ มีขั้นตอนการทำงาน อย่างมีระบบ	สมาชิกในกลุ่ม ทุกคนมีส่วนร่วม ในการแสดง ความคิดเห็น การวางแผน การทำงาน และ มีขั้นตอนการทำงาน อย่างมีระบบ ได้ดีมาก	สมาชิกในกลุ่ม ทุกคนมีส่วนร่วม ในการแสดง ความคิดเห็น การวางแผน การทำงาน และ มีขั้นตอนการทำงาน ไม่ครบตามขั้นตอน	สมาชิกในกลุ่ม บางคนมีส่วนร่วม ในการแสดง ความคิดเห็น การวางแผน การทำงาน และ มีขั้นตอนการทำงาน และไม่ครบ ตามขั้นตอน	ควรปรับปรุง การมีส่วนร่วม ในการแสดง ความคิดเห็น การวางแผน การทำงาน ที่ไม่เป็นระบบ
กระตือรือร้น ในการทำงานร่วมกัน และมีความรับผิดชอบ ในงานที่ได้รับ มอบหมาย	กระตือรือร้น ในการทำงานร่วมกัน และมีความ รับผิดชอบ ในงานที่ได้รับ มอบหมายได้ดีมาก	กระตือรือร้น ในการทำงานร่วมกัน และมีความ รับผิดชอบ ในงานที่ได้รับ มอบหมายไม่ครบ ตามขั้นตอน	สมาชิกในกลุ่มบาง คนมีความ กระตือรือร้น ในการทำงานร่วมกัน และมีความ รับผิดชอบ ในงานที่ได้รับ มอบหมายไม่ครบ ตามขั้นตอน	ควรปรับปรุง ความกระตือรือร้น ในการทำงานร่วมกัน และมีความรับผิดชอบ ในงานที่ได้รับ มอบหมาย
รูปแบบแผนผัง ความคิด เหตุผล การลำดับความคิด	รูปแบบแผนผัง ความคิดถูกต้อง ชัดเจน สวยงาม เหตุผลชัดเจนที่สุด การลำดับความคิดดี ถูกต้อง เข้าใจง่าย	รูปแบบแผนผัง ความคิดถูกต้อง ชัดเจนดีเหตุผล ชัดเจนดี การลำดับ ความคิดดีถูกต้อง	รูปแบบแผนผัง ความคิดถูกต้อง ชัดเจนพอใช้เหตุผล ชัดเจนพอใช้การ ลำดับความคิดดี ถูกต้องพอใช้	รูปแบบแผนผัง ความคิดไม่ถูกต้อง ชัดเจนนักเหตุผล ไม่ชัดเจนการลำดับ ความคิดไม่ค่อยดี ไม่ถูกต้องนัก

เกณฑ์การประเมิน

คะแนน	3.50 – 4.00	ดีมาก
คะแนน	2.50 – 3.49	ดี
คะแนน	1.50 – 2.49	พอใช้
คะแนน	1.00 – 1.49	ปรับปรุง

เกณฑ์การผ่าน ระดับคุณภาพ ดี

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4

ชื่อหน่วยการเรียนรู้ วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอู่ทอง รายวิชา ส21104 ประวัติศาสตร์ 2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนอู่ทอง	เรื่อง เจดีย์สมัยทวารวดี เวลา 2 ชั่วโมง
---	--

1. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบ

ตัวชี้วัดที่ ส4.1 ม.1/3 นำวิธีการทางประวัติศาสตร์มาใช้ศึกษาเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์สมัยสุโขทัยในดินแดนไทยโดยสังเขป เช่น รัฐโบราณในดินแดนไทย เช่น ศรีวิชัย ตามพรลิงค์ และทวารวดี ฯลฯ

2. สาระสำคัญ

บริเวณโคกเนินดินในเมืองโบราณอู่ทองพบสถูปเจดีย์โบราณหลายแห่ง ทางราชการได้ทำการขุดแต่งเจดีย์ พบวัตถุโบราณที่เกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธเป็นสมบัติอันล้ำค่าของชาติ ได้นำจัดแสดงไว้ เจดีย์โบราณมีการปรับปรุงตกแต่งมีข้อมูลทางประวัติศาสตร์ เพื่อรองรับการพัฒนาเมืองโบราณอู่ทองเป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์สืบไป

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

- 3.1 นักเรียนสามารถบอกลักษณะเจดีย์สมัยทวารวดีได้
- 3.2 นักเรียนสามารถวาดภาพเจดีย์สมัยทวารวดีได้

4. สาระการเรียนรู้

เจดีย์สมัยทวารวดี

- เจดีย์หมายเลข 7, 13, 3, 9, 10, 11, 12, 2, 1

5. ชิ้นงาน/ภาระงาน

วาดภาพเจดีย์สมัยทวารวดี

6. สื่อ/แหล่งเรียนรู้

- 6.1 ภาพเจดีย์สมัยทวารวดี
- 6.2 ใบความรู้
- 6.3 ใบงาน

7. การวัดและประเมินผล

สิ่งที่ประเมิน	วิธีการ/เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
1. นักเรียนสามารถบอกลักษณะเจดีย์สมัยทวารวดีได้	แบบทดสอบ	เกณฑ์ผ่าน 60 %
2. นักเรียนสามารถวาดภาพเจดีย์สมัยทวารวดีได้	แบบประเมิน	เกณฑ์ผ่านระดับคุณภาพดี

8. กิจกรรมการเรียนรู้ (วิธีการทางประวัติศาสตร์)

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูนำภาพเจดีย์สมัยทวารวดีนำเสนอให้นักเรียนเพื่ออภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับลักษณะ รูปแบบ และวัตถุโบราณที่ค้นพบหลังการขุดค้นเจดีย์ และสรุปรายละเอียดร่วมกัน

2. ทดสอบก่อนเรียน

ขั้นกิจกรรม

3. ให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มๆ ละ 4-5 คน เพื่อทำกิจกรรมศึกษา เรื่อง เจดีย์สมัยทวารวดี ตามขั้นตอนวิธีการทางประวัติศาสตร์ ซึ่งผู้สอนจะทบทวนวิธีการทางประวัติศาสตร์ให้นักเรียนเข้าใจชัดเจนก่อนทำกิจกรรมร่วมกัน

4. ผู้เรียนกำหนดประเด็นเรื่องที่จะศึกษา ใ้ความรู้ที่ 4 เรื่อง เจดีย์สมัยทวารวดี โดยผู้สอนนำเรื่อง เจดีย์สมัยทวารวดี ที่อภิปรายกันมาแล้วในขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ให้ผู้เรียนพิจารณาอีกครั้งเพื่อกำหนดประเด็นเรื่องที่จะศึกษาว่าสนใจประเด็นใด จะศึกษาโดยวิธีใด จากแหล่งข้อมูลใดได้บ้าง

5. ผู้เรียนค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าข้อมูล เรื่อง เจดีย์สมัยทวารวดี จากแหล่งความรู้ต่างๆ ตามความสนใจและการวางแผนกลุ่ม ซึ่งอาจศึกษาจากห้องสมุดโรงเรียน ห้องคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต การสอบถามสัมภาษณ์ผู้รู้หรือแหล่งข้อมูลภายนอกโรงเรียน เช่น แหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอุทอง หอสมุดแห่งชาติสุพรรณบุรี ฯลฯ

6. ผู้เรียนร่วมกันตรวจสอบ วิเคราะห์ ประเมินคุณค่าหลักฐาน เรื่อง เจดีย์สมัยทวารวดี โดยบันทึกข้อมูลที่นำเชื่อถือไว้

7. ผู้เรียนสังเคราะห์ตีความหลักฐาน โดยผู้เรียนนำข้อมูลที่นำเชื่อถือมาสังเคราะห์ข้อเท็จจริงจากหลักฐานต่างๆ เรื่อง เจดีย์สมัยทวารวดี

8. ผู้เรียนเรียบเรียงข้อเท็จจริงและนำเสนอเป็นข้อสรุปของกลุ่ม แล้วนำเสนอผลสรุปของกลุ่ม เรื่อง เมืองโบราณสมัยทวารวดี การนำเสนออาจใช้ Power Point หรือสื่อต่างๆ ที่น่าสนใจ พร้อมทั้งอธิบายเหตุผลประกอบอย่างสมเหตุสมผลตามความคิดเห็นของกลุ่ม

9. ครูให้นักเรียนศึกษาเหตุผลจากการศึกษาของกลุ่มต่างๆ แล้วสรุปเป็นผลงานของกลุ่มอีกครั้ง บางกลุ่มอาจเพิ่มเติมบทสรุปของกลุ่มได้
10. นักเรียนทำใบงานที่ 4 เรื่อง เจตีย์สมัยทวารวดี
11. ครูมอบหมายงานให้นักเรียนวาดภาพเจตีย์สมัยทวารวดี
12. ให้แต่ละกลุ่มนำเสนอชิ้นงานที่ได้รับมอบหมาย
13. ประเมินผลทักษะปฏิบัติการอนุรักษ์วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอุทอง
ชั้นสรุป
14. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป เรื่อง เจตีย์สมัยทวารวดี
15. ทดสอบหลังเรียน

9. ภาคผนวก

- 9.1 แบบทดสอบก่อนเรียน
- 9.2 ใบความรู้ที่ 4
- 9.3 ใบงานที่ 4
- 9.4 แบบทดสอบหลังเรียน

แบบทดสอบก่อนเรียน

เรื่อง เจดีย์สมัยทวารวดี

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว แล้วทำเครื่องหมาย ✕ ลงในกระดาษคำตอบ

1. ในการขุดค้นเจดีย์ในเมืองโบราณอยู่ทางพบวัตถุโบราณและพระพุทธรูปปางใดมากที่สุด
 - ก. พระพุทธรูปสำริดปางเสด็จลงจากดาวดึงส์
 - ข. พระพุทธรูปสำริดปางประทานเทศนา
 - ค. พระพุทธรูปสำริดปางปฐมเทศนา
 - ง. ถูกทุกข้อ
2. พบวัตถุโบราณข้อใดในการขุดค้นเจดีย์หมายเลข 2
 - ก. ระฆังหินขนาดเล็ก
 - ข. เศียรพระพุทธรูปทองคำ
 - ค. สิ่งสำริด
 - ง. เทวรูปและหน้ายักษ์ปูนปั้น
3. เจดีย์หมายเลขใดที่มีการก่อสร้างสลับซับซ้อน โดยการก่อสร้างสมัยทวารวดีและอยุธยา
 - ก. เจดีย์หมายเลข 1
 - ข. เจดีย์หมายเลข 2
 - ค. เจดีย์หมายเลข 11
 - ง. เจดีย์หมายเลข 12
4. ข้อใดไม่ใช่ลักษณะของเจดีย์หมายเลข 1
 - ก. สร้างเริ่มแรกในสมัยทวารวดี
 - ข. ปรับปรุงและซ่อมแซมสมัยอยุธยา
 - ค. ตั้งอยู่ด้านทิศตะวันออกของคูเมืองโบราณ
 - ง. ตั้งอยู่บนเขาพระศรีสรรเพชญาราม
5. สภาพของเจดีย์ก่อนการขุดค้นของกรมศิลปากรเป็นอย่างไร
 - ก. ถูกผู้แสวงหาสมบัติขุดทำลาย
 - ข. เสื่อมสภาพตามธรรมชาติ
 - ค. มีผู้ต้องการวัตถุโบราณไว้ครอบครอง
 - ง. ถูกทุกข้อ

6. ถนนมัลลียแมนตัดผ่านบริเวณคูเมืองโบราณอุทองเกิดผลเสีย ยกเว้นข้อใด
 - ก. กำแพงเมืองถูกทำลาย
 - ข. เจดีย์พังเสียหาย
 - ค. คูเมืองแคบลงเพื่อทำถนน
 - ง. เดินทางเข้าไปเมืองอุทองได้สะดวก
7. เจดีย์หมายเลขใดที่ถูกทำลายจากการสร้างถนนมัลลียแมน
 - ก. เจดีย์หมายเลข 13
 - ข. เจดีย์หมายเลข 2
 - ค. เจดีย์หมายเลข 7
 - ง. เจดีย์หมายเลข 10
8. หลังสมัยทวารวดีมีการสร้างเจดีย์ในบริเวณเมืองโบราณอุทองในสมัยใด
 - ก. สุโขทัย
 - ข. ธนบุรี
 - ค. รัตนโกสินทร์
 - ง. อยุธยา
9. เจดีย์หมายเลขใดที่ตั้งอยู่ริมคูเมืองโบราณอุทองด้านทิศเหนือ
 - ก. เจดีย์หมายเลข 2
 - ข. เจดีย์หมายเลข 10
 - ค. เจดีย์หมายเลข 11
 - ง. เจดีย์หมายเลข 12
10. ค้นพบพระพิมพ์ดินเผาด้านหลังมีจารึกว่า “เมตฺ เตยฺ ยโก และ สาริปุตฺโต” ในเจดีย์หมายเลขใด
 - ก. เจดีย์หมายเลข 2
 - ข. เจดีย์หมายเลข 7
 - ค. เจดีย์หมายเลข 11
 - ง. เจดีย์หมายเลข 9

เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน

เรื่อง เจตีย์สมัยทวารวดี

1. ง	6. ง
2. ข	7. ค
3. ก	8. ง
4. ง	9. ก
5. ง	10. ค

ใบความรู้ที่ 4

เรื่อง เจดีย์สมัยทวารวดี

เจดีย์สมัยทวารวดี

กรมศิลปากรได้เก็บรวบรวมโบราณวัตถุต่างๆ ซึ่งได้มาจากบริเวณเมืองอู่ทองบ้างและราษฎรได้นำมามอบให้บ้าง เก็บรักษาไว้ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอู่ทองชั่วคราวที่อู่ทองเป็นลำดับมา โบราณวัตถุดังกล่าวนี้ได้แก่ เครื่องมือหินสมัยก่อนประวัติศาสตร์ เครื่องประดับสมัยพูน้น ลูกปัด เศียรพระพุทธรูป เทวรูป ทำด้วยปูนปั้นและดินเผาสมัยทวารวดี ต่อมาในปี พ.ศ. 2507 กรมศิลปากรได้ดำเนินการสำรวจทำแผนผังบริเวณเมืองอู่ทองอย่างจริงจัง ปรากฏว่ามีเนินโคกดินตั้งอยู่เป็นหย่อมๆ ทั้งภายในเมืองและนอกเมืองออกไปมีจำนวนไม่น้อยกว่า 20 แห่ง โคกดินเหล่านี้เป็นที่ตั้งของสถูปเจดีย์โบราณ เป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่ง ที่โคกดินต่างๆ ส่วนใหญ่ได้ถูกผู้แสวงหาสมบัติขุดทำลายไปจนบางแห่งไม่สามารถจะศึกษาถึงลักษณะของสถาปัตยกรรมได้ อย่างไรก็ตามกรมศิลปากรได้ดำเนินการสำรวจและขุดแต่งโคกดินต่างๆ เหล่านี้ตามกำลังงบประมาณที่ได้รับ โดยได้เริ่มดำเนินการขุดแต่งมาแต่ปี 2506 เป็นลำดับมา และได้หลักฐานทางสถาปัตยกรรมและศิลปะโบราณวัตถุครั้งสมัยทวารวดีอายุราว พุทธศตวรรษที่ 11-16 จากบริเวณเนินขณะทำการขุดแต่งตามลำดับ การดำเนินงานดังนี้

1) ขุดแต่งเจดีย์หมายเลข 7

ตั้งอยู่นอกคันคูเมืองด้านตะวันออก ริมถนนมาลัยแมน หน้าพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอู่ทอง โบราณวัตถุที่ขุดพบได้แก่ เศษลวดลายปูนปั้น เศษองค์พระพุทธรูปดินเผา รวม 8 รายการ

2) ขุดแต่งเจดีย์หมายเลข 13

ตั้งอยู่นอกคันคูเมืองไปทางทิศตะวันตก ห่างจากคูเมืองไปประมาณ 200 เมตร โบราณวัตถุที่ขุดพบได้แก่ ส่วนยอดของสถูปทำด้วยศิลาแลง รูป सिंह ศิลาแลง พระพุทธรูปสำริดปางประทานเทศนา ขนาดสูง 23 เซนติเมตร หน้าตักกว้าง 15 เซนติเมตร พระพุทธรูปสำริดปางปฐมเทศนา พระพุทธรูปสำริดปางเสด็จลงจากดาวดึงส์ सिंह สำริด โบราณวัตถุเหล่านี้ปัจจุบันตั้งแสดงอยู่ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอู่ทอง

3) ขุดแต่งเจดีย์หมายเลข 3

มีเนินดินตั้งอยู่ภายในคูเมืองด้านตะวันตก ห่างลำคูเข้ามาประมาณ 50 เมตร โบราณวัตถุที่ขุดพบได้แก่ เศียรพระพุทธรูปกับเทวรูปปูนปั้น เศษชิ้นส่วนขององค์พระพุทธรูป พระพุทธรูปสำริด 3 องค์ ปางเสด็จลงจากดาวดึงส์ ภาพจำหลักรูปคนเหาะทำด้วยดินเผา เทวรูป และหน้ายักษ์ปูนปั้น

4) ขุดแต่งเจดีย์หมายเลข 9

ตั้งอยู่เชิงเขาพระ ห่างจากเมืองอุทองไปทางทิศตะวันตกประมาณ 3 กิโลเมตร ลักษณะของฐานเจดีย์เป็นเจดีย์ฐานสี่เหลี่ยมจัตุรัส ฐานตอนบนก่ออิฐย่อมุมเป็นมุข และมีช่องซุ้มประดับเป็นช่องๆ เห็นได้ชัดเจนทางทิศใต้ ส่วนด้านอื่นเสื่อมสภาพไปหมดแล้ว โบราณสถานที่ขุดพบคือ พระพิมพ์ดินเผาปางเสด็จลงจากดาวดึงส์ประทับยืนภายในซุ้มจำนวน 2 องค์ โบราณสถานที่ขุดพบทางด้านทิศตะวันตกคือ ได้ขุดพบเศษเครื่องปั้นดินเผารูปคล้าย กระทะและเศษกระดูกคนฝังอยู่ริมฐานด้านนี้

5) ขุดแต่งเจดีย์หมายเลข 10

ตั้งอยู่เชิงเขาถัดไปจากเจดีย์หมายเลข 9 ห่างออกไปทางทิศใต้ประมาณ 500 เมตร ลักษณะของฐานเจดีย์ เป็นเจดีย์กลมเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 16 เมตร สูงประมาณ 2 เมตร การก่ออิฐก่อขึ้นไปตรงๆ ไม่ย่อเป็นชั้น โบราณวัตถุที่ขุดพบคือ ได้ขุดพบ เศษชิ้นส่วนขององค์พระพุทธรูปปางสมาธิ และระฆังหินขนาดเล็ก

6) ขุดแต่งเจดีย์ทางด้านทิศตะวันออกของเจดีย์หมายเลข 10

ลักษณะของฐานเจดีย์เป็นรูป 8 เหลี่ยม แต่ละด้านยาว 1.50 เมตร สูง 50 เซนติเมตร รูปทรงของฐานไม่สู้จะสมบูรณ์นัก เพราะถูกลักขุดก่อนการขุดแต่ง

7) ขุดแต่งเจดีย์หมายเลข 11

ตั้งอยู่เชิงเขาทำเทียม นอกคันคูเมืองด้านตะวันตก ถัดจากเจดีย์หมายเลข 10 ไปทางทิศใต้ประมาณ 500 เมตร โบราณวัตถุที่ขุดพบคือ ได้ขุดพระพุทธรูปสำริดปางเสด็จลงจากดาวดึงส์ 4 องค์ ทางด้านทิศตะวันตกขุดพบธรรมจักรศิลา กับเส้าแปดเหลี่ยมจำหลักลวดลาย พระพิมพ์ดินเผาด้านหลังมีจารึกว่า เมตเตย โยโก และ สารีปุตโต

8) ขุดแต่งเจดีย์หมายเลข 12

ตั้งอยู่เชิงเขานอกคันคูเมืองด้านทิศตะวันตก ห่างจากเจดีย์หมายเลข 11 มาทางทิศตะวันออกประมาณ 500 เมตร การขุดโบราณสถาน ไม่พบโบราณวัตถุแต่ประการใด

9) ขุดแต่งวิหารหมายเลข 11

ตั้งอยู่ริมคูเมืองด้านใต้ ห่างจากถนนมาลัยแมนประมาณ 150 เมตร ลักษณะของฐาน เข้าใจว่าเป็นซากของวิหารซึ่งมีความกว้าง 5 เมตร ยาว 28 เมตร ทางด้านทิศตะวันออกเป็นฐานสำหรับทางบันไดขึ้นสู่วิหาร มีร่องรอยว่าเป็นรูปอัฒจันทร์ โบราณวัตถุที่ขุดพบคือ ได้ขุดพบพระพุทธรูปดินเผาปางสมาธิทำเป็นภาพหุ่นต่ำ และเศษชิ้นส่วนอีกหลายชิ้นในลักษณะเดียวกัน

10) ขุดแต่งเจดีย์หมายเลข 2

ตั้งอยู่นอกคูเมืองด้านเหนือ และที่บริเวณใกล้เคียงกับเนินทางด้านทิศตะวันตกยังมีเนินโบราณสถานตั้งอยู่ติดต่อกันอีกแห่งหนึ่งด้วย ซึ่งยังไม่ได้ทำการขุดแต่ง โบราณวัตถุที่ขุด

พบคือ ธรรมจักรศิลาแต่ขาดหายไปเหลือเพียงครึ่งซีก พระพิมพ์ดินเผาประทับยืนอยู่ในวงโค้ง ขนาดสูง 16 เซนติเมตร และขุดพบพระพุทธรูปยืนปางเสด็จลงจากดาวดึงส์ ศิลาเขียนจำหลัก หนู่น้ำ ร่องรอยจำหลักเป็นเปลวโดยรอบ เคียงหักหายไป ขุดพบกิ่นรีดินเผาหนู่น้ำและเศษ ชิ้นส่วนของพระพุทธรูปสำริดปางสมาธิ ขุดพบเศียรพระพุทธรูปทองคำขนาดสูง 5 เซนติเมตร อยู่บนฐานริมองค์เจดีย์ด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือ

11) ขุดแต่งเจดีย์หมายเลข 1 (วัดปราสาทร้าง)

ตั้งอยู่นอกคูเมืองไปทางด้านตะวันออก ริมลำน้ำจรเข้สามพัน ห่างจากคูเมือง อยู่ทางด้านทิศตะวันออกประมาณ 500 เมตร โดยทางตรง จากการขุดแต่งเจดีย์องค์นี้ทำให้ทราบ ถึงการก่อสร้างอันสลับซับซ้อนถึง 3 ระยะ คือ

(1) ฐานสมัยทวารวดี ระยะที่ 1 คือ ฐานภายในตั้งอยู่บนดิน ประกอบด้วยบัวและ ช่องซุ้มสี่เหลี่ยม ซึ่งตั้งอยู่บนฐานทั้งทางด้านใต้และด้านตะวันออก

(2) ฐานสมัยทวารวดี ระยะที่ 2 คือ ผนังซึ่งก่อทับมุขและซุ้มเจดีย์สมัยทวารวดี ระยะที่ 1 ซึ่งก่อทับเป็นแนวยาวไปตลอดทั้งด้านใต้และด้านตะวันออก ได้ผนังได้ขุดพบแผ่นอิฐมี ลายภาพเขียนสีเป็นลายก้านขดและลายเรขาคณิต เขียนด้วยสีขาว สีดำ และสีแดง เจตนาของ การทำอิฐเหล่านี้ก็เพื่อใช้ในพิธีการวางฤกษ์เป็นครั้งที่ 2 สำหรับการบูรณะเจดีย์องค์นี้ และเพื่อ ความมั่นคงแข็งแรงจึงได้ก่อกำแพงโดยรอบ แล้วนำเอาเศษอิฐหักกากปูนของส่วนที่พังลงของ สมัยทวารวดีระยะที่ 1 ถมลงโดยรอบ เพื่อพยุงยึดองค์เจดีย์มิให้พังอีกต่อไป

(3) ฐานสมัยอยุธยา คือฐานซึ่งก่อสร้างขึ้นบนเนินอิฐหักของเจดีย์สมัยทวารวดี นับเป็นการก่อสร้างระยะที่ 3 แต่อยู่ในสมัยอยุธยา (ศักดิ์ชัย สายสิงห์, 2549, หน้า 1-12)

	ก่อนทำการบูรณะ	สภาพปัจจุบัน	โบราณวัตถุสำคัญที่พบ
เจดีย์หมายเลข ๑			
เจดีย์หมายเลข ๒			
เจดีย์หมายเลข ๓			
เจดีย์หมายเลข ๔			
เจดีย์หมายเลข ๕			

เจดีย์สมัยทวารวดี

ที่มา : พนมบุตร จันทรโชติ. (2550, หน้า 90)

เรื่อง เจดีย์สมัยทวารวดี

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนเติมคำในช่องว่างให้ถูกต้องและสมบูรณ์ที่สุด

1. กรมศิลปากรได้ดำเนินการสำรวจและขุดแต่งโคกดินต่างๆ ในปี พ.ศ.
และดำเนินการสำรวจทำแผนผังบริเวณเมืองอู่ทอง ปี พ.ศ.
2. การขุดแต่งเจดีย์หมายเลข 7 ริมถนนมาลัยแมน โบราณวัตถุที่ขุดพบได้แก่.....
.....
3. เศียรพระพุทธรูปกับเทวรูปปูนปั้น เศษชิ้นส่วนขององค์พระพุทธรูป พระพุทธรูปสำริด
3 องค์ ปางเสด็จลงจากดาวดึงส์ ภาพจำหลักรูปคนเหาะทำด้วยดินเผา เทวรูปและ
หน้ายักษ์ปูนปั้น พบที่เจดีย์หมายเลข.....
4. เจดีย์หมายเลข 10 มีลักษณะ.....
.....
5. เจดีย์หมายเลข.....โบราณวัตถุที่ขุดพบ คือ พระพุทธรูปสำริดปางเสด็จลงจากดาวดึงส์
4 องค์ และธรรมจักรศิลา กับเสาแปดเหลี่ยมจำหลักลวดลาย

คำชี้แจง ให้นักเรียนโยงเส้นเจดีย์หมายเลขต่างๆ กับโบราณวัตถุที่ค้นพบ

1. เจดีย์หมายเลข 1	❖	❖	① เศียรพระพุทธรูปทองคำ
2. เจดีย์หมายเลข 2	❖	❖	② ระฆังหินขนาดเล็ก
3. เจดีย์หมายเลข 10	❖	❖	③ รูปสิงห์ศิลาแลง
4. เจดีย์หมายเลข 9	❖	❖	④ ลูกปัดสมัยทวารวดี
5. เจดีย์หมายเลข 13	❖	❖	⑤ พระพุทธรูปสำริดปางเสด็จลงจากดาวดึงส์
		❖	⑥ แผ่นอิฐมีภาพเขียนสีเป็นลายก้านขด
และลายเรขาคณิต

ตอนที่ 3 ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นในหัวข้อ “เจตีย์สมัยทวารวดี น่าสนใจอย่างไร”

This image shows a full page of white paper with horizontal dashed lines, typical of primary school writing paper. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

เรื่อง เจดีย์สมัยทวารวดี

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนเติมคำในช่องว่างให้ถูกต้องและสมบูรณ์ที่สุด

1. กรมศิลปากรได้ดำเนินการสำรวจและขุดแต่งโคกดินต่างๆ ในปี พ.ศ. 2506.....
และดำเนินการสำรวจทำแผนผังบริเวณเมืองอู่ทอง ปี พ.ศ. 2507.....
2. การขุดแต่งเจดีย์หมายเลข 7 ริมถนนมาลัยแมน โบราณวัตถุที่ขุดพบได้แก่.....
เศสลวดลายปูนปั้น เศษองค์พระพุทธรูปดินเผา
.....
3. เศียรพระพุทธรูปกับเทวรูปปูนปั้น เศษชิ้นส่วนขององค์พระพุทธรูป พระพุทธรูปสำริด
3 องค์ ปางเสด็จลงจากดาวดึงส์ ภาพจำหลักรูปคนเหาะทำด้วยดินเผา เทวรูปและ
หน้ายักษ์ปูนปั้น พบที่เจดีย์หมายเลข 3.....
4. เจดีย์หมายเลข 10 มีลักษณะ 8 เหลี่ยม แต่ละด้านยาว 1.50 เมตร สูง 50 เซนติเมตร
.....
5. เจดีย์หมายเลข 11 โบราณวัตถุที่ขุดพบ คือ พระพุทธรูปสำริดปางเสด็จจาก
ดาวดึงส์ 4 องค์ และธรรมจักรศิลา กับเสาแปดเหลี่ยมจำหลักสลวดลาย

คำชี้แจง ให้นักเรียนโยงเส้นเจดีย์หมายเลขต่างๆ กับโบราณวัตถุที่ค้นพบ

1. เจดีย์หมายเลข 1	◆	◆	① เศียรพระพุทธรูปทองคำ
2. เจดีย์หมายเลข 2	◆	◆	② ระฆังหินขนาดเล็ก
3. เจดีย์หมายเลข 10	◆	◆	③ รูปสิงห์ศิลาแลง
4. เจดีย์หมายเลข 9	◆	◆	④ ลูกปัดสมัยทวารวดี
5. เจดีย์หมายเลข 13	◆	◆	⑤ พระพุทธรูปสำริดปางเสด็จลงจากดาวดึงส์
		◆	⑥ แผ่นอิฐมีภาพเขียนสีเป็นลายก้านขด
และลายเรขาคณิต

ตอนที่ 3 ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นในหัวข้อ “เจตีย์สมัยทวารวดี น่าสนใจอย่างไร”

(คำตอบอยู่ในคลังพินิจของครูผู้สอน)

แบบทดสอบหลังเรียน

เรื่อง เจดีย์สมัยทวารวดี

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว แล้วทำเครื่องหมาย X ลงในกระดาษคำตอบ

1. พบวัตถุโบราณข้อใดในการขุดค้นเจดีย์หมายเลข 2
 - ก. สิงห์สำริด
 - ข. ระฆังหินขนาดเล็ก
 - ค. เศียรพระพุทธรูปทองคำ
 - ง. เทวรูปและหน้ายักษ์ปูนปั้น
2. ในการขุดค้นเจดีย์ในเมืองโบราณอยู่ทางพบวัตถุโบราณและพระพุทธรูปปางใดมากที่สุด
 - ก. พระพุทธรูปสำริดปางเสด็จลงจากดาวดึงส์
 - ข. พระพุทธรูปสำริดปางประทานเทศนา
 - ค. พระพุทธรูปสำริดปางปฐมเทศนา
 - ง. ถูกทุกข้อ
3. สภาพของเจดีย์ก่อนการขุดค้นของกรมศิลปากรเป็นอย่างไร
 - ก. มีผู้ต้องการวัตถุโบราณไว้ครอบครอง
 - ข. ถูกผู้แสวงหาสมบัติขุดทำลาย
 - ค. เสื่อมสภาพตามธรรมชาติ
 - ง. ถูกทุกข้อ
4. เจดีย์หมายเลขใดที่มีการก่อสร้างสลับซับซ้อน โดยการก่อสร้างสมัยทวารวดีและอยุธยา
 - ก. เจดีย์หมายเลข 12
 - ข. เจดีย์หมายเลข 11
 - ค. เจดีย์หมายเลข 2
 - ง. เจดีย์หมายเลข 1
5. ข้อใดไม่ใช่ลักษณะของเจดีย์หมายเลข 1
 - ก. ตั้งอยู่ด้านทิศตะวันออกของคูเมืองโบราณ
 - ข. ตั้งอยู่บนเขาพระศรีสรรเพชญาราม
 - ค. ปรับปรุงและซ่อมแซมสมัยอยุธยา
 - ง. สร้างเริ่มแรกในสมัยทวารวดี

6. เจดีย์หมายเลขใดที่ถูกทำลายจากการสร้างถนนมาลัยแมน
 - ก. เจดีย์หมายเลข 2
 - ข. เจดีย์หมายเลข 7
 - ค. เจดีย์หมายเลข 10
 - ง. เจดีย์หมายเลข 13
7. ถนนมาลัยแมนตัดผ่านบริเวณคูเมืองโบราณอู่ทองเกิดผลเสีย ยกเว้นข้อใด
 - ก. เดินทางเข้าไปเมืองอู่ทองได้สะดวก
 - ข. คูเมืองแคบลงเพื่อทำถนน
 - ค. กำแพงเมืองถูกทำลาย
 - ง. เจดีย์พังเสียหาย
8. ค้นพบพระพิมพ์ดินเผาด้านหลังมีจารึกว่า “เมตฺ เตยฺ ยโก และ สาริปฺตฺโต” ในเจดีย์หมายเลขใด
 - ก. เจดีย์หมายเลข 11
 - ข. เจดีย์หมายเลข 9
 - ค. เจดีย์หมายเลข 7
 - ง. เจดีย์หมายเลข 2
9. หลังสมัยทวารวดีมีการสร้างเจดีย์ในบริเวณเมืองโบราณอู่ทองในสมัยใด
 - ค. รัตนโกสินทร์
 - ก. สุโขทัย
 - ง. อยุธยา
 - ข. ธนบุรี
10. เจดีย์หมายเลขใดที่ตั้งอยู่ริมคูเมืองโบราณอู่ทองด้านทิศเหนือ
 - ก. เจดีย์หมายเลข 12
 - ข. เจดีย์หมายเลข 11
 - ค. เจดีย์หมายเลข 10
 - ง. เจดีย์หมายเลข 2

เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน

เรื่อง เจตีย์สมัยทวารวดี

1. ค	6. ข
2. ง	7. ก
3. ง	8. ก
4. ง	9. ค
5. ข	10. ง

**แบบประเมินทักษะการปฏิบัติกิจกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมเมืองอุทอง
วาดภาพ เรื่อง เจดีย์สมัยทวารวดี**

กลุ่มที่.....ชื่อกลุ่ม.....

สมาชิกกลุ่ม 1.
 2.
 3.
 4.
 5.

คำชี้แจง : ให้ผู้ประเมินเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับคุณภาพ
 (ดูเกณฑ์ให้คะแนน)

ที่	ประเด็นการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
		4	3	2	1
1	การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การวางแผนการทำงาน และมีขั้นตอนการทำงาน อย่างมีระบบ				
2	กระตือรือร้นในการทำงานร่วมกัน และ มีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย				
3	ความเหมาะสมของภาพตามจุดประสงค์ การวาดภาพสวยงามตามหลักศิลปะ มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ควรค่าแก่การอนุรักษ์				
รวม					

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

เกณฑ์การประเมิน

คะแนน 3.50 – 4.00 ดีมาก
 คะแนน 2.50 – 3.49 ดี
 คะแนน 1.50 – 2.49 พอใช้
 คะแนน 1.00 – 1.49 ปรับปรุง

เกณฑ์การผ่าน ระดับคุณภาพ ดี

เกณฑ์การประเมินการวาดภาพ เรื่อง เจดีย์สมัยทวารวดี

ประเด็นการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)
การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การวางแผนการทำงาน และมีขั้นตอนการทำงานอย่างมีระบบ	สมาชิกในกลุ่มทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การวางแผนการทำงาน และมีขั้นตอนการทำงานอย่างมีระบบได้ดีมาก	สมาชิกในกลุ่มทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การวางแผนการทำงาน และมีขั้นตอนการทำงานไม่ครบตามขั้นตอน	สมาชิกในกลุ่มบางคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การวางแผนการทำงาน และมีขั้นตอนการทำงานและไม่ครบตามขั้นตอน	ควรปรับปรุงการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การวางแผนการทำงานที่ไม่เป็นระบบ
กระตือรือร้นในการทำงานร่วมกัน และมีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย	กระตือรือร้นในการทำงานร่วมกัน และมีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายได้ดีมาก	กระตือรือร้นในการทำงานร่วมกัน และมีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายไม่ครบตามขั้นตอน	สมาชิกในกลุ่มบางคนมีความกระตือรือร้นในการทำงานร่วมกัน และมีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายไม่ครบตามขั้นตอน	ควรปรับปรุงความกระตือรือร้นในการทำงานร่วมกัน และมีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย
ความเหมาะสมของภาพตามจุดประสงค์ การวาดภาพสวยงามตามหลักศิลปะ มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ควรค่าแก่การอนุรักษ์	ความเหมาะสมของภาพตามจุดประสงค์ ดีมาก สวยงามตามหลักศิลปะ มีความริเริ่มสร้างสรรค์ดีมาก ควรค่าแก่การอนุรักษ์ อย่างดีมาก	ความเหมาะสมของภาพตามจุดประสงค์ดี สวยงามตามหลักศิลปะ มีความริเริ่มสร้างสรรค์ดีควรค่าแก่การอนุรักษ์ เป็นอย่างดี	ความเหมาะสมของภาพตามจุดประสงค์พอใช้ สวยงามตามหลักศิลปะ มีความริเริ่มสร้างสรรค์พอใช้ ควรค่าแก่การอนุรักษ์	มีความเหมาะสมของภาพแต่ไม่เป็นไปตามจุดประสงค์ของการวาดภาพ ควรปรับปรุงด้านความสวยงามและความริเริ่มสร้างสรรค์ ไม่ควรค่าแก่การอนุรักษ์

เกณฑ์การประเมิน

คะแนน	3.50 – 4.00	ดีมาก
คะแนน	2.50 – 3.49	ดี
คะแนน	1.50 – 2.49	พอใช้
คะแนน	1.00 – 1.49	ปรับปรุง

เกณฑ์การผ่าน ระดับคุณภาพ ดี

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5

ชื่อหน่วยการเรียนรู้ วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอู่ทอง เรื่อง พระพุทธรูปสมัยทวารวดี
รายวิชา ส21104 ประวัติศาสตร์ 2 เวลา 2 ชั่วโมง
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนอู่ทอง

1. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบ

ตัวชี้วัดที่ ส4.1 ม.1/3 นำวิธีการทางประวัติศาสตร์มาใช้ศึกษาเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์สมัยสุโขทัยในดินแดนไทยโดยสังเขป เช่น รัฐโบราณในดินแดนไทย เช่น ศรีวิชัย ตามพรลิงค์ และทวารวดี ฯลฯ

2. สาระสำคัญ

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาสู่ดินแดนทวารวดียุคแรกได้รับอิทธิพลจากอินเดียยุคกลาง เป็นยุคของทวารวดีโดยแท้และเจริญรุ่งเรืองที่สุด ยุคสุดท้ายได้รับอิทธิพลของเขมรมาปะปน พระพุทธรูปปางต่างๆ แสดงถึงการประกาศพระธรรมของพระพุทธองค์ ท้องถิ่นในปัจจุบันได้ส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยการแกะสลักพระพุทธรูปขนาดใหญ่ขึ้น

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

- 3.1 นักเรียนสามารถบอกลักษณะพระพุทธรูปสมัยทวารวดีได้
- 3.2 นักเรียนสามารถจัดทำสมุดภาพพระพุทธรูปสมัยทวารวดีได้

4. สาระการเรียนรู้

พระพุทธรูปสมัยทวารวดี

- พุทธลักษณะสำคัญของพระพุทธรูปสมัยทวารวดี
- พระพุทธรูปสมัยทวารวดีรุ่นแรก
- พระพุทธรูปสมัยทวารวดีรุ่นที่ 2
- พระพุทธรูปสมัยทวารวดีรุ่นสุดท้าย

5. ชิ้นงาน/ภาระงาน

สมุดภาพ เรื่อง พระพุทธรูปสมัยทวารวดี

6. สื่อ/แหล่งเรียนรู้

- 6.1 ภาพพระพุทธรูปสมัยทวารวดี
- 6.2 ใบความรู้
- 6.3 ใบงาน

7. การวัดและประเมินผล

สิ่งที่ประเมิน	วิธีการ/เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
1. นักเรียนสามารถบอกลักษณะพระพุทธรูปสมัยทวารวดีได้	แบบทดสอบ	เกณฑ์ผ่าน 60 %
2. นักเรียนสามารถจัดทำสมุดภาพพระพุทธรูปสมัยทวารวดีได้	แบบประเมิน	เกณฑ์ผ่านระดับคุณภาพดี

8. กิจกรรมการเรียนรู้ (วิธีการทางประวัติศาสตร์)

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูนำเสนอภาพพระพุทธรูป แล้วอภิปรายร่วมกันว่ามีรายละเอียดและรูปแบบอย่างไร

2. ทดสอบก่อนเรียน

ขั้นกิจกรรม

3. ให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มๆ ละ 4-5 คน เพื่อทำกิจกรรมศึกษา เรื่อง พระพุทธรูปสมัยทวารวดี ตามขั้นตอนวิธีการทางประวัติศาสตร์ ซึ่งผู้สอนจะทบทวนวิธีการทางประวัติศาสตร์ให้นักเรียนเข้าใจชัดเจนก่อนทำกิจกรรมร่วมกัน

4. ผู้เรียนกำหนดประเด็นเรื่องที่จะศึกษา ใบความรู้ที่ 5 เรื่อง พระพุทธรูปสมัยทวารวดี โดยผู้สอนนำเรื่อง พระพุทธรูปสมัยทวารวดี ที่อภิปรายกันมาแล้วในขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ให้ผู้เรียนพิจารณาอีกครั้งเพื่อกำหนดประเด็นเรื่องที่จะศึกษาว่าสนใจประเด็นใดจะศึกษาโดยวิธีใด จากแหล่งข้อมูลใดได้บ้าง

5. ผู้เรียนค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าข้อมูล เรื่อง พระพุทธรูปสมัยทวารวดี จากแหล่งความรู้ต่างๆ ตามความสนใจและการวางแผนกลุ่ม ซึ่งอาจศึกษาจากห้องสมุดโรงเรียน ห้องคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต การสอบถามสัมภาษณ์ผู้รู้หรือแหล่งข้อมูลภายนอกโรงเรียน เช่น แหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอุททอง หอสมุดแห่งชาติสุพรรณบุรี ฯลฯ

6. ผู้เรียนร่วมกันตรวจสอบ วิเคราะห์ ประเมินคุณค่าหลักฐาน เรื่อง พระพุทธรูปสมัยทวารวดี โดยบันทึกข้อมูลที่นำเชื่อถือไว้

7. ผู้เรียนสังเคราะห์ตีความหลักฐาน โดยผู้เรียนนำข้อมูลที่น่าเชื่อถือมาสังเคราะห์ข้อเท็จจริงจากหลักฐานต่างๆ เรื่อง พระพุทธรูปสมัยทวารวดี

8. ผู้เรียนเรียบเรียงข้อเท็จจริงและนำเสนอเป็นข้อสรุปของกลุ่ม แล้วนำเสนอผลสรุปของกลุ่ม เรื่อง พระพุทธรูปสมัยทวารวดี การนำเสนออาจใช้ Power Point หรือสื่อต่างๆ ที่น่าสนใจ พร้อมทั้งอธิบายเหตุผลประกอบอย่างสมเหตุสมผลตามความคิดเห็นของกลุ่ม

9. ครูให้นักเรียนศึกษาเหตุผลจากการศึกษาของกลุ่มต่างๆ แล้วสรุปเป็นผลงานของกลุ่มอีกครั้ง บางกลุ่มอาจเพิ่มเติมบทสรุปของกลุ่มได้

10. นักเรียนทำใบงานที่ 5 เรื่อง พระพุทธรูปสมัยทวารวดี

11. ครูมอบหมายงานให้นักเรียนทำสมุดภาพ เรื่อง พระพุทธรูปสมัยทวารวดี

12. ให้แต่ละกลุ่มนำเสนอชิ้นงานที่ได้รับมอบหมาย

13. ประเมินผลทักษะปฏิบัติการอนุรักษ์วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอุทอง
ขั้นสรุป

14. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป เรื่อง พระพุทธรูปสมัยทวารวดี

15. ทดสอบหลังเรียน

9. ภาคผนวก

9.1 แบบทดสอบก่อนเรียน

9.2 ใบความรู้ที่ 5

9.3 ใบงานที่ 5

9.4 แบบทดสอบหลังเรียน

แบบทดสอบก่อนเรียน

เรื่อง พระพุทธรูปสมัยทวารวดี

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว แล้วทำเครื่องหมาย ✕ ลงในกระดาษคำตอบ

1. พระพุทธรูปสมัยทวารวดีได้รับอิทธิพลจากศิลปะแบบใด
 - ก. ศิลปะคุปตะ
 - ข. ศิลปะอมราวดี และลังกา
 - ค. ศิลปะเขมร
 - ง. ถูกทุกข้อ
2. การแสดงวิตรรกมูทรา สอดคล้องกับข้อใด
 - ก. การหันพระพักตร์เข้าพระวรกาย
 - ข. พุทธลีลาในท่าเดิน
 - ค. การแสดงธรรมเทศนา
 - ง. การแสดงธรรมด้วยการจีบนิ้วโป้งกับนิ้วชี้เป็นวงกลม
3. ข้อใดจับคู่ผิด
 - ก. ศิลปะอมราวดี – ขัดสมาธิ/พชร (วัชรสนะ)
 - ข. ศิลปะลังกา – ขัดสมาธิราบ (วีราสนะ)
 - ค. ศิลปะอมราวดี – พระพุทธรูปนาคปรก
 - ง. ศิลปะอมราวดี – ไม่พบในวัฒนธรรมทวารวดี
4. หลักฐานชิ้นสำคัญที่แสดงถึงยุคแรกเริ่มของการรับพระพุทธศาสนาในดินแดนไทย
 - ก. เศียรพระพุทธรูปทองคำ
 - ข. พระพิมพ์ดินเผาประทับยืน
 - ค. ประติมากรรมดินเผารูปภิกษุอุ้มบาตร 3 องค์
 - ง. ระฆังหินและรูปคนเหาะ
5. พระพุทธรูปยืนเอียงตน ได้รับอิทธิพลจากศิลปะใด
 - ก. ศิลปะอมราวดี
 - ข. ศิลปะเขมร
 - ค. ศิลปะปาละ
 - ง. ศิลปะคุปตะ

6. พุทธลักษณะสำคัญของพระพุทธรูปอมราวดีคือข้อใด
 - ก. พระพักตร์เล็กกลมป้อม
 - ข. ขมวดพระเกศาใหญ่ติดพระเศียร
 - ค. ลักษณะแบบคนอินเดียวภาคใต้
 - ง. พระพุทธรูปนาคปรก และทุกข้อ
7. พระพุทธรูปทวารวดีที่ได้รับอิทธิพลจากศิลปะคุปตะคือข้อใด
 - ก. ครองจีวรห่มคลุม
 - ข. จีวรเรียบ
 - ค. จีวรแนบวรกายคล้ายผ้าเปียกน้ำ
 - ง. ถูกทุกข้อ
8. ข้อใดคือลักษณะของพระพุทธรูปปางประทานพร
 - ก. การหงายฝ่าพระหัตถ์ออกด้านหน้า
 - ข. การซ้อนพระหัตถ์ไว้ด้านหน้าลำตัว
 - ค. การจีบนิ้วโป้งกับนิ้วชี้เป็นวงกลม
 - ง. การจีบนิ้วระดับพระอุระ
9. พระพุทธรูปรุ่นแรกของเมืองโบราณอู่ทองเป็นพระพุทธรูปปางใด
 - ก. ปางประทานพร
 - ข. ปางปฐมเทศนา
 - ค. ปางนาคปรก
 - ง. ถูกทุกข้อ
10. ข้อใดจับคู่ถูกต้อง
 - ก. ชัดสมาธิเพชร – วัชรสนะ
 - ข. ชัดสมาธิราบ – วีราสนะ
 - ค. ข้อ ก และข้อ ข ถูก
 - ง. ข้อ ก และข้อ ข ผิด

เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน

เรื่อง พระพุทธรูปสมัยทวารวดี

1. ง	6. ง
2. ง	7. ง
3. ง	8. ก
4. ค	9. ข
5. ง	10. ก

เรื่อง พระพุทธรูปสมัยทวารวดี

พระพุทธรูปสมัยทวารวดี

พุทธลักษณะสำคัญของพระพุทธรูปอมราวดี คือมีลักษณะแบบคนอินเดียภาคใต้ พระพักตร์เล็กกลมป้อม ขมวดพระเกศาใหญ่ติดพระเศียร มีอุษณิษะเตี้ยๆ ส่วนใหญ่ครองจีวรห่มเฉียง จีวรเป็นได้แก่ พระกรขวานิยมแสดงวิตรรกมูทรา คือการแสดงธรรมด้วยการจีบนิ้วโป้งกับนิ้วชี้เป็นวงกลม เป็นสัญลักษณ์ของธรรมจักรหรือการแสดงธรรม ส่วน พระกรซ้ายชายจีวรไว้ในพระหัตถ์ ส่วนใหญ่อยู่ระดับพระอุระ มีบางส่วนที่หันพระพักตร์เข้า พระวรกายและแนบชิดกับพระอุระ ลักษณะของชายจีวรตกลงไปที่ข้อพระบาทแล้วม้วนเป็นปมคล้ายลูกบวบและวกขึ้นมาพาดพระกรซ้าย วนรอบข้อพระกรและมาเก็บไว้ที่พระหัตถ์ พระหัตถ์ยึดชายผ้าไว้ส่วนหนึ่งและปล่อยให้ตกลงเป็นเส้นตรงจนถึงข้อพระบาท

ส่วนพระพุทธรูปหนึ่งจะมีพระพักตร์และการครองจีวรห่มเป็นริ้วลักษณะเดียวกับพระพุทธรูปยืน แต่มีลักษณะในพระพุทธรูปหนึ่งที่เป็นแบบเฉพาะของศิลปะอมราวดีคือขัดสมาธิอย่างหลวมๆ คือการประทับนั่งที่พระบาทซ้อนกันอยู่ด้านหน้าหลวมๆ ซึ่งต่างจากพระพุทธรูปในอินเดียโดยทั่วไปที่นิยมทำนั่งแบบขัดสมาธิเพชร (วัชรสนะ) ส่วนในศิลปะลังกาจะนิยมขัดสมาธิราบ (วีราสนะ) ลักษณะของศิลปะอมราวดีและมีปรากฏในศิลปะสมัยทวารวดี และที่พบมากอีกกลุ่มในศิลปะอมราวดีคือการทำพระพุทธรูปนาคปรกซึ่งได้รับอิทธิพลมายังศิลปะอมราวดีอย่างมากด้วยเช่นกัน

หลักฐานสำคัญรุ่นเก่าที่แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลศิลปะแบบอมราวดีและแสดงให้เห็นถึงยุคแรกเริ่มของการรับพระพุทธศาสนาในดินแดนไทย ได้แก่ การค้นพบประติมากรรมดินเผารูปภิกษุอุ้มบาตร 3 องค์ ที่เมืองอู่ทอง จัดเป็นอิทธิพลศิลปะอมราวดี ที่มีการครองจีวรเป็นริ้วขนาดใหญ่ กำหนดอายุราวพุทธศตวรรษที่ 9-10 ที่เชื่อกันว่าเป็นหลักฐานสำคัญเพราะประติมากรรมชิ้นนี้เป็นดินเผาและมีชิ้นส่วนของเศษปูนติดอยู่ด้านหลัง จึงเป็นงานสร้างขึ้นในท้องถิ่นและใช้เป็นงานประดับสถาปัตยกรรม แสดงให้เห็นว่าผู้คนในท้องถิ่นที่รับพุทธศาสนามีการสร้างศาสนสถานและรูปเคารพขึ้นเองแล้ว ไม่ใช่เพียงการพบหลักฐานในรุ่นแรกๆ ที่เป็นเพียงการนำเอารูปเคารพเข้ามาเท่านั้น

ข้อสังเกตเกี่ยวกับพระพุทธรูปทวารวดีที่มีอิทธิพลศิลปะอมราวดี คือพระพุทธรูปยืนแสดงวิตรรกมูทราทั้ง 2 พระหัตถ์ การแสดงวิตรรกมูทราทั้ง 2 พระหัตถ์ในศิลปะทวารวดีได้ข้อสรุปว่า รูปแบบที่ใกล้เคียงมากที่สุดคือศิลปะอมราวดีตอนปลายและศิลปะอนุราชปุระ โดยมีพัฒนาการทางด้านรูปแบบโดยย่อคือ การปรับเปลี่ยนพระหัตถ์ซ้ายที่แต่เดิมเคยยึดชายจีวรไว้ข้างหนึ่ง ไม่ยึดชายจีวรปัดมาแสดงวิตรรกะเพิ่มอีกพระหัตถ์หนึ่ง ที่มาของการปรับเปลี่ยนนี้อาจได้แรงบันดาลใจส่วนหนึ่งที่เรียกว่ากฎมูทรา ซึ่งเป็นท่าการจับนิ้วพระหัตถ์เป็นวงกลมเหมือนวิตรรกมูทรา เรียกว่า วิตรรก-กฎมูทรา และถือเป็นมูทรากลางคือการแสดงปางทั่วๆ ไป ไม่เจาะจงว่าเป็นพุทธประวัติตอนหนึ่ง ซึ่งพบในอินเดียภาคใต้และอนุราชปุระและได้ให้อิทธิพลมายังศิลปะในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

พระพุทธรูปประทับนั่งขัดสมาธิอย่างหลวมๆ

พระพุทธรูปประทับนั่งในศิลปะทวารวดีส่วนใหญ่จะประทับนั่งแบบขัดสมาธิอย่างหลวมๆ ซึ่งเป็นอิทธิพลที่รับมาจากศิลปะอมราวดี

พระพุทธรูปนาคปรก

พระพุทธรูปนาคปรกในสมัยทวารวดีคือ การทำพระพุทธรูปนั่งขัดสมาธิอย่างหลวมๆ ซึ่งเป็นแบบอมราวดีด้วยเช่นกัน พระพุทธรูปนาคปรกที่สำคัญที่ถือกันว่าจะเก่าสุดที่รับอิทธิพลศิลปะอมราวดี ได้แก่ ชิ้นส่วนพระพุทธรูปนาคปรกที่พบที่เมืองอู่ทอง แต่น่าเสียดายที่ไม่พบส่วนเศียร

ข้อสังเกตเกี่ยวกับพระพุทธรูปทวารวดีที่มีอิทธิพลศิลปะคุปตะ

พระพุทธรูปครองจีวรห่มคลุม จีวรเรียบ ศิลปะคุปตะคือ จีวรที่บางแนบพระวรกาย กล่าวกันว่าคล้ายผ้าเปียกน้ำ อันถือเป็นผ้าอย่างดีจากเมืองพาราณสี ตรงแบบสมดุลงากกว่าทั้งนี้อาจเนื่องเพราะช่างท้องถิ่นไม่ค่อยถนัดในการสร้างแบบเอียงตน ดังนั้นการที่พบพระพุทธรูปยืนเอียงตนในศิลปะทวารวดีจึงกำหนดได้ว่าเป็นอิทธิพลที่ใกล้เคียงมากที่สุดกับศิลปะอินเดียแบบคุปตะ จึงมักจัดเป็นพระพุทธรูปในรุ่นแรกๆ ของศิลปะทวารวดี เช่น พระพุทธรูปที่พบที่วัดรอ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นต้น

การแสดงปางประทานพร

พระพุทธรูปที่ได้รับอิทธิพลศิลปะคุปตะอย่างแท้จริงคือ การแสดงปางประทานพร ส่วนใหญ่จะมาพร้อมกับการยืนแบบตรีภังค์คือ การแสดงปางด้วยพระหัตถ์ขวาที่ห้อยลงตรงๆ และหงายฝ่าพระหัตถ์ออกด้านหน้าซึ่งเป็นการแสดงพร

บทสรุป

จากการศึกษาพระพุทธรูปสมัยทวารวดี พบว่า พื้นฐานการสร้างงานศิลปะนั้นมีแหล่งบันดาลใจมาจากพุทธศาสนาที่รับมาจากอินเดีย โดยพบหลักฐานตั้งแต่ยุคแรกเริ่มเมื่อมีการรับวัฒนธรรมทางศาสนาที่เป็นการนำรูปเคารพเข้ามาจากภายนอก ต่อมาจึงสร้างรูปเคารพขึ้นเป็นของตนเอง จากหลักฐานเก่าสุดที่มีการค้นพบในรุ่นแรก ได้แก่ พระพุทธรูปแบบอมราวดี นับเป็นแม่แบบที่สำคัญในการสร้างงานศิลปกรรม ตั้งแต่ราวพุทธศตวรรษที่ 10 เป็นอย่างช้า ต่อมางานศิลปกรรมอินเดียมีบทบาทมากที่สุดคือ ศิลปะสมัยคุปตะของอินเดีย พบว่า พระพุทธรูปต่างๆ ทั้งรูปแบบศิลปกรรม การแสดงปาง รวมทั้งการแสดงรูปเรื่องต่างๆ ล้วนแล้วถ่ายทอดรูปแบบมาจากศิลปะคุปตะอย่างแท้จริง แม้ว่าลักษณะโดยทั่วไปในงานศิลปกรรมจะได้แบบอย่างมาจากศิลปะคุปตะ แต่ลักษณะสำคัญเช่นพระพักตร์หรือการแสดงมุทราภีมีการปรับเปลี่ยนเป็นลักษณะของท้องถิ่น อันสะท้อนถึงงานช่างของศิลปะสมัยทวารวดีได้เป็นอย่างดี

ในส่วนของศิลปะปาละซึ่งมีบทบาทแทรกเข้ามาในระยะหลังของศิลปะทวารวดีนั้นไม่พบหลักฐานเด่นชัดนัก ส่วนใหญ่เป็นลักษณะประกอบที่แทรกอยู่ในงานศิลปกรรม ทั้งลักษณะทางศิลปะและแนวความคิดทางด้านประติมานวิทยา

อีกส่วนหนึ่งของงานศิลปกรรมที่เป็นพระพุทธรูปในระยะสุดท้ายของศิลปะทวารวดี ซึ่งไม่ได้กล่าวถึงคือ อิทธิพลศิลปะเขมรที่เข้ามามีบทบาทต่องานศิลปกรรมสมัยทวารวดี และอาจมีบทบาทเหนือทวารวดีทางด้านการเมืองด้วย จึงทำให้เป็นสาเหตุหนึ่งที่วัฒนธรรม ทวารวดีเสื่อมลงและหมดไปในที่สุดในราวพุทธศตวรรษที่ 16 (อรุณศักดิ์ กิ่งมณี, 2549, หน้า 1-25)

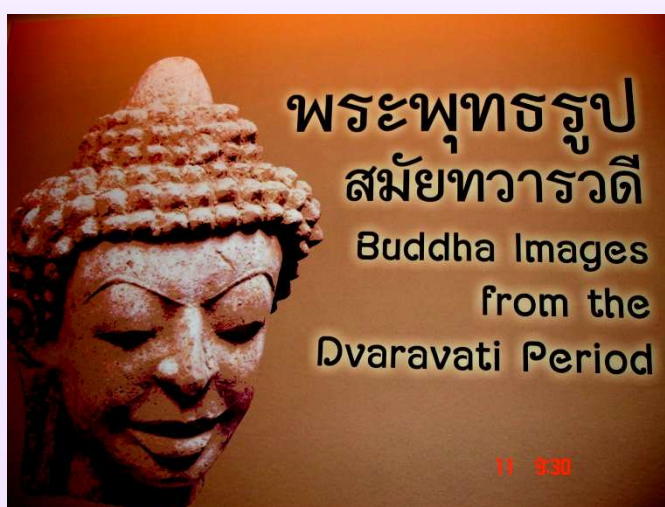
พระพุทธรูปสลักนูนสูง พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ อุทอง

พุทธศิลป์รุ่นแรกของเมืองอุททอง อิทธิพลศิลปะอินเดียแบบอมราวดี
แผ่นหินสลักนูนสูงภาพพระพุทธรูปประทับนั่งสมาธิ กึ่งกลางสลักเป็นภาพวง
ธรรมจักร มีรูปกวางหมอบด้านข้าง หมายถึงการแสดงธรรมครั้งแรก (ปฐมเทศนา) ของพระ
พุทธองค์ อายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 12 พบที่วัดเขาพระศรีสรรเพชญาราม อำเภออุททอง
จังหวัดสุพรรณบุรี

เศียรพระพุทธรูปทองคำ อายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 12-14 พบที่เจดีย์
หมายเลข 2

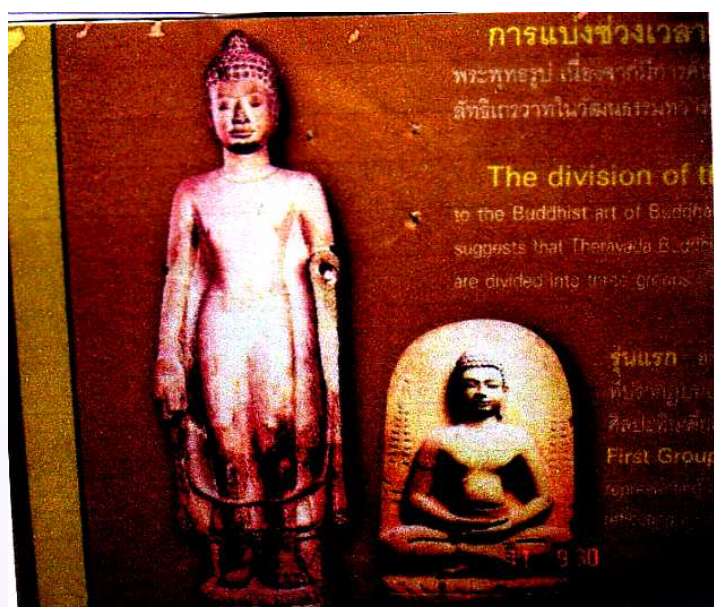

เศียรพระพุทธรูปทองคำ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ อุททอง

พระพุทธรูปสมัยทวารวดี พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ อุททอง

การแบ่งช่วงเวลาของสมัยทวารวดี ให้ความสำคัญกับพุทธศิลป์ของ พระพุทธรูปเนื่องจากการค้นพบเป็นจำนวนมาก และยังบ่งถึงการรับนับถือพุทธศาสนาลัทธิเถรวาทในวัฒนธรรมทวารวดีได้เป็นอย่างดี โดยทั่วไปมักจัดแบ่งออกเป็น 3 รุ่น ได้แก่

รุ่นแรก อายุราวพุทธศตวรรษที่ 11 - 12 อิทธิพลศิลปะอินเดีย จัดเป็นพุทธศิลป์ระยะแรกที่ปรากฏบนแผ่นดินไทย ยังคงลักษณะด้านแบบของพระพุทธรูปของศิลปะอินเดียแบบอมราวดี คุปตะ หลังคุปตะ

พระพุทธรูปยุคทวารวดีรุ่งเรืองพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ อุทอง

รุ่นที่ 2 อายุราวพุทธศตวรรษที่ 13 – กลางพุทธศตวรรษที่ 15 เป็นยุครุ่งเรือง
ของศิลปะทวารวดีแบบพื้นเมืองผสมผสาน เป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมทวารวดี และเป็นแบบ
ที่พบมากที่สุด

รุ่นที่ 3 อายุราวพุทธศตวรรษที่ 15 – 16 และ 17 – 18 อิทธิพลของศิลปะขอม
จัดเป็นรุ่นสุดท้ายของศิลปะทวารวดี มีอิทธิพลของศิลปะเขมรมัยบายน หรือสมัยลพบุรี
ตอนต้นเข้ามาปะปน

พระพุทธรูปยุคอิทธิพลเขมรปะปน พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ อุททอง

เรื่อง พระพุทธรูปสมัยทวารวดี

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนเติมคำในช่องว่างให้ถูกต้องและสมบูรณ์ที่สุด

1. พระพุทธรูปในอินเดียทำนั้งแบบขัดสมาธิเพชร (วัชรสนะ) ลังกาเนียมขัดสมาธิราบ (วีราสนะ) พระพุทธรูปในศิลปะอมราวดีมีลักษณะ.....
.....
2. พระพุทธรูปภาคปรกได้รับอิทธิพลจากศิลปะ.....
3. พระพุทธรูปทวารวดีที่มีอิทธิพลศิลปะคุปตะ มีลักษณะ.....
.....
4. พระพุทธรูปในระยะสุดท้ายของศิลปะทวารวดีได้รับอิทธิพลจาก.....
5. การให้ความสำคัญกับพุทธศิลป์ของพระพุทธรูป แบ่งออกเป็น 3 ยุค คือ
ยุคแรก อายุราวพุทธศตวรรษที่..... ศิลปะอินเดียแบบ.....
ยุคที่สอง อายุราวพุทธศตวรรษที่..... ศิลปะอินเดียแบบ.....
ยุคที่สาม อายุราวพุทธศตวรรษที่..... ศิลปะอินเดีย.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนจับคู่ให้ถูกต้อง โดยเขียนตัวอักษร ก, ข, ค, ง หรือ จ ลงในช่องว่าง

1. ตรีภังค์	ก. วัดเขาพระศรีสรรเพชญาราม
2. ขัดสมาธิราบ	ข. วีราสนะ
3. ขัดสมาธิเพชร	ค. วัชรสนะ
4. วิตรรกมูทรา	ง. พระหัตถ์ขวาห้อยลงตรง ๆ และ
หงายฝ่าพระหัตถ์ออกด้านหน้า
ซึ่งเป็นการแสดงพร
5. แผ่นหินสลักนูนสูง
ภาพพระพุทธรูปประทับนั่งสมาธิ	จ. วีราสนะ
6. ศิลปะเขมรสมัยบาเยน	ฉ. การจีบนิ้วโป้งกับนิ้วชี้เป็นวงกลม

ตอนที่ 3 ให้นักเรียนอธิบายในหัวข้อ “พุทธศิลป์ที่ปรากฏบนผืนแผ่นดินไทย”

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

เรื่อง พระพุทธรูปสมัยทวารวดี

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนเติมคำในช่องว่างให้ถูกต้องและสมบูรณ์ที่สุด

1. พระพุทธรูปในอินเดียทำนั่งแบบขัดสมาธิเพชร (วัชรสนะ) ลังกาเนียมขัดสมาธิราบ (วีราสนะ) พระพุทธรูปในศิลปะอมราวดีมีลักษณะ ขัดสมาธิอย่างหลวมๆ คือ ประทับนั่ง ที่พระบาทซ้อนกันอยู่ด้านหน้าหลวมๆ
2. พระพุทธรูปภาคปรกได้รับอิทธิพลจากศิลปะ อมราวดี
3. พระพุทธรูปทวารวดีที่มีอิทธิพลศิลปะคุปตะ มีลักษณะ ครองจีวรห่มคลุม จีวร เรียบแบบพระวรกาย คล้ายผ้าเปียกน้ำ เป็นผ้าอย่างดีจากเมืองพาราณสี
4. พระพุทธรูปในระยะสุดท้ายของศิลปะทวารวดีได้รับอิทธิพลจาก ศิลปะเขมร
5. การให้ความสำคัญกับพุทธศิลป์ของพระพุทธรูป แบ่งออกเป็น 3 ยุค คือ
ยุคแรก อายุราวพุทธศตวรรษที่ 11-12 ศิลปะอินเดียแบบ อมราวดี คุปตะ หลังคุปตะ
ยุคที่สอง อายุราวพุทธศตวรรษที่ 13-15 ศิลปะอินเดียแบบ พื้นเมืองผสมผสาน
ยุคที่สาม อายุราวพุทธศตวรรษที่ 16-18 ศิลปะอินเดีย ขอมสมัยบายน หรือ
ลพบุรีตอนต้น

คำชี้แจง ให้นักเรียนจับคู่ให้ถูกต้อง โดยเขียนตัวอักษร ก, ข, ค, ง หรือ จ ลงในช่องว่าง

<u>ง</u> 1. ตรีภังค์	ก. วัดเขาพระศรีสรรเพชญาราม
<u>ข</u> 2. ขัดสมาธิราบ	ข. วีราสนะ
<u>จ</u> 3. ขัดสมาธิเพชร	ค. วัชรสนะ
<u>ฉ</u> 4. วิตรรกมูทรา	ง. พระหัตถ์ขวาห้อยลงตรงๆ และ
หงายฝ่าพระหัตถ์ออกด้านหน้า
ซึ่งเป็นการแสดงพร
<u>ก</u> 5. แผ่นหินสลักนูนสูง
ภาพพระพุทธรูปประทับนั่งสมาธิ	จ. วีราสนะ
ฉ. การจับนิ้วโป้งกับนิ้วชี้เป็นวงกลม

ตอนที่ 3 ให้นักเรียนอธิบายในหัวข้อ “พุทธศิลป์ที่ปรากฏบนผืนแผ่นดินไทย”

หลังมีการค้นพบพระพุทธรูปเป็นจำนวนมาก เป็นการบ่งบอกการนับถือ
พระพุทธรูปศาสนาพุทธเถรวาทในวัฒนธรรมทวารวดีได้เป็นอย่างดี ระยะเวลาเป็นศิลปะ
อินเดียแบบอมราวดีศิลปะ หลังศิลปะระยะต่อมาได้มีการผสมผสานกับพื้นเมืองซึ่งพบ
มากที่สุด และระยะสุดท้ายได้รับอิทธิพลของศิลปะเขมรสมัยบาเยน หรือลพบุรีตอนต้น

แบบทดสอบหลังเรียน

เรื่อง พระพุทธรูปสมัยทวารวดี

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว แล้วทำเครื่องหมาย ✕ ลงในกระดาษคำตอบ

1. การแสดงวิตรรกมูทรา สอดคล้องกับข้อใด
 - ก. การแสดงธรรมด้วยการจีบนิ้วโป้งกับนิ้วชี้เป็นวงกลม
 - ข. การหันพระพักตร์เข้าพระวรกาย
 - ค. การแสดงธรรมเทศนา
 - ง. พุทธลีลาในท่าเดิน
2. พระพุทธรูปสมัยทวารวดีได้รับอิทธิพลจากศิลปะแบบใด
 - ก. กุปตะ
 - ข. อมราวดี และลังกา
 - ค. เขมร
 - ง. ถูกทุกข้อ
3. พระพุทธรูปยืนเอียงตน ได้รับอิทธิพลจากศิลปะใด
 - ก. ศิลปะอมราวดี
 - ข. ศิลปะเขมร
 - ค. ศิลปะคุปตะ
 - ง. ศิลปะปาละ
4. ข้อใดจับคู่ผิด
 - ก. ศิลปะอมราวดี – ไม่พบในวัฒนธรรมทวารวดี
 - ข. ศิลปะอมราวดี – ชัดสมาธิ/พชร (วัชรสนะ)
 - ค. ศิลปะลังกา – ชัดสมาธิราบ (วีราสนะ)
 - ง. ศิลปะอมราวดี – พระพุทธรูปนาคปรก
5. หลักฐานชิ้นสำคัญที่แสดงถึงยุคแรกเริ่มของการรับพระพุทธศาสนาในดินแดนไทย
 - ก. เศียรพระพุทธรูปทองคำ
 - ข. ประติมากรรมดินเผารูปภิกษุอุ้มบาตร 3 องค์
 - ค. พระพิมพ์ดินเผาประทับยืน
 - ง. ธรรม์หินและรูปคนเหาะ

6. พระพุทธรูปทวารวดีที่ได้รับอิทธิพลจากศิลปะคุปตะคือข้อใด
 - ก. ครองจีวรห่มคลุม
 - ข. จีวรเรียบ
 - ค. จีวรแนวรกายคล้ายผ้าเปียกน้ำ
 - ง. ถูกทุกข้อ
7. พุทธลักษณะสำคัญของพระพุทธรูปอมราวดีคือข้อใด
 - ก. พระพักตร์เล็กกลมป้อม
 - ข. ขมวดพระเกศาใหญ่ติดพระเศียร
 - ค. ลักษณะแบบคนอินเดียภาคใต้
 - ง. พระพุทธรูปนาคปรก และทุกข้อ
8. ข้อใดจับคู่ถูกต้อง
 - ก. ขัตติมาราบ – วีราสนะ
 - ข. ขัตติมาเพชร – วัชรสนะ
 - ค. ข้อ ก และข้อ ข ถูก
 - ง. ข้อ ก และข้อ ข ผิด
9. ข้อใดคือลักษณะของพระพุทธรูปปางประทานพร
 - ก. การซ้อนพระหัตถ์ไว้ด้านหลังลำตัว
 - ข. การจีบนิ้วโป้งกับนิ้วชี้เป็นวงกลม
 - ค. การหงายฝ่าพระหัตถ์ออกด้านหน้า
 - ง. การจีบนิ้วระดับพระอุระ
10. พระพุทธรูปรุ่นแรกของเมืองโบราณอู่ทองเป็นพระพุทธรูปปางใด
 - ก. ปางปฐมเทศนา
 - ข. ปางประทานพร
 - ค. ปางนาคปรก
 - ง. ถูกทุกข้อ

เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน

เรื่อง พระพุทธรูปสมัยทวารวดี

1. ก	6. ง
2. ง	7. ง
3. ค	8. ข
4. ก	9. ค
5. ข	10. ก

แบบประเมินทักษะการปฏิบัติกิจกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมเมืองอุทอง
สมุดภาพ เรื่อง พระพุทธรูปสมัยทวารวดี

กลุ่มที่.....ชื่อกลุ่ม.....

สมาชิกกลุ่ม 1.
 2.
 3.
 4.
 5.

คำชี้แจง : ให้ผู้ประเมินเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับคุณภาพ
 (ดูเกณฑ์ให้คะแนน)

ที่	ประเด็นการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
		4	3	2	1
1	การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การวางแผนการทำงาน และมีขั้นตอนการทำงาน อย่างมีระบบ				
2	กระตือรือร้นในการทำงานร่วมกัน และ มีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย				
3	ภาพชัดเจน สวยงามถูกต้องตามจุดประสงค์ ที่จัดทำ การตกแต่ง รวบรวม เรียบเรียง มีคำอธิบายภาพ การจัดลำดับ และการนำเสนอ ผลงาน				
รวม					

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

เกณฑ์การประเมิน

คะแนน 3.50 – 4.00 ดีมาก
 คะแนน 2.50 – 3.49 ดี
 คะแนน 1.50 – 2.49 พอใช้
 คะแนน 1.00 – 1.49 ปรับปรุง

เกณฑ์การผ่าน ระดับคุณภาพ ดี

เกณฑ์การประเมินสมุฏดาพพระพุทธรูปสมัยทวารวดี

ประเด็นการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)
การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การวางแผนการทำงาน และมีขั้นตอนการทำงานอย่างมีระบบ	สมาชิกในกลุ่มทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การวางแผนการทำงาน และมีขั้นตอนการทำงานอย่างมีระบบได้ดีมาก	สมาชิกในกลุ่มทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การวางแผนการทำงาน และมีขั้นตอนการทำงานไม่ครบตามขั้นตอน	สมาชิกในกลุ่มบางคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การวางแผนการทำงาน และมีขั้นตอนการทำงานและไม่ครบตามขั้นตอน	ควรปรับปรุงการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การวางแผนการทำงานที่ไม่เป็นระบบ
กระตือรือร้นในการทำงานร่วมกัน และมีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย	กระตือรือร้นในการทำงานร่วมกัน และมีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายได้ดีมาก	กระตือรือร้นในการทำงานร่วมกัน และมีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายไม่ครบตามขั้นตอน	สมาชิกในกลุ่มบางคนมีความกระตือรือร้นในการทำงานร่วมกัน และมีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายไม่ครบตามขั้นตอน	ควรปรับปรุงความกระตือรือร้นในการทำงานร่วมกัน และมีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย
ภาพชัดเจน สวยงาม ถูกต้องตามจุดประสงค์ที่จัดทำ การตกแต่งรวบรวม เรียบเรียง มีคำอธิบายภาพ การจัดลำดับ และการนำเสนอผลงาน	ภาพชัดเจน สวยงาม ถูกต้องตามจุดประสงค์ที่จัดทำดีมาก การตกแต่ง รวบรวม เรียบเรียง มีคำอธิบายภาพดีมาก การจัดลำดับ และการนำเสนอผลงานดีมาก	ภาพชัดเจน สวยงาม ถูกต้องตามจุดประสงค์ที่จัดทำดี การตกแต่ง รวบรวม เรียบเรียง มีคำอธิบายภาพดี การจัดลำดับ และการนำเสนอผลงานดี	ภาพชัดเจน สวยงาม ถูกต้องตามจุดประสงค์ที่จัดทำพอใช้ การตกแต่ง รวบรวม เรียบเรียง มีคำอธิบายภาพพอใช้ การจัดลำดับ และการนำเสนอผลงานพอใช้	ภาพไม่ชัดเจน สวยงาม และไม่ถูกต้องตามจุดประสงค์ที่จัดทำ ควรปรับปรุงการตกแต่ง รวบรวม เรียบเรียง และ มีคำอธิบายภาพ ควรปรับปรุงการจัดลำดับ และการนำเสนอผลงาน

เกณฑ์การประเมิน

คะแนน	3.50 – 4.00	ดีมาก
คะแนน	2.50 – 3.49	ดี
คะแนน	1.50 – 2.49	พอใช้
คะแนน	1.00 – 1.49	ปรับปรุง

เกณฑ์การผ่าน ระดับคุณภาพ ดี

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6

ชื่อ หน่วยการเรียนรู้ วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอู่ทอง เรื่อง รูปประติมากรรมและศาสนศิลป์สมัยทวารวดี
รายวิชา ส21104 ประวัติศาสตร์ 2 เวลา 1 ชั่วโมง
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนอู่ทอง

1. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

ตัวชี้วัดที่ ส4.1 ม.1/3 นำวิธีการทางประวัติศาสตร์มาใช้ศึกษาเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์สมัยสุโขทัยในดินแดนไทยโดยสังเขป เช่น รัฐโบราณในดินแดนไทย เช่น ศรีวิชัย ตามพรลิงค์ และทวารวดี ฯลฯ

2. สาระสำคัญ

วัตถุโบราณด้านประติมากรรมนับว่าเป็นศาสนศิลป์อันทรงคุณค่า เช่น ธรรมจักร ศิวลึงค์ พระวิฆณุ ฯลฯ อันเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาและศาสนาพราหมณ์อินเดียที่พบในอาณาจักรทวารวดีเมืองอู่ทอง ศาสนศิลป์เหล่านี้ทำให้ศึกษาสภาพการเผยแผ่ศาสนาสู่ดินแดนนี้ได้อย่างชัดเจน

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

3.1 นักเรียนสามารถเปรียบเทียบลักษณะรูปประติมากรรมและศาสนศิลป์สมัยทวารวดีได้

3.2 นักเรียนสามารถนำเสนอรายงาน เรื่อง รูปประติมากรรมและศาสนศิลป์สมัยทวารวดีได้

4. สาระการเรียนรู้

รูปประติมากรรมและศาสนศิลป์สมัยทวารวดี

- ธรรมจักร
- ศิวลึงค์
- พระวิฆณุประทับยืน
- จักร
- สังข์
- คชพา

5. ชิ้นงาน/ภาระงาน

รายงานเรื่อง รูปประติมากรรมและศาสนศิลป์สมัยทวารวดี

6. สื่อ/แหล่งเรียนรู้

6.1 ภาพประติมากรรมและศาสนศิลป์สมัยทวารวดี

6.2 ใบความรู้

6.3 ใบงาน

7. การวัดและประเมินผล

สิ่งที่ประเมิน	วิธีการ/เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
1. นักเรียนสามารถเปรียบเทียบลักษณะรูปประติมากรรมและศาสนศิลป์สมัยทวารวดีได้	แบบทดสอบ	เกณฑ์ผ่าน 60 %
2. นักเรียนสามารถนำเสนอรายงานเรื่อง รูปประติมากรรมและศาสนศิลป์สมัยทวารวดีได้	แบบประเมิน	เกณฑ์ผ่านระดับคุณภาพดี

8. กิจกรรมการเรียนรู้ (วิธีการทางประวัติศาสตร์)

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูนำภาพรูปประติมากรรมและศาสนศิลป์สมัยทวารวดี ให้นักเรียนพิจารณาร่วมกัน อภิปรายร่วมกันว่ารูปประติมากรรมและศาสนศิลป์สมัยทวารวดีเป็นอย่างไร ร่วมกันสรุป

2. ทดสอบก่อนเรียน

ขั้นกิจกรรม

3. ให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มๆ ละ 4-5 คน เพื่อทำกิจกรรมศึกษา เรื่อง รูปประติมากรรมและศาสนศิลป์สมัยทวารวดี ตามขั้นตอนวิธีการทางประวัติศาสตร์ ซึ่งผู้สอนจะทบทวนวิธีการทางประวัติศาสตร์ให้นักเรียนเข้าใจชัดเจนก่อนทำกิจกรรมร่วมกัน

4. ผู้เรียนกำหนดประเด็นเรื่องที่จะศึกษา ใบความรู้ที่ 6 เรื่อง รูปประติมากรรมและศาสนศิลป์สมัยทวารวดี โดยผู้สอนนำเรื่อง รูปประติมากรรมและศาสนศิลป์สมัยทวารวดี ที่อภิปรายกันมาแล้วในขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ให้ผู้เรียนพิจารณาอีกครั้งเพื่อกำหนดประเด็นเรื่องที่จะศึกษาว่าสนใจประเด็นใด จะศึกษาโดยวิธีใด จากแหล่งข้อมูลใดได้บ้าง

5. ผู้เรียนค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าข้อมูล เรื่อง รูปประติมากรรมและศาสนศิลป์สมัยทวารวดี จากแหล่งความรู้ต่างๆ ตามความสนใจและ

การวางแผนกลุ่ม ซึ่งอาจศึกษาจากห้องสมุดโรงเรียน ห้องคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต การสอบถามสัมภาษณ์ผู้รู้หรือแหล่งข้อมูลภายนอกโรงเรียน เช่น แหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอุทอง หอสมุดแห่งชาติสุพรรณบุรี ฯลฯ

6. ผู้เรียนร่วมกันตรวจสอบ วิเคราะห์ ประเมินคุณค่าหลักฐาน เรื่อง เมืองโบราณ สมัยทวารวดี โดยบันทึกข้อมูลที่น่าเชื่อถือไว้

7. ผู้เรียนสังเคราะห์ตีความหลักฐาน โดยผู้เรียนนำข้อมูลที่น่าเชื่อถือมาสังเคราะห์ ข้อเท็จจริงจากหลักฐานต่างๆ เรื่อง รูปประติมากรรมและศาสนศิลป์สมัยทวารวดี

8. ผู้เรียนเรียบเรียงข้อเท็จจริงและนำเสนอเป็นข้อสรุปของกลุ่ม แล้วนำเสนอผลสรุปของกลุ่ม เรื่อง รูปประติมากรรมและศาสนศิลป์สมัยทวารวดี การนำเสนออาจใช้ Power Point หรือสื่อต่างๆ ที่น่าสนใจ พร้อมทั้งอธิบายเหตุผลประกอบอย่างสมเหตุสมผลตามความคิดเห็นของกลุ่ม

9. ครูให้นักเรียนศึกษาเหตุผลจากการศึกษาของกลุ่มต่างๆ แล้วสรุปเป็นผลงานของกลุ่มอีกครั้ง บางกลุ่มอาจเพิ่มเติมบทสรุปของกลุ่มได้

10. นักเรียนทำใบงานที่ 6 เรื่อง รูปประติมากรรมและศาสนศิลป์สมัยทวารวดี

11. ครูมอบหมายงานให้นักเรียนทำรายงาน เรื่อง รูปประติมากรรมและศาสนศิลป์สมัยทวารวดี

12. ให้แต่ละกลุ่มนำเสนอชิ้นงานที่ได้รับมอบหมาย

13. ประเมินผลทักษะปฏิบัติการอนุรักษ์วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอุทอง
ขั้นสรุป

14. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป เรื่อง รูปประติมากรรมและศาสนศิลป์สมัยทวารวดี

15. ทดสอบหลังเรียน

แบบทดสอบก่อนเรียน

เรื่อง รูปประติมากรรมและศาสนศิลป์สมัยทวารวดี

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว แล้วทำเครื่องหมาย ✕ ลงในกระดาษคำตอบ

1. ข้อใดไม่เกี่ยวข้องกับ “ธรรมจักร”
 - ก. วงล้อแห่งธรรมะ
 - ข. การประกาศพระธรรมของพระพุทธองค์
 - ค. สัญลักษณ์แห่งการปฐมเทศนา
 - ง. ยอดเจดีย์สมัยโบราณ
2. ข้อใดจับคู่ผิด
 - ก. ศิวลึงค์ – รูปเคารพแทนองค์พระศิวะ
 - ข. ศิวลึงค์ – รูปอวัยวะเพศชาย
 - ค. โยนีโทरणะ – เครื่องเพศหญิง
 - ง. ศิวลึงค์ – พระนางอุมะ
3. คติความเชื่อเกี่ยวกับการบูชา “ศิวลึงค์” คือข้อใด
 - ก. เป็นการบูชาแทนองค์พระศิวะ
 - ข. อวัยวะเพศของพระองค์เป็นต้นเหตุสำคัญที่ทำให้ตัวตาย
 - ค. เทวดาหรือมนุษย์ที่ต้องการความเจริญควรบูชาศิวลึงค์
 - ง. ถูกทุกข้อ
4. ข้อใดจับคู่ผิด
 - ก. พระวิษณุ – พระนารายณ์
 - ข. พระพรหม – เทพผู้สร้างโลก
 - ค. พระวิษณุ – รักษาและบริหารโลก
 - ง. พระศิวะ – รักษาโลก
5. ข้อใดคือสิ่งที่พระเพลิงมอบให้เป็นอาวูธกับพระวิษณุ
 - ก. จักร
 - ข. สังข์
 - ค. คทา
 - ง. ดอกบัว

6. ธรรมจักรมีก้อยู่คู่กับอะไร
 - ก. ลิง
 - ข. กวางหมอบ
 - ค. ช้าง
 - ง. ราชสีห์
7. เทพผู้ยิ่งใหญ่ (ตรีมูรติ) ในศาสนาฮินดูคือข้อใด
 - ก. พระพรหม
 - ข. พระวิษณุ หรือพระนารายณ์
 - ค. พระศิวะ หรืออิศวร
 - ง. ถูกทุกข้อ
8. ข้อใดจับคู่ผิด
 - ก. ภู – แผ่นดิน
 - ข. ดอกบัว – โลก
 - ค. พญาครุฑ – พระนางลักษมี
 - ง. คทา – ผู้คุ้มครอง
9. สิ่งใดถือว่าเป็นสัญลักษณ์ของอะไร
 - ก. น้ำ
 - ข. ชีวิต
 - ค. ความอุดมสมบูรณ์
 - ง. ถูกทุกข้อ
10. ข้อใดไม่ใช่สาเหตุที่ทำให้พระพรหมเหลือ 4 เศียร
 - ก. พระศิวะลงโทษ
 - ข. พระพรหมถอดเศียรออกเอง
 - ค. พระพรหมกล่าวเท็จ
 - ง. พระพรหมยอมรับในพลังอำนาจของพระศิวะ

เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน

เรื่อง รูปประติมากรรมและาศาสศิลป์สมัยทวารวดี

1. ง	6. ข
2. ง	7. ง
3. ง	8. ค
4. ง	9. ง
5. ก	10. ข

ใบความรู้ที่ 6

เรื่อง รูปประติมากรรมและศาสนศิลป์สมัยทวารวดี

รูปประติมากรรม และศาสนศิลป์สมัยทวารวดี

ลักษณะของธรรมจักรเป็นแผ่นหินทรงกลม ที่ฐานมีลายกลีบบัวบานคลุมล้อมของธรรมจักรโดยรอบ แกะสลักเป็นลายดอกกลมสลักสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเรียงกันเป็นแถว ตรงกลางสลักเป็นซี่ธรรมจักรโปร่ง 15 ซี่ ส่วนแท่นรองรับพระธรรมจักรเป็นทรงสี่เหลี่ยม ด้านบนเจาะช่องสี่เหลี่ยมทะลุลงล่าง ด้านข้างสลักลายสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเรียงกันที่หน้ากระดานบนและล่าง 2 ชั้น สำหรับเสาเป็นแท่งหินแปดเหลี่ยมทรงสูง ปลายด้านบนเป็นเดือยเพื่อเสียบต่อกับแท่นธรรมจักร ธรรมจักรอาจแปลว่า วงล้อแห่งธรรมะ โดยเป็นเครื่องหมายแทนองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า อย่างไรก็ตามสัญลักษณ์ “จักร” นั้นไม่ใช่สิ่งที่ชาวพุทธคิดขึ้นมาใหม่ แต่เป็นสิ่งที่มีความมาก่อนหน้านี้แล้ว ซึ่งแต่เดิมน่าจะมีความเกี่ยวข้องกับการโคจรของดวงอาทิตย์ หรือ สุริยเทพมาก่อน สำหรับในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ซึ่งในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู มีการนับถือจักรในลักษณะของรูปเคารพอยู่เช่นกัน เช่น สุริยจักร เป็นต้น แต่สำหรับวงล้อจักรเช่นนี้ที่พบในวัฒนธรรมทวารวดี น่าจะเกี่ยวกับศาสนาพุทธเป็นหลัก เนื่องจากวงจักรเหล่านี้ บางชิ้นมีคาถา “เยธัมมา” จารึกอยู่ด้วย อันแสดงถึงความเกี่ยวข้องกับการประกาศถึงพระธรรมของพระพุทธองค์

“ธรรมจักร” เคยพบในงานศิลปกรรมอินเดียมาตั้งแต่สมัยอินเดียบราหฺม โดยถือเป็นสัญลักษณ์แห่งการปฐมเทศนา (มักอยู่คู่กับกวางหมอบ) ธรรมจักรบางชิ้นมีการสลักกลดลายเป็นรูปบุคคล-เทพ-สัญลักษณ์ต่างๆ ไว้ด้วย ซึ่งนักวิชาการหลายท่านได้ศึกษาและตีความหมายไว้บ้างแล้ว แต่โดยรวมน่าจะเป็นสัญลักษณ์แสดงถึงความเป็นมงคล และความอุดมสมบูรณ์ เป็นหลัก พระพิมพ์ที่พบจากเมืองโบราณคูบัว จังหวัดราชบุรี แสดงภาพพระพุทธองค์ประทับนั่งอยู่กลางระหว่างสฎูปและเสาศรธรรมจักร ในวัฒนธรรมทวารวดีเช่นนี้ คงเคยประดิษฐ์ อยู่ใกล้กับศาสนสถาน ถือเป็นส่วนหนึ่งของศาสนสถานด้วย

คิวลึงค์

ประติมากรรมทั้งสองชิ้นพบจากเมืองโบราณอู่ทอง ชิ้นแรกเป็นคิวลึงค์แบบติดฐาน โดยมีพระพักตร์ของพระศิวะอยู่ด้านล่าง ส่วนคิวลึงค์อีกชิ้นหนึ่งเป็นแบบประเพณีนิยม (ตรีมูรติ) ที่มีการแบ่งออกเป็น 3 ส่วน

ศิวลึงค์ ถือเป็นสัญลักษณ์หรือรูปเคารพแทนองค์พระศิวะ โดยทำเป็นรูปอวัยวะเพศชายซึ่งสืบมาจากความเชื่อดั้งเดิมตั้งแต่สมัยอารยธรรมลุ่มน้ำของอินเดียแล้ว คตินี้แสดงถึงสัญลักษณ์ของความอุดมสมบูรณ์และบ่อเกิดแห่งสิ่งมีชีวิตทั้งปวงในโลก ศิวลึงค์มักพบประดิษฐานอยู่บนแท่นที่เรียกว่า “โยนิโถรณะ” อันเป็นเครื่องหมายของเครื่องเพศหญิง (พระนางอูมา ผู้เป็นชายาของพระศิวะ) กำเนิดของการบูชาศิวลึงค์ มีเรื่องเล่าแตกต่างกันออกไปในแต่ละคัมภีร์ ดังเช่นว่า ครั้งหนึ่งพระพรหมกับพระวิษณุถกเถียงกันว่าใครยิ่งใหญ่กว่ากัน และใครเป็นผู้สร้างจักรวาล แต่ก็ตกลงกันไม่ได้ จนเกิดเหตุการณ์มหัศจรรย์ขึ้นมา กล่าวคือ มีวัตถุรูปเหมือนเสามหิมาเป็นเปลวไฟร้อนแรงมากผุดขึ้นมาจากพื้นโลกพุ่งขึ้นสู่ท้องฟ้าจนมองไม่เห็นยอดพระวิษณุกับพระพรหมจึงยุติการโต้แย้ง และสงสัยกันว่านี่คืออะไร มีที่ตั้งต้นและจบที่ไหน พระวิษณุทรงแปลงร่างเป็นหมีป่า (วราหะ) ขุดตามเสาไปดูเบื้องล่าง ส่วนพระพรหมก็แปลงร่างเป็นหงส์ (บางตำราว่าขี่หงส์) เพื่อไปดูส่วนยอดของเขาดังกล่าว ในการนี้ใช้เวลาหลายกัลปี พระวิษณุขุดลงไปเพียงใดก็ไม่พบจุดตั้งต้น จึงยอมแพ้ สำหรับพระพรหมก็เช่นเดียวกันพระองค์หาจุดสิ้นสุดไม่พบ แต่ระหว่างทางพบดอกไม้ดอกหนึ่ง (ดอกเกตุกีกี) หล่นลงมาจากฟ้า พระพรหมก็ถามว่าหล่นมาจากที่ใด ดอกไม้ดังกล่าวบอกว่าตกลงมาจากเครื่องประดับศีรษะของพระศิวะ ซึ่งก็ใช้เวลานานหลายกัลปีกว่าจะลงมาถึงที่พระพรหมประทับอยู่ เมื่อพระพรหมกลับลงมาถึงข้างล่าง พระวิษณุทรงยอมแพ้ ส่วนพระพรหมประทับอยู่ กล่าวเท็จในทำนองว่าพบจุดสิ้นสุดแล้วทั้งๆ ที่ไปไม่ถึง เมื่อพูดจบเสาเพลิงก็ระเบิดออก มีร่างพระศิวะโผล่ขึ้นมากลางเสาและประกาศว่าสิ่งนี้คือพลังอำนาจของพระองค์เอง ซึ่งพลังอำนาจนี้ไม่สามารถวัดได้ ไม่มีจุดตั้งต้นและไม่มีจุดจบและจะดำรงอยู่เป็นนิรันดร์ เพื่อเป็นแกนของโลกทั้งหลายทั้งเบื้องล่างพระวิษณุและพระพรหมจึงยอมรับในพลังอำนาจของพระศิวะ บางคัมภีร์เล่าต่อว่า เพื่อเป็นการลงโทษ พระพรหมที่กล่าวความเท็จ พระศิวะจึงตัดเศียรที่ 5 ออก (เดิมพระพรหมมี 5 เศียร) ทำให้พระพรหมเหลือเพียง 4 เศียร (พักตร์) เท่านั้น ภาพรูปแบบนี้ถือเป็นภาคหนึ่งของพระศิวะ มีชื่อว่า “ลึงคอุททามูรติ”

บางตำนานเล่าถึงกำเนิดศิวลึงค์แตกต่างออกไปว่า ครั้งหนึ่งเทพเจ้าทั้งหลายบนสรวงสวรรค์ต้องการไปเฝ้าพระศิวะบนเขาไกลาส ซึ่งขณะนั้นพอดีกับพระศิวะกับพระนางอุมากำลังร่วมเสพสมกันอยู่ในท้องพระโรง เมื่อเทพทั้งสองเข้าไปเห็นก็แสดงอาการดูถูกและเยาะเย้ย พระศิวะเกิดความละอายอดสูใจและเสียพระทัยจนสลบถึงกาลกิริยาในทันที แต่ก่อนถึงวาระสุดท้าย พระองค์ตรัสว่า อวัยวะเพศของพระองค์เป็นต้นเหตุสำคัญที่ทำให้ต้องตาย ดังนั้นต่อแต่นี้ไปขอให้สิ่งนี้เป็นตัวแทนของพระองค์ หากหมู่เทพเทวดาหรือมนุษย์ผู้ใดต้องการความเจริญก็ต้องบูชาอวัยวะเพศของพระองค์แทน

พระวิษณุประทับยืน

ประติมากรรมที่ศาลหลักเมืองสุพรรณมี 2 แผ่น โดยจัดเป็นงานศิลปกรรม นูนต่ำ เป็น รูปบุรุษ 4 กร สวมหมวกทรงกระบอก ด้านหลังสลักเศียรเป็นกรอบประภาณทล

“พระวิษณุ” หรือที่รู้จักกันอีกพระนามหนึ่งว่า “พระนารายณ์” นั้นถือเป็น 1 ใน 3 ของ เทพผู้ยิ่งใหญ่ (ตรีมูรติ) ในศาสนาฮินดู เทพผู้ยิ่งใหญ่สามองค์นี้ประกอบด้วย

พระพรหม เป็นเทพผู้สร้างโลก

พระวิษณุ (พระนารายณ์) เป็นผู้รักษาและบริหารโลก

พระศิวะ (อิศวร) เป็นเทพผู้ทำลายโลกเพื่อให้เกิดการสร้างขึ้นใหม่อีกครั้ง

พระวิษณุมีชายา คือ พระนางลักษมี ซึ่งถือเป็นเทวีแห่งโชคลาภและความอุดมสมบูรณ์ และมีพญาครุฑ (เวนไตย) เป็นพาหนะในภาวะปกติ แต่เมื่อเวลาสิ้นกัลป์ พระองค์จะประทับ บรรทมเหนือพญานาคันตนาราช (เศษนาค) ในเกษียรสมุทร เพื่อให้กำเนิดพระพรหมซึ่งจะทรง สร้างโลกขึ้นใหม่อีกครั้งหนึ่ง

รูปเคารพของพระวิษณุโดยปกติแล้ว มีลักษณะเป็นเทพที่มีพระเศียรเดียว มีกร (จตุรภข) และทรงถือเทพศาสตราวุธหลายอย่าง แต่ที่มักพบกันอยู่เสมอ ได้แก่ จักร สังข์ คทา และดอกบัว ซึ่งเทพศาสตราวุธแต่ละอย่าง มีประวัติความเป็นมาและความหมายแตกต่างกันดังนี้

จักร มีชื่อว่า วัชรนาถหรือจักรสุทธรศน์ เป็นจักรที่พระเพลิงมอบให้เป็นอาวุธ เมื่อ ครั้งที่ช่วยพระเพลิงได้กินป่าทนต์พตามความปรารถนา แต่บางตำนานเล่าว่า วิษณุจักรนี้สร้าง ขึ้นจากรศมีและความร้อนแรงขององค์สุริยเทพ โดยเป็นเครื่องหมายของดวงอาทิตย์และแทนวง โคจรของดวงอาทิตย์รอบจักรวาล

สังข์ มีชื่อว่า ปาณูจะชณะ มีประวัติเล่าว่า เดิมเป็นเปลือกหอยสังข์หุ้มกายอสูรชื่อ “ปัญจชน” ต่อมาถูกพระกฤษณะ (อวตารหนึ่งของพระวิษณุ) ฆ่าตายและนำเอาเปลือกสังข์มาใช้ เป็นศาสตราวุธ สำหรับความหมายของสังข์นั้น ถือว่าเป็นสัญลักษณ์ของน้ำ ชีวิต และความอุดม สมบูรณ์ นอกจากนี้ยังใช้เป็นเครื่องเป่าเพื่อประกาศการเริ่มต้นของเหตุการณ์อันเป็นมงคล สามารถขับไล่สิ่งชั่วร้ายต่างๆ ได้

คทา มีชื่อว่า เกาโมทก เล่ากันว่าเป็นสิ่งที่พระเพลิงมอบให้พร้อมกับจักรวัชรนาถ ส่วนความหมายของคทานั้น บอกถึงการเป็นผู้คุ้มครอง สร้างระบุและลงโทษผู้ทำ ความชั่วร้าย โดยเฉพาะเหล่าอสูรต่างๆ ซึ่งเป็นศัตรูกับเทพเจ้า ดอกบัวเป็นสัญลักษณ์ของโลกและการสร้าง อย่างไรก็ดีตามบางครั้งพระวิษณุถือวัตรูปกลมในฝ่ามือแทน ซึ่งหมายถึง “ภู” หรือ แผ่นดิน อันเป็นสัญลักษณ์ของโลกเช่นกัน (สุภมาศ ดวงสกุล, 2549, หน้า 1-7)

ธรรมจักร

เป็นพุทธสัญลักษณ์ที่พบแพร่หลายอยู่ทั่วไปในวัฒนธรรมทวารวดีในสมัยอินเดียโบราณ (ราวพุทธศตวรรษที่ 3 ประมาณ 2,300 ปีมาแล้ว) ในยุคที่ยังไม่มีการสร้างรูปเคารพของพระพุทธรูปเป็นรูปมนุษย์ รูปธรรมจักรและกวางหมอบจะใช้แทนการแสดงปฐมเทศนาของพระพุทธองค์ ต่อมาในสมัยคันธารราฐของอินเดีย (ราวพุทธศตวรรษที่ 6-7 ประมาณ 1,900-2,000 ปีมาแล้ว) มีการสร้างรูปเคารพพระพุทธรูปเป็นรูปมนุษย์แล้วจึงปรากฏการสร้างพระพุทธรูปปางปฐมเทศนา โดยมีธรรมจักรและกวางหมอบอยู่พื้นฐาน สืบต่อมาในศิลปะอินเดียสมัยอมราวดี (พุทธศตวรรษที่ 6-8 ประมาณ 1,500-1,700 ปีมาแล้ว ซึ่งถือได้ว่าเป็นต้นแบบให้กับศิลปะทวารวดี

ธรรมจักรในสมัยทวารวดี ส่วนใหญ่สลักจากหิน (แต่มีส่วนน้อยที่ทำจากดินเผา) บริเวณสันขอบ (กงของล้อ) มักมีการสลักเป็นลวดลายต่างๆ ส่วนตรงกลาง (ก่า) มักสลักเป็นซี่ (จำนวนไม่แน่นอน) และด้านในสุดคล้ายดุมล้อเกวียน

รูปแบบศิลปะของธรรมจักรในสมัยทวารวดี สามารถแบ่งเป็น 3 กลุ่มดังนี้

- กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มที่พบมาก ลักษณะเด่นคือที่ฐานบัวด้านล่างมีลายกลีบบัวหงายหรือลายดอกไม้สลักรองรับไว้

- กลุ่มที่ 2 มีลวดลายที่กงล้อ ธรรมจักรเป็นลายก้านขดสลับกับลายสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ซึ่งเป็นลวดลายที่เทียบได้กับศิลปะของคุปตะของอินเดีย

- กลุ่มที่ 3 กลุ่มนี้มีลักษณะพิเศษคือ ที่ฐานตกแต่งด้วยภาพบุคคลหรือสัตว์ในหลายรูปแบบ เช่น ภาพพระอาทิตย์ (รูปบุคคลถือดอกบัวใน 2 มือ) ลายรูปคชลักษณ์ ลายรูปหน้ากาล (เกียรติมุข) เป็นต้น

เรื่อง รูปประติมากรรมและศาสนศิลป์สมัยทวารวดี

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนเติมคำในช่องว่างให้ถูกต้องและสมบูรณ์ที่สุด

1. จักรซึ่งแต่เดิมมีความเกี่ยวข้องกับการโคจรของ.....
2. ธรรมเนียมเป็นสัญลักษณ์แห่งการปฐมเทศนามีอยู่คู่กับ.....
3. ศิวลึงค์ตามความเชื่อดั้งเดิมของอินเดียแสดงถึง.....
.....
4. ดอกบัวเป็นสัญลักษณ์ของ.....และ.....
5. รูปแบบศิลปกรรมของธรรมจักรในสมัยทวารวดี แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ
 กลุ่มที่ 1 มีลักษณะ.....
 กลุ่มที่ 2 มีลักษณะ.....
 กลุ่มที่ 3 มีลักษณะ.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความแล้วใส่เครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่ถูกต้อง และ
ใส่เครื่องหมาย × หน้าข้อความที่ผิด

-1. ธรรมจักรในสมัยทวารวดีส่วนใหญ่ทำจากดินเผา
-2. เยธัมมา แสดงถึงการประกาศถึงพระธรรมของพระพุทธองค์
-3. ธรรมจักร แปลว่า วงล้อแห่งธรรมะ
-4. พระวิษณุมีชื่อยา คือ พระนางปัทมจิน
-5. พระวิษณุทรงถือเทพศาสตราวุธ เช่น จักร สังข์ คทา และดอกบัว

ตอนที่ 3 ให้นักเรียนอธิบายองค์ประกอบและความหมายของ “ธรรมจักร” มาพอเข้าใจ

[illegible]

เรื่อง รูปประติมากรรมและาศาสศิลป์สมัยทวารวดี

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนเติมคำในช่องว่างให้ถูกต้องและสมบูรณ์ที่สุด

1. จักรซึ่งแต่เดิมมีความเกี่ยวข้องกับการโคจรของ ดวงอาทิตย์ หรือสุริยเทพ
2. ธรรมจักรเป็นสัญลักษณ์แห่งการปฐมเทศนามีอยู่คู่กับ กวางหมอบ
3. ศิวลึงค์ตามความเชื่อดั้งเดิมของอินเดียแสดงถึง สัญลักษณ์ของความอุดมสมบูรณ์
และบ่อเกิดแห่งสิ่งมีชีวิตทั้งปวงในโลก
4. ดอกบัวเป็นสัญลักษณ์ของ โลก และ การสร้างโลก
5. รูปแบบศิลปกรรมของธรรมจักรในสมัยทวารวดี แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ
 - กลุ่มที่ 1 มีลักษณะ มีลายกลีบบัวหงาย หรือลายดอกไม้
 - กลุ่มที่ 2 มีลักษณะ มีลายก้านขดสลับกับลายสีเหลี่ยมขนมเปียกปูน
 - กลุ่มที่ 3 มีลักษณะ พิเศษ คือ ที่ฐานตกแต่งด้วยภาพบุคคลหรือสัตว์

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความแล้วใส่เครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่ถูกต้อง และ
ใส่เครื่องหมาย × หน้าข้อความที่ผิด

- × 1. ธรรมจักรในสมัยทวารวดีส่วนใหญ่ทำจากดินเผา
- ✓ 2. เขรัจฉมา แสดงถึงการประกาศถึงพระธรรมของพระพุทธองค์
- ✓ 3. ธรรมจักร แปลว่า วงล้อแห่งธรรมะ
- × 4. พระวิษณุมีชานา คือ พระนางปัญจชน
- ✓ 5. พระวิษณุทรงถือเทพศาสตราวุธ เช่น จักร สังข์ คทา และดอกบัว

ตอนที่ 3 ให้นักเรียนอธิบายองค์ประกอบและความหมายของ “ธรรมจักร” มาพอเข้าใจ

“ธรรมจักร” พบในงานศิลปกรรมตั้งแต่สมัยอินเดียโบราณ เป็นสัญลักษณ์
 แห่งการปฐมเทศนา มักอยู่คู่กับวงกลมรอบ บางชิ้นมีการสลักลงลายเป็นรูปบุคคล
 เทพ และสัญลักษณ์ต่างๆ แสดงถึงความเป็นมงคล และความอุดมสมบูรณ์เป็นหลัก

แบบทดสอบหลังเรียน

เรื่อง รูปประติมากรรมและศาสนศิลป์สมัยทวารวดี

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว แล้วทำเครื่องหมาย X ลงในกระดาษคำตอบ

1. ข้อใดจับคู่ผิด
 - ก. ศิวลึงค์ – พระนางอุมะ
 - ข. ศิวลึงค์ – รูปอวยวะเพศชาย
 - ค. โยนีโทรณะ – เครื่องเพศหญิง
 - ง. ศิวลึงค์ – รูปเคารพแทนองค์พระศิวะ
2. ข้อใดไม่เกี่ยวข้องกับ “ธรรมจักร”
 - ก. วงล้อแห่งธรรมะ
 - ข. ยอดเจดีย์สมัยโบราณ
 - ค. สัญลักษณ์แห่งการปฐมเทศนา
 - ง. การประกาศพระธรรมของพระพุทธองค์
3. ข้อใดคือสิ่งที่พระเพลิงมอบให้เป็นอาวูธกับพระวิษณุ
 - ก. สังข์
 - ข. คทา
 - ค. จักร
 - ง. ดอกบัว
4. คติความเชื่อเกี่ยวกับการบูชา “ศิวลึงค์” คือข้อใด
 - ก. เป็นการบูชาแทนองค์พระศิวะ
 - ข. อวยวะเพศของพระองค์เป็นต้นเหตุสำคัญที่ทำให้ตัวตาย
 - ค. เทวดาหรือมนุษย์ที่ต้องการความเจริญควรบูชาศิวลึงค์
 - ง. ถูกทุกข้อ
5. ข้อใดจับคู่ผิด
 - ก. พระศิวะ – รักษาโลก
 - ข. พระวิษณุ – พระนารายณ์
 - ค. พระพรหม – เทพผู้สร้างโลก
 - ง. พระวิษณุ – รักษาและบริหารโลก

6. เทพผู้ยิ่งใหญ่ (ตรีมูรติ) ในศาสนาฮินดูคือข้อใด
 - ก. พระวิษณุ หรือพระนารายณ์
 - ข. พระศิวะ หรืออิศวร
 - ค. พระพรหม
 - ง. ถูกทุกข้อ
7. ธรรมเนียมการมกอยู่คู่กับอะไร
 - ก. กวางหมอบ
 - ข. ราชสีห์
 - ค. ช้าง
 - ง. ลิง
8. ข้อใดไม่ใช่สาเหตุที่ทำให้พระพรหมเหลือ 4 เศียร
 - ก. พระศิวะลงโทษ
 - ข. พระพรหมกล่าวเท็จ
 - ค. พระพรหมถอดเศียรออกเอง
 - ง. พระพรหมยอมรับในพลังอำนาจของพระศิวะ
9. ข้อใดจับคู่ผิด
 - ก. พญาครุฑ – พระนางลักษมี
 - ข. คชตา – ผู้คุ้มครอง
 - ค. ดอกบัว – โลก
 - ง. ภู – แผ่นดิน
10. สิ่งใดถือว่าเป็นสัญลักษณ์ของอะไร
 - ก. น้ำ
 - ข. ชีวิต
 - ค. ความอุดมสมบูรณ์
 - ง. ถูกทุกข้อ

เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน

เรื่อง รูปประติมากรรมและศาสนศิลป์สมัยทวารวดี

1. ก	6. ง
2. ข	7. ก
3. ค	8. ค
4. ง	9. ก
5. ก	10. ง

แบบประเมินทักษะการปฏิบัติกิจกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมเมืองอุทอง
รายงาน เรื่อง รูปประติมากรรมและศาสนศิลป์สมัยทวารวดี

กลุ่มที่.....ชื่อกลุ่ม.....

สมาชิกกลุ่ม 1.
 2.
 3.
 4.
 5.

คำชี้แจง : ให้ผู้ประเมินเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับคุณภาพ
 (ดูเกณฑ์ให้คะแนน)

ที่	ประเด็นการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
		4	3	2	1
1	การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การวางแผนการทำงาน และมีขั้นตอนการทำงาน อย่างมีระบบ				
2	กระตือรือร้นในการทำงานร่วมกัน และ มีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย				
3	การสืบค้นข้อมูล การจัดทำรายงาน และ การนำเสนอผลงาน				
รวม					

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

เกณฑ์การประเมิน

คะแนน 3.50 – 4.00 ดีมาก
 คะแนน 2.50 – 3.49 ดี
 คะแนน 1.50 – 2.49 พอใช้
 คะแนน 1.00 – 1.49 ปรับปรุง

เกณฑ์การผ่าน ระดับคุณภาพ ดี

เกณฑ์การประเมินผลรายงาน เรื่อง รูปประติมากรรมและศาสนศิลป์สมัยทวารวดี

ประเด็นการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)
การมีส่วนร่วม ในการแสดง ความคิดเห็น การวางแผน การทำงาน และ มีขั้นตอนการทำงาน อย่างมีระบบ	สมาชิกในกลุ่ม ทุกคนมีส่วนร่วม ในการแสดง ความคิดเห็น การวางแผน การทำงาน และ มีขั้นตอนการทำงาน อย่างมีระบบ ได้ดีมาก	สมาชิกในกลุ่ม ทุกคนมีส่วนร่วม ในการแสดง ความคิดเห็น การวางแผน การทำงาน และ มีขั้นตอนการทำงาน ไม่ครบตามขั้นตอน	สมาชิกในกลุ่ม บางคนมีส่วนร่วม ในการแสดง ความคิดเห็น การวางแผน การทำงาน และ มีขั้นตอนการทำงาน และไม่ครบ ตามขั้นตอน	ควรปรับปรุง การมีส่วนร่วม ในการแสดง ความคิดเห็น การวางแผน การทำงาน ที่ไม่เป็นระบบ
กระตือรือร้น ในการทำงานร่วมกัน และมีความรับผิดชอบ ในงานที่ได้รับ มอบหมาย	กระตือรือร้น ในการทำงาน ร่วมกัน และ มีความรับผิดชอบ ในงานที่ได้รับ มอบหมายได้ดีมาก	กระตือรือร้น ในการทำงาน ร่วมกัน และ มีความรับผิดชอบ ในงานที่ได้รับ มอบหมายไม่ครบ ตามขั้นตอน	สมาชิกในกลุ่มบาง คนมีความ กระตือรือร้น ในการทำงาน ร่วมกัน และ มีความรับผิดชอบ ในงานที่ได้รับ มอบหมายไม่ครบ ตามขั้นตอน	ควรปรับปรุง ความกระตือรือร้น ในการทำงาน ร่วมกัน และ ความรับผิดชอบ ในงานที่ได้รับ มอบหมาย
การมีส่วนร่วม ในการทำงาน การสืบค้นข้อมูล การนำเสนอผลงาน	สมาชิกในกลุ่ม ทุกคนร่วมมือ ทำงาน ข้อมูลจาก หลายแหล่งถูกต้อง ชัดเจน ตรงประเด็น รูปแบบนำเสนอ ตรงประเด็นและ น่าสนใจ	ร่วมมือกัน ในการทำงาน เป็นส่วนใหญ่ ข้อมูลถูกต้อง ชัดเจน ตรงประเด็น รูปแบบนำเสนอ ตรงประเด็น เป็นส่วนใหญ่	ร่วมมือกัน ในการทำงาน บางส่วน ข้อมูล ถูกต้อง ชัดเจนเป็น บางส่วน รูปแบบ ไม่น่าสนใจ แต่ตรงประเด็น	ขาดความร่วมมือ ในการทำงาน ข้อมูลไม่ตรง ประเด็น รูปแบบ ไม่น่าสนใจและ ไม่ตรงประเด็น

เกณฑ์การประเมิน

- คะแนน 3.50 – 4.00 ดีมาก
- คะแนน 2.50 – 3.49 ดี
- คะแนน 1.50 – 2.49 พอใช้
- คะแนน 1.00 – 1.49 ปรับปรุง

เกณฑ์การผ่าน ระดับคุณภาพ ดี

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7

ชื่อหน่วยการเรียนรู้ วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอู่ทอง เรื่อง เหรียญมีจารึกสมัยทวารวดี
 รายวิชา ส21104 ประวัติศาสตร์ 2 เวลา 1 ชั่วโมง
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนอู่ทอง

1. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

ตัวชี้วัดที่ ส4.1 ม.1/3 นำวิธีการทางประวัติศาสตร์มาใช้ศึกษาเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์สมัยสุโขทัยในดินแดนไทยโดยสังเขป เช่น รัฐโบราณในดินแดนไทย เช่น ศรีวิชัย ตามพรลิงค์ และทวารวดี ฯลฯ

2. สาระสำคัญ

จารึกในเหรียญสมัยทวารวดีเมืองโบราณอู่ทอง มีร่องรอยของตัวอักษรและภาษาที่ถูกเผยแพร่มาสู่ดินแดนนี้ เป็นรูปแบบการปกครองระบบกษัตริย์ของอินเดียและยืนยันได้ว่าอู่ทอง มีกษัตริย์ปกครอง โดยเป็นผู้นำและรักษาผลประโยชน์ปกป้องคุ้มครองให้กับประชาชน

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

- 3.1 นักเรียนสามารถบอกความหมายเรื่อง เหรียญมีจารึกสมัยทวารวดีได้
- 3.2 นักเรียนสามารถจัดทำป้ายนิเทศ เรื่อง เหรียญมีจารึกสมัยทวารวดีได้

4. สาระการเรียนรู้

- เหรียญมีจารึกสมัยทวารวดี
- แหล่งค้นพบเหรียญมีจารึก
 - ความหมายของคำมีจารึก

5. ชิ้นงาน/ภาระงาน

ป้ายนิเทศ เรื่อง เหรียญมีจารึกสมัยทวารวดี

6. สื่อ/แหล่งเรียนรู้

- 6.1 ภาพเหรียญมีจารึกสมัยทวารวดี
- 6.2 ใบความรู้
- 6.3 ใบงาน

7. การวัดและประเมินผล

สิ่งที่ประเมิน	วิธีการ/เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
1. นักเรียนสามารถบอกความหมาย เรื่อง เจริญมีจาริกสมัยทวารวดีได้	แบบทดสอบ	เกณฑ์ผ่าน 60 %
2. นักเรียนสามารถจัดทำป้ายนิเทศ เรื่อง เจริญมีจาริกสมัยทวารวดีได้	แบบประเมิน	เกณฑ์ผ่าน ระดับคุณภาพดี

8. กิจกรรมการเรียนรู้ (วิธีการทางประวัติศาสตร์)

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูนำภาพเจริญมีจาริกสมัยทวารวดีมานำเสนอให้นักเรียนดู แล้วพิจารณาจารึกว่าเป็นอย่างไร ร่วมกันอภิปรายเพื่อหาข้อสรุป

2. ทดสอบก่อนเรียน

ขั้นกิจกรรม

3. ให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มๆ ละ 4-5 คน เพื่อทำกิจกรรมศึกษา เรื่อง เจริญมีจาริกสมัยทวารวดี ตามขั้นตอนวิธีการทางประวัติศาสตร์ ซึ่งผู้สอนจะทบทวนวิธีการทางประวัติศาสตร์ให้นักเรียนเข้าใจชัดเจนก่อนทำกิจกรรมร่วมกัน

4. ผู้เรียนกำหนดประเด็นเรื่องที่将会ศึกษา ไปความรู้ที่ 7 เรื่อง เจริญมีจาริกสมัยทวารวดี โดยผู้สอนนำเรื่อง เจริญมีจาริกสมัยทวารวดี ที่อภิปรายกันมาแล้วในขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ให้ผู้เรียนพิจารณาอีกครั้งเพื่อกำหนดประเด็นเรื่องที่将会ศึกษาว่าสนใจประเด็นใดจะศึกษาโดยวิธีใด จากแหล่งข้อมูลใดได้บ้าง

5. ผู้เรียนค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าข้อมูล เรื่อง เจริญมีจาริกสมัยทวารวดี จากแหล่งความรู้ต่างๆ ตามความสนใจและการวางแผนกลุ่ม ซึ่งอาจศึกษาจากห้องสมุดโรงเรียน ห้องคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต การสอบถามสัมภาษณ์ผู้รู้หรือแหล่งข้อมูลภายนอกโรงเรียน เช่น แหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอุทอง หอสมุดแห่งชาติสุพรรณบุรี ฯลฯ

6. ผู้เรียนร่วมกันตรวจสอบ วิเคราะห์ ประเมินคุณค่าหลักฐาน เรื่อง เจริญมีจาริกสมัยทวารวดี โดยบันทึกข้อมูลที่นำเชื่อถือไว้

7. ผู้เรียนสังเคราะห์ตีความหลักฐาน โดยผู้เรียนนำข้อมูลที่นำเชื่อถือมาสังเคราะห์ข้อเท็จจริงจากหลักฐานต่างๆ เรื่อง เจริญมีจาริกสมัยทวารวดี

8. ผู้เรียนเรียบเรียงข้อเท็จจริงและนำเสนอเป็นข้อสรุปของกลุ่ม แล้วนำเสนอผลสรุปของกลุ่ม เรื่อง เจริญมีจาริกสมัยทวารวดี การนำเสนออาจใช้ Power Point หรือสื่อต่างๆ ที่น่าสนใจ พร้อมทั้งอธิบายเหตุผลประกอบอย่างสมเหตุสมผลตามความคิดเห็นของกลุ่ม

9. ครูให้นักเรียนศึกษาเหตุผลจากการศึกษาของกลุ่มต่างๆ แล้วสรุปเป็นผลงานของกลุ่มอีกครั้ง บางกลุ่มอาจเพิ่มเติมบทสรุปของกลุ่มได้
10. นักเรียนทำใบงานที่ 7 เรื่อง เจริญมีจารึกสมัยทวารวดี
11. ครูมอบหมายงานให้นักเรียนทำป้ายนิเทศ เรื่อง เจริญมีจารึกสมัยทวารวดี
12. ให้แต่ละกลุ่มนำเสนอชิ้นงานที่ได้รับมอบหมาย
13. ประเมินผลทักษะปฏิบัติการอนุรักษ์วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอุทอง
ขั้นสรุป
14. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป เรื่อง เจริญมีจารึกสมัยทวารวดี
15. ทดสอบหลังเรียน

9. ภาคผนวก

- 9.1 แบบทดสอบก่อนเรียน
- 9.2 ใบความรู้ที่ 7
- 9.3 ใบงานที่ 7
- 9.4 แบบทดสอบหลังเรียน

แบบทดสอบก่อนเรียน

เรื่อง เจริญมีจาริกสมัยทวารวดี

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว แล้วทำเครื่องหมาย X ลงในกระดาษคำตอบ

1. เจริญมีสมัยทวารวดีที่มีจาริกพบจากแหล่งโบราณคดี ยกเว้นข้อใด
 - ก. จังหวัดนครปฐม จังหวัดสุพรรณบุรี
 - ข. จังหวัดสิงห์บุรี จังหวัดชัยนาท
 - ค. จังหวัดราชบุรี จังหวัดลพบุรี
 - ง. จังหวัดสระบุรี จังหวัดนครราชสีมา
2. จารึกในเหรียญ “ศรีทวารวดี ศวรปุณยะ” มีความหมายอย่างไร
 - ก. ศรีทวารวดีอันยิ่งใหญ่
 - ข. พระเจ้าศรีทวารวดีครองเมืองปุณยะ
 - ค. ปุณยะดินแดนศักดิ์สิทธิ์
 - ง. การบุญของพระเจ้าศรีทวารวดี
3. พบเหรียญมีจารึกในเขตเมืองโบราณอู่ทองเมื่อ พ.ศ. 2550 ในแหล่งใด
 - ก. คูเมืองโบราณอู่ทอง
 - ข. คอกช้างดิน
 - ค. เขาดีสลัก
 - ง. เขาทำเทียม
4. ข้อใด**ไม่**มีความหมายสอดคล้องกับคำว่า “ทวารวดี”
 - ก. เมืองของพระกฤษณะ
 - ข. เมืองที่เป็นศูนย์กลางหรือเมืองหลวง
 - ค. เมืองที่มีประตู
 - ง. เมืองที่มีด่าน
5. ข้อความ “ศรีทวารวดี ศวรปุณยะ” จารึกด้วยอักษรและภาษาใด
 - ก. อักษรขอม ภาษาขอม
 - ข. อักษรล้านนา ภาษาจีน
 - ค. อักษรมอญ ภาษามอญ
 - ง. อักษรปัลลวะ ภาษาสันสกฤต

6. ข้อมูลการค้นพบเหรียญที่มีจารึกข้อใดผิด
 - ก. จังหวัดนครปฐม เมื่อ พ.ศ. 2550
 - ข. อำเภอกู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี เมื่อ พ.ศ. 2507
 - ค. จังหวัดสิงห์บุรี เมื่อ พ.ศ. 2522
 - ง. คอกช้างดิน อำเภอกู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี เมื่อ พ.ศ. 2540
7. เหรียญมีจารึกที่พบบริเวณคอกช้างดิน ปัจจุบันจัดแสดงไว้ที่ใด
 - ก. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ กู่ทอง
 - ข. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร
 - ค. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนครศรีอยุธยา
 - ง. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ สุพรรณบุรี
8. หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่พบบริเวณคอกช้างดินนอกจากเหรียญมีจารึกคืออะไร
 - ก. พระพุทธรูป
 - ข. ศิวลึงค์
 - ค. เสาธรรมจักร
 - ง. ถูกทุกข้อ
9. ข้อใดไม่ใช่ตราประทับที่ปรากฏในเหรียญที่พบบริเวณคอกช้างดิน
 - ก. ตราสังข์ จดไขปลา ปราสาท และตรีศูล
 - ข. ขอช้าง จามร พระอาทิตย์ครึ่งดวงสามแฉก
 - ค. พระจันทร์ ดวงดาว สวรรค์ และเส้า
 - ง. รูปพระบรมฉายาลักษณ์ พระปรารักษ์วัดอรุณ
10. ภาพแม่โคกับลูกโคในเหรียญเป็นสัญลักษณ์ของสิ่งใด
 - ก. พลังอำนาจด้านการผลิตของธรรมชาติ
 - ข. ความอุดมสมบูรณ์ของการเกษตร
 - ค. ความอุดมสมบูรณ์ของการปศุสัตว์
 - ง. ถูกทุกข้อ

เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน

เรื่อง เจริญมีจริกสมัยทวารวดี

1. ง	6. ก
2. ง	7. ก
3. ข	8. ข
4. ข	9. ง
5. ง	10. ง

ใบความรู้ที่ 7

เรื่อง เหรียญมีจารึกสมัยทวารวดี

เหรียญมีจารึกสมัยทวารวดี

ประวัติการค้นพบเหรียญสมัยทวารวดีที่มีจารึก “ศรีทวารวดี ศ.วรปุณยะ” นั้นเคยพบเป็นครั้งแรกเมื่อราว พ.ศ. 2490-2495 ที่จังหวัดนครปฐม ต่อมาได้พบที่เมืองอุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี เมื่อ พ.ศ. 2507 ที่บ้านคูเมือง อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี เมื่อ พ.ศ. 2522 และมีประวัติว่าเคยพบที่เมืองดงคอน จังหวัดชัยนาท เมืองคูบัว จังหวัดราชบุรี และที่จังหวัดลพบุรี ด้วย ทั้งหมดนี้เป็นการค้นพบโดยบังเอิญ จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2540 จึงได้พบเหรียญเงินสมัยทวารวดี “ศรีทวารวดี ศ.วรปุณยะ” จากการขุดค้นพบทางโบราณคดีเป็นครั้งแรกที่โบราณสถานคอกช้างดิน ซึ่งตั้งอยู่ที่เชิงเขาหลังเมืองโบราณอุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยในครั้งนี้ได้พบเหรียญมีจารึก “ศรีทวารวดี ศ.วรปุณยะ” ถึง 3 เหรียญ พร้อมๆ กับเหรียญไม่มีจารึกอีก 6 เหรียญ จะกล่าวถึงรายละเอียดเหรียญมีจารึก “ศรีทวารวดีศ.วรปุณยะ” ที่พบจากแหล่งต่างๆ เท่าที่สามารถระบุที่มาได้ ส่วนเหรียญอื่นๆ ที่ทราบเพียงคร่าวๆ ว่าพบที่ใดแต่ยังไม่อาจเปิดเผยแหล่งที่มาที่ชัดเจนได้

โดยแหล่งที่เคยค้นพบเหรียญมีจารึก “ศรีทวารวดี ศ.วรปุณยะ” มีดังต่อไปนี้

1. ในเขตจังหวัดนครปฐม ในเขตตำบลพระประโทน อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม
2. เมืองดงคอน อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท
3. บ้านคูเมือง อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี
4. โบราณสถานคอกช้างดิน อำเภออุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

พบเหรียญมีจารึก “ศรีทวารวดี ศ.วรปุณยะ” จำนวน 3 เหรียญ จากการขุดค้นทางโบราณคดี บนคันคอกช้างดินหมายเลข 3 เมื่อ พ.ศ. 2550 โดยพบบรรจุอยู่ในภาชนะดินเผาขนาดเล็กทรงคนโทร่วมกับเหรียญเงินสมัยทวารวดีอีก 6 เหรียญ เงินถูกตัดเป็นสี่ 2 ชิ้น และแท่งเงินตัดอีก 38 ชิ้น ปัจจุบันเหรียญเงินทั้งหมดจัดแสดงอยู่ ณ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

โบราณสถานคอกช้างดินนั้น ตั้งอยู่ที่เชิงเขาหลังเมืองอุทอง จัดเป็นที่ของชุมชนที่นับถือศาสนาพราหมณ์ ลัทธิไศวนิกาย ในสมัยทวารวดี เนื่องจากเคยขุดค้นพบศิวลึงค์ถึง 3 องค์ ในบริเวณนี้

เหรียญมีจารึกทั้ง 3 เหรียญที่พบจากคอกช้างดิน ด้านหนึ่งทำเป็นรูปวัวแม่ลูก อีกด้านจารึกข้อความ “ศรีทวารวดี ศวรปุณยะ” ด้วยอักษรปัลลวะ ภาษาสันสกฤต ซึ่งก่องแก้ว วีระประจักษ์ ได้อ่านและแปลความหมายว่า “การบุญของพระเจ้าศรีทวารวดี”

ส่วนเหรียญที่ไม่ปรากฏอักษรจารึกอีก 6 เหรียญ ที่พบร่วมกัน บางเหรียญมีการบดให้มัวนอ ประกอบด้วย

- เหรียญเงินประทับตราสังข์/ศรีวิตสะ จำนวน 4 เหรียญ โดยมีรายละเอียดคือ ด้านหนึ่งประทับตราสังข์ล้อมรอบด้วยจุดไข่ปลา อีกด้านประทับตราวิตสะ (ปราสาท) มีตรีศูลอยู่ตรงกลางปราสาท ด้านซ้ายเป็นรูปอังกูศ (ขอช้าง) ด้านขวาเป็นรูปจามร

- เหรียญเงินประทับตราอาทิตย์อุทัย/ศรีวิตสะ ด้านหนึ่งประทับตราพระอาทิตย์ครึ่งดวง สาดแสง ล้อมรอบด้วยจุดไข่ปลา ส่วนอีกด้านประทับตราศรีวิตสะ ล้อมรอบด้วยพระอาทิตย์ พระจันทร์ ดวงดาว ทวีปทั้ง 4 สวัสดิเกะ และทัมรุ (กรองสองหน้า)

- เหรียญเงินประทับตราสังข์/ปुरुณกลศ เหรียญนี้ด้านประทับตราสังข์ทักษิณาวรรต ส่วนอีกด้านประทับตราศรีวิตสะ ภายในศรีวิตสะเป็นรูปหม้อปुरुณกลศ รอบ ๆ ศรีวิตสะประกอบด้วย พระอาทิตย์ พระจันทร์ อังกูศ และแส้ (หรืออาจเป็นจามร)

ความหมายของคำจารึก “ศรีทวารวดี ศวรปุณยะ”

ได้มีผู้ศึกษาและแปลความหมายของคำจารึกนี้ไว้หลายท่าน ในที่นี้จะใช้ความหมายตามที่ นายชะเอม แก้วคล้าย นักภาษาโบราณของกรมศิลปากร ได้ศึกษาแปลความหมายของคำจารึกนี้ไว้ดังนี้

“ศรีทวารวดี ศวรปุณยะ” แยกศัพท์เป็น ศรี + ทวารวดี + อิศวร + ปุณยะ

“ศรี” น่าจะเป็นคำศัพท์ที่ปราศจากคำแปล แต่ใช้เดิมนำหน้าทေးหรือบุคคล ผู้มีชื่อเสียง

“ทวารวดี” เป็นชื่อเมืองของพระกฤษณะ แปลว่า เมืองที่มีประตู หรือเมืองที่มีด่าน ในที่นี้น่าจะเป็นชื่อเมือง

“อิสวร” เป็นคำคุณศัพท์ แปลว่า ผู้สามารถ ผู้เป็นใหญ่ ผู้สูงสุด หรือผู้ประเสริฐ

“ปุณยะ” เป็นคุณศัพท์ แปลว่า ผู้มีบุญ หรือผู้มีคุณงามความดี

ซึ่งเมื่อรวมศัพท์แล้วสามารถแปลได้ดังนี้

1. ศรีทวารวดีศวร พระเจ้าทวารวดี

ปุณยะ ผู้มีบุญ

2. ศรีทวารวดี พระเจ้าทวารวดี

อิสวรปุณยะ ผู้มีบุญอันประเสริฐ

แต่ถ้าอ่านคำจารึกเป็น ศรีทวารวดี ศวรปุณ.ยะ จะแปลว่า ปุณย์ของพระเจ้า

ทวารวดี

เมืองอุทองมีกษัตริย์ปกครอง (Muang U-thong Ruled by Kings)

- อุทองรับรูปแบบการปกครองระบบกษัตริย์จากอินเดีย กษัตริย์มีหน้าที่เป็นผู้นำ
แบ่งปันผลผลิตและปกป้องคุ้มภัยให้กับประชาชน

- ศิลปะทวารวดีอายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 12-13 หรือราว 1,200-1,300 ปี
มาแล้ว เหรียญเงินจารึก “ศรีทวารวดี ศวรปุณย” จารึกอักษรปัลลวะ ภาษาสันสกฤตแปลว่า
“การบุญแห่งพระเจ้าศรีทวารวดี” ส่วนอีกด้านหนึ่งเป็นภาพแม่โคกับลูกโค เป็นสัญลักษณ์แห่ง
พลังอำนาจด้านการผลิตของธรรมชาติ ซึ่งสื่อความหมายถึงความอุดมสมบูรณ์ของการเกษตร
และการปศุสัตว์

เหรียญมีจารึกและสัญลักษณ์
พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ อุทอง

เรื่อง เจริญมีจาริกสมัยทวารวดี

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนเติมคำในช่องว่างให้ถูกต้องและสมบูรณ์ที่สุด

1. แหล่งพบเจริญมีจาริก ได้แก่.....
.....
2. โบราณสถานคอกช้างดินจัดเป็นชุมชนนับถือศาสนา.....
3. รูปแบบการปกครองระบบกษัตริย์จากอินเดีย ถือว่ากษัตริย์มีหน้าที่.....
.....
4. ศรี หมายถึง.....
ทวารวดี หมายถึง.....
อิสวร หมายถึง.....
ปุณยะ หมายถึง.....
ศรีทวารวดี สวรปุณยะ หมายถึง.....
5. ภาพแม่โคกับลูกโค เป็นสัญลักษณ์ของ.....
.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความแล้วใส่เครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่ถูกต้อง และ
ใส่เครื่องหมาย × หน้าข้อความที่ผิด

- 1. ข้อความในเหรียญ “ศรีทวารวดี สวรปุณยะ” จารึกด้วยอักษรปัลลวะ
ภาษาสันสกฤต
- 2. อุทธรูปรูปแบบการปกครองระบบกษัตริย์จากเขมร
- 3. เจริญมีจาริกพบเป็นครั้งแรกเมื่อราว พ.ศ. 2490-2495 ที่นครปฐม
- 4. โบราณสถานคอกช้างดินเป็นคอกช้างช้างสมัยทวารวดี
- 5. รูปวัวแม่ลูกในเหรียญที่พบจากคอกช้างดิน หมายถึง การเลี้ยงโคนมในสมัย
ทวารวดี

ตอนที่ 3 ให้นักเรียนอธิบายลวดลายในเหรียญที่ไม่ปรากฏอักษรจารึก มาพอเข้าใจ

[illegible]

เรื่อง เจริญมีจารึกสมัยทวารวดี

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนเติมคำในช่องว่างให้ถูกต้องและสมบูรณ์ที่สุด

1. แหล่งพบเหรียญมีจารึก ได้แก่ จังหวัดนครปฐม จังหวัดชัยนาท จังหวัดสิงห์บุรี
และโบราณสถานคอกช้างดิน อำเภอกอทูม จังหวัดสุพรรณบุรี
2. โบราณสถานคอกช้างดินจัดเป็นชุมชนนับถือศาสนา พราหมณ์ – ฮินดู
3. รูปแบบการปกครองระบบกษัตริย์จากอินเดีย ถือว่ากษัตริย์มีหน้าที่ เป็นผู้นำ
แบ่งเป็นผลผลิต และปกป้องคุ้มภัยให้กับประชาชน
4. ศรี หมายถึง คำนำหน้าท้าว หรือคนที่มีชื่อเสียง
ทวารวดี หมายถึง เมืองของพระกษณะ หรือเมืองที่มีประตู
อิศวร หมายถึง ผู้สามารถ ผู้ยิ่งใหญ่ ผู้สูงสุด หรือผู้ประเสริฐ
ปุณยะ หมายถึง ผู้มีบุญ หรือคุณงามความดี
ศรีทวารวดี ศวรปุณยะ หมายถึง บุญของพระเจ้าทวารวดี
5. ภาพแม่โคกับลูกโค เป็นสัญลักษณ์ของ พลังอำนาจด้านการผลิตของธรรมชาติ
คือ ความอุดมสมบูรณ์ของการเกษตรและการปศุสัตว์

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความแล้วใส่เครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่ถูกต้อง และ
ใส่เครื่องหมาย ✕ หน้าข้อความที่ผิด

- ☒ 1. ข้อความในเหรียญ “ศรีทวารวดี ศวรปุณยะ” จารึกด้วยอักษรปัลลวะ
ภาษาสันสกฤต
- ☐ 2. อุทองรับรูปแบบการปกครองระบบกษัตริย์จากเขมร
- ☒ 3. เหรียญมีจารึกพบเป็นครั้งแรกเมื่อราว พ.ศ. 2490-2495 ที่นครปฐม
- ☐ 4. โบราณสถานคอกช้างดินเป็นคอกช้างช้างสมัยทวารวดี
- ☐ 5. รูปวัวแม่ลูกในเหรียญที่พบจากคอกช้างดิน หมายถึง การเลี้ยงโคนม
ในสมัยทวารวดี

ตอนที่ 3 ให้นักเรียนอธิบายลวดลายในเหรียญที่ไม่ปรากฏอักษรจารึก มาพอเข้าใจ

.....เป็นลักษณะเหรียญเงินประทับตราสังข์ และประทับตราอาทิตย์อุทัย

.....มีส่วนประกอบอื่นๆ เช่น จุดไข่ปลา ตริศูล ขอช้าง จามร พระอาทิตย์ พระจันทร์

ดวงดาว ทวีปทั้ง 4 สวัสดิเกะ หม้อปรณกลศ แส้ เป็นต้น

แบบทดสอบหลังเรียน

เรื่อง เจริญมีจาริกสมัยทวารวดี

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว แล้วทำเครื่องหมาย X ลงในกระดาษคำตอบ

1. จาริกในเจริญ “ศรีทวารวดี ศวรปุณยะ” มีความหมายอย่างไร
 - ก. พระเจ้าศรีทวารวดีครองเมืองปุณยะ
 - ข. การบุญของพระเจ้าศรีทวารวดี
 - ค. ปุณยะดินแดนศักดิ์สิทธิ์
 - ง. ศรีทวารวดีอันยิ่งใหญ่
2. เจริญสมัยทวารวดีที่มีจาริกพบจากแหล่งโบราณคดี ยกเว้นข้อใด
 - ก. จังหวัดนครปฐม จังหวัดสุพรรณบุรี
 - ข. จังหวัดสระบุรี จังหวัดนครราชสีมา
 - ค. จังหวัดสิงห์บุรี จังหวัดชัยนาท
 - ง. จังหวัดราชบุรี จังหวัดลพบุรี
3. ข้อความ “ศรีทวารวดี ศวรปุณยะ” จาริกด้วยอักษรและภาษาใด
 - ก. อักษรปัลลวะ ภาษาสันสกฤต
 - ข. อักษรมอญ ภาษามอญ
 - ค. อักษรล้านนา ภาษาจีน
 - ง. อักษรขอม ภาษาขอม
4. พบเจริญมีจาริกในเขตเมืองโบราณอุทองเมื่อ พ.ศ. 2550 ในแหล่งใด
 - ก. คูเมืองโบราณอุทอง
 - ข. เขาทำเทียม
 - ค. คอกช้างดิน
 - ง. เขาดีสลัก
5. ข้อใดไม่มีความหมายสอดคล้องกับคำว่า “ทวารวดี”
 - ก. เมืองที่เป็นศูนย์กลางหรือเมืองหลวง
 - ข. เมืองของพระกฤษณะ
 - ค. เมืองที่มีประตู
 - ง. เมืองที่มีด่าน

6. เหยียญมีจารึกที่พบบริเวณคอกช้างดิน ปัจจุบันจัดแสดงไว้ที่ใด
 - ก. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนครศรีอยุธยา
 - ข. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ สุพรรณบุรี
 - ค. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร
 - ง. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ อุทอง
7. ข้อมูลการค้นพบเหยียญที่มีจารึกข้อใดผิด
 - ก. อำเภออุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี เมื่อ พ.ศ. 2507
 - ข. จังหวัดสิงห์บุรี เมื่อ พ.ศ. 2522
 - ค. คอกช้างดิน อำเภออุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี เมื่อ พ.ศ. 2540
 - ง. จังหวัดนครปฐม เมื่อ พ.ศ. 2550
8. ภาพแม่โคกับลูกโคในเหยียญเป็นสัญลักษณ์ของสิ่งใด
 - ก. พลังอำนาจด้านการผลิตของธรรมชาติ
 - ข. ความอุดมสมบูรณ์ของการเกษตร
 - ค. ความอุดมสมบูรณ์ของการปศุสัตว์
 - ง. ถูกทุกข้อ
9. หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่พบบริเวณคอกช้างดินนอกจากเหยียญมีจารึกคืออะไร
 - ก. เสาธรรมจักร
 - ข. พระพุทธรูป
 - ค. ศิวลึงค์
 - ง. ถูกทุกข้อ
10. ข้อใดไม่ใช่ตราประทับที่ปรากฏในเหยียญที่พบบริเวณคอกช้างดิน
 - ก. ขอช้าง จามร พระอาทิตย์ครึ่งดวงสอดแสง
 - ข. รูปพระบรมฉายาลักษณ์ พระปรางค์วัดอรุณ
 - ค. ตราสังข์ จุฑาไขปลา ปราสาท และตรีศูล
 - ง. พระจันทร์ ดวงดาว สวรรค์ และเส้า

เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน

เรื่อง เจริญมีจริกสมัยทวารวดี

1. ข	6. ง
2. ข	7. ง
3. ก	8. ง
4. ค	9. ค
5. ก	10. ข

**แบบประเมินทักษะการปฏิบัติกิจกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมเมืองอุทอง
ปายนิเทศ เรื่อง เจริญมีจารึกสมัยทวารวดี**

กลุ่มที่.....ชื่อกลุ่ม.....

สมาชิกกลุ่ม 1.
2.
3.
4.
5.

คำชี้แจง : ให้ผู้ประเมินเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับคุณภาพ
(ดูเกณฑ์ให้คะแนน)

ที่	ประเด็นการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
		4	3	2	1
1	การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การวางแผนการทำงาน และมีขั้นตอนการทำงาน อย่างมีระบบ				
2	กระตือรือร้นในการทำงานร่วมกัน และ มีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย				
3	ชื่อปายนิเทศสัมพันธ์กับเรื่องราว เนื้อหาสาระ สัมพันธ์กับเรื่องราว มืองค์ประกอบ และ สีสันเหมาะสมกับเรื่องราวความสวยงาม ความคิดสร้างสรรค์ และคุณค่าทางวิชาการ				
รวม					

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

เกณฑ์การประเมิน

คะแนน 3.50 – 4.00 ดีมาก
คะแนน 2.50 – 3.49 ดี
คะแนน 1.50 – 2.49 พอใช้
คะแนน 1.00 – 1.49 ปรับปรุง

เกณฑ์การผ่าน ระดับคุณภาพ ดี

เกณฑ์การประเมินป้ายนิเทศ เรื่อง เหยียดมีจารึกสมัยทวารวดี

ประเด็นการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)
การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การวางแผนการทำงาน และมีขั้นตอนการทำงานอย่างมีระบบ	สมาชิกในกลุ่มทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การวางแผนการทำงาน และ มีขั้นตอนการทำงานอย่างมีระบบได้ดีมาก	สมาชิกในกลุ่มทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การวางแผนการทำงาน และ มีขั้นตอนการทำงาน ไม่ครบตามขั้นตอน	สมาชิกในกลุ่มบางคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การวางแผนการทำงาน และ มีขั้นตอนการทำงาน และไม่ครบตามขั้นตอน	ควรปรับปรุงการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การวางแผนการทำงาน ที่ไม่เป็นระบบ
กระตือรือร้นในการทำงานร่วมกัน และมีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย	กระตือรือร้นในการทำงานร่วมกัน และมีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายได้ดีมาก	กระตือรือร้นในการทำงานร่วมกัน และมีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย ไม่ครบตามขั้นตอน	สมาชิกในกลุ่มบางคนมีความกระตือรือร้นในการทำงานร่วมกัน และมีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย ไม่ครบตามขั้นตอน	ควรปรับปรุงความกระตือรือร้นในการทำงานร่วมกัน และมีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย
ชื่อป้ายนิเทศสัมพันธ์กับเรื่องราว เนื้อหาสาระสัมพันธ์กับเรื่องราว มีองค์ประกอบ และสีสันทันเหมาะสมกับเรื่องราว ความสวยงาม ความคิดสร้างสรรค์ และคุณค่าทางวิชาการ	ชื่อป้ายนิเทศสัมพันธ์กับเรื่องราวดีมาก เนื้อหาสาระสัมพันธ์กับเรื่องราว มีองค์ประกอบ และสีสันทันเหมาะสมกับเรื่องราวดีมาก ความสวยงาม ความคิดสร้างสรรค์ และคุณค่าทางวิชาการดีมาก	ชื่อป้ายนิเทศสัมพันธ์กับเรื่องราวดี เนื้อหาสาระสัมพันธ์กับเรื่องราว มีองค์ประกอบ และสีสันทันเหมาะสมกับเรื่องราวดี ความสวยงาม ความคิดสร้างสรรค์ และคุณค่าทางวิชาการดี	ชื่อป้ายนิเทศสัมพันธ์กับเรื่องราวพอใช้ เนื้อหาสาระสัมพันธ์กับเรื่องราว มีองค์ประกอบ และสีสันทันเหมาะสมกับเรื่องราวพอใช้ ความสวยงาม ความคิดสร้างสรรค์ และคุณค่าทางวิชาการพอใช้	ชื่อป้ายนิเทศไม่สัมพันธ์กับเรื่องราว ควรปรับปรุงเนื้อหาสาระสัมพันธ์กับเรื่องราว มีองค์ประกอบ และสีสันทันเหมาะสมกับเรื่องราว ควรปรับปรุงความสวยงาม ความคิดสร้างสรรค์ และคุณค่าทางวิชาการ

เกณฑ์การประเมิน

คะแนน	3.50 – 4.00	ดีมาก
คะแนน	2.50 – 3.49	ดี
คะแนน	1.50 – 2.49	พอใช้
คะแนน	1.00 – 1.49	ปรับปรุง

เกณฑ์การผ่าน ระดับคุณภาพ ดี

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8

ชื่อหน่วยการเรียนรู้ วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอู่ทอง เรื่อง ตึกตาตินเผาสมัยทวารวดี
 รายวิชา ส21104 ประวัติศาสตร์ 2 เวลา 1 ชั่วโมง
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนอู่ทอง

1. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบ

ตัวชี้วัดที่ ส4.1 ม.1/3 นำวิธีการทางประวัติศาสตร์มาใช้ศึกษาเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์สมัยสุโขทัยในดินแดนไทยโดยสังเขป เช่น รัฐโบราณในดินแดนไทย เช่น ศรีวิชัย ตามพรลิงค์ และทวารวดี ฯลฯ

2. สาระสำคัญ

สังคมสมัยทวารวดีที่เมืองโบราณอู่ทอง สามารถมองผ่านประติมากรรมตึกตาตินเผา ที่มีรายละเอียดด้านกิริยาท่าทาง รูปร่างหน้าตา ทรงผม เสื้อผ้าอาภรณ์ และเครื่องประดับ ทำให้ทราบวิถีการดำเนินชีวิต และวัฒนธรรมทวารวดี ควรค่าแก่การอนุรักษ์และรักษาสืบสานต่อไป

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

- 3.1 นักเรียนสามารถบอกลักษณะ เรื่อง ตึกตาตินเผาสมัยทวารวดีได้
- 3.2 นักเรียนสามารถจัดทำแฟ้มสะสมงาน เรื่อง ตึกตาตินเผาสมัยทวารวดีได้

4. สาระการเรียนรู้

ตึกตาตินเผาสมัยทวารวดี

- บุคคลฟ่อนรำ
- รูปบุรุษ-สตรี
- พระเจ้าสุทโธทนะ
- พระโพธิสัตว์
- หน้าต่างจำลอง (กุฑ)
- รูปยักษ์

5. ชิ้นงาน/ภาระงาน

แฟ้มสะสมงาน เรื่อง ตึกตาดินเผาสมัยทวารวดี

6. สื่อ/แหล่งเรียนรู้

- 6.1 ภาพตึกตาดินเผา
- 6.2 ใบความรู้
- 6.3 ใบงาน

7. การวัดและประเมินผล

สิ่งที่ประเมิน	วิธีการ/เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
1. นักเรียนสามารถบอกลักษณะ เรื่อง ตึกตาดินเผาสมัยทวารวดีได้	แบบทดสอบ	เกณฑ์ผ่าน 60 %
2. นักเรียนสามารถจัดทำ แฟ้มสะสมงาน เรื่อง ตึกตาดินเผา สมัยทวารวดีได้	แบบประเมิน	เกณฑ์ผ่าน ระดับคุณภาพดี

8. กิจกรรมการเรียนรู้ (วิธีการทางประวัติศาสตร์)

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูนำภาพตึกตาดินเผาสมัยทวารวดีมานำเสนอให้นักเรียนพิจารณารูปร่างรายละเอียดของตัวอย่างตึกตาดินเผาว่าเป็นผลงานที่สร้างสรรค์ขึ้นมาในสมัยทวารวดีหรือไม่ มีรายละเอียดลวดลายอย่างไร

2. ทดสอบก่อนเรียน

ขั้นกิจกรรม

3. ให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มๆ ละ 4-5 คน เพื่อทำกิจกรรมศึกษา เรื่อง ตึกตาดินเผาสมัยทวารวดี ตามขั้นตอนวิธีการทางประวัติศาสตร์ ซึ่งผู้สอนจะทบทวนวิธีการทางประวัติศาสตร์ให้นักเรียนเข้าใจชัดเจนก่อนทำกิจกรรมร่วมกัน

4. ผู้เรียนกำหนดประเด็นเรื่องที่จะศึกษา ใบความรู้ที่ 8 เรื่อง ตึกตาดินเผาสมัยทวารวดี โดยผู้สอนนำเรื่อง ตึกตาดินเผาสมัยทวารวดีที่อภิปรายกันมาแล้วในขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ให้ผู้เรียนพิจารณาอีกครั้งเพื่อกำหนดประเด็นเรื่องที่จะศึกษาว่าสนใจประเด็นใด จะศึกษาโดยวิธีใด จากแหล่งข้อมูลใดบ้าง

5. ผู้เรียนค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าข้อมูล เรื่อง ตึกตาดินเผาสมัยทวารวดี จากแหล่งความรู้ต่างๆ ตามความสนใจและการวางแผนกลุ่ม ซึ่งอาจศึกษาจาก

ห้องสมุดโรงเรียน ห้องคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต การสอบถามสัมภาษณ์ผู้รู้หรือแหล่งข้อมูลภายนอกโรงเรียน เช่น แหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอุททอง หอสมุดแห่งชาติสุพรรณบุรี ฯลฯ

6. ผู้เรียนร่วมกันตรวจสอบ วิเคราะห์ ประเมินคุณค่าหลักฐาน เรื่อง ตึกตาดินเผาสมัยทวารวดี โดยบันทึกข้อมูลที่น่าเชื่อถือไว้

7. ผู้เรียนสังเคราะห์ตีความหลักฐาน โดยผู้เรียนนำข้อมูลที่น่าเชื่อถือมาสังเคราะห์ข้อเท็จจริงจากหลักฐานต่างๆ เรื่อง ตึกตาดินเผาสมัยทวารวดี

8. ผู้เรียนเรียบเรียงข้อเท็จจริงและนำเสนอเป็นข้อสรุปของกลุ่ม แล้วนำเสนอผลสรุปของกลุ่ม เรื่อง ตึกตาดินเผาสมัยทวารวดี การนำเสนออาจใช้ Power Point หรือสื่อต่างๆที่น่าสนใจ พร้อมทั้งอธิบายเหตุผลประกอบอย่างสมเหตุสมผลตามความคิดเห็นของกลุ่ม

9. ครูให้นักเรียนศึกษาเหตุผลจากการศึกษาของกลุ่มต่างๆ แล้วสรุปเป็นผลงานของกลุ่มอีกครั้ง บางกลุ่มอาจเพิ่มเติมบทสรุปของกลุ่มได้

10. นักเรียนทำใบงานที่ 8 เรื่อง ตึกตาดินเผาสมัยทวารวดี

11. ครูมอบหมายงานให้นักเรียนทำแฟ้มสะสมงาน เรื่อง ตึกตาดินเผาสมัยทวารวดี

12. ให้แต่ละกลุ่มนำเสนอชิ้นงานที่ได้รับมอบหมาย

13. ประเมินผลทักษะปฏิบัติการอนุรักษ์วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอุททอง
ขั้นสรุป

14. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป เรื่อง ตึกตาดินเผาสมัยทวารวดี

15. ทดสอบหลังเรียน

9. ภาคผนวก

9.1 แบบทดสอบก่อนเรียน

9.2 ใบความรู้ที่ 8

9.3 ใบงานที่ 8

9.4 แบบทดสอบหลังเรียน

แบบทดสอบก่อนเรียน

เรื่อง ตึกตาดินเผาสมัยทวารวดี

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว แล้วทำเครื่องหมาย ✕ ลงในกระดาษคำตอบ

1. การผลิตตึกตาดหรือประติมากรรมดินเผาเพื่อวัตถุประสงค์ใด
 - ก. เครื่องประดับ
 - ข. เครื่องรางในพิธีกรรม
 - ค. ของเด็กเล่น
 - ง. ถูกทุกข้อ
2. สิ่งที่ยังบอกถึงวัฒนธรรมทวารวดีในตึกตาดินเผา ยกเว้นข้อใด
 - ก. อารมณ์ที่สุมใส
 - ข. เครื่องประดับ
 - ค. รูปร่างหน้าตา ทรงผม
 - ง. วัสดุที่ใช้ผลิต
3. เอกสารสมัยใหม่ที่มองเห็นลักษณะการแต่งกายของสตรีชาวทวารวดีได้เป็นอย่างดีคือข้อใด
 - ก. ภาพปั้นหล่อ
 - ข. ภาพจำหลักปูนปั้น
 - ค. ตึกตาสสมัยทวารวดี
 - ง. สมุดภาพแสดงเครื่องแต่งกายตามสมัยประวัติศาสตร์และโบราณคดี
4. เครื่องประดับซึ่งถือว่าเป็นลักษณะเด่นสำคัญของคนในวัฒนธรรมทวารวดี ยกเว้นข้อใด
 - ก. ตุ่มหู (ต่างหู)
 - ข. สร้อยคอ (กรองศอ)
 - ค. กำไลข้อมือ
 - ง. มงกุฏ
5. ข้อใดผิด
 - ก. สตรีจะนุ่งยาวเกือบถึงส้น
 - ข. สตรีไม่สวมเสื้อแต่จะมีผ้าผืนเล็กๆ คล้องคล้ายสไบ
 - ค. สตรีนิยมทำผมเกล้ามวยหรือถักเปีย
 - ง. สตรีนุ่งโจงกระเบน ใส่เสื้อแขนยาว มีผ้าคาดเอว

6. ข้อใดคือตุ๊กตาดินเผายุคทวารวดี
 - ก. ตุ๊กตาดินเผาลำปาง
 - ข. ตุ๊กตาดินเผาสุโขทัย
 - ค. ตุ๊กตาดินเผาที่เมืองโบราณคูบัว
 - ง. ตุ๊กตาดินเผาเวียงกาหลง
7. จะศึกษาเรื่องการแต่งกายของสตรีสมัยทวารวดีจากสิ่งใดได้ชัดเจนที่สุด
 - ก. ภาพปั้นหล่อ
 - ข. ภาพจำหลักปูนปั้น
 - ค. ตุ๊กตาดินเผาสมัยทวารวดี
 - ง. สมุดภาพแสดงเครื่องแต่งกาย
8. ข้อใดไม่ใช่ใช้ลักษณะของคนสมัยทวารวดี
 - ก. โกนผม ไม่ใส่เครื่องประดับ
 - ข. ริมฝีปากหนา ผมตัดเกรียนสั้น
 - ค. รวบผมเป็นมวยกลางศีรษะ
 - ง. ใบหน้ากลม จมูกใหญ่
9. การผสมผสานอิทธิพลพื้นเมืองกับทวารวดีเป็นลักษณะประติมากรรมสมัยใด
 - ก. ทวารวดีตอนต้น
 - ข. ทวารวดีตอนกลาง
 - ค. ทวารวดีตอนปลาย
 - ง. ไม่มีข้อใดถูก
10. เครื่องประดับทองคำสมัยทวารวดีที่พบบริเวณพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอุทองคืออะไร
 - ก. สร้อยคอทองคำ
 - ข. กำไลทองคำ
 - ค. เข็มขัดทองคำ
 - ง. ต่างหูทองคำ

เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน

เรื่อง ตึกตาดินเผาสมัยทวารวดี

1. ง	6. ค
2. ง	7. ง
3. ง	8. ก
4. ง	9. ข
5. ง	10. ง

เรื่อง ตุ๊กตาดินเผาสมัยทวารวดี

ตุ๊กตาดินเผาสมัยทวารวดี

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตุ๊กตาหรือประติมากรรมดินเผานั้น คือ รูปปั้นบุคคลหรือสัตว์ที่มีขนาดต่างๆ กันผลิตขึ้นมาเพื่อใช้เป็นเครื่องประดับ เครื่องราง เป็นของเล่น หรือใช้ในพิธีกรรมมีมาตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ (อรัญญา สินบัวทอง, 2549, หน้า 1-5)

ตุ๊กตาดินเผาเป็นงานศิลปะเครื่องปั้นดินเผาประเภทหนึ่งที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว และทำให้เราได้ทราบถึงวิถีการดำเนินชีวิตของคนในอดีตได้ โดยการสังเกตจากลักษณะรูปร่างหน้าตา การแต่งกาย อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ตลอดจนศิลปวัฒนธรรมและอิทธิพลทางด้านความเชื่อ ตุ๊กตาดินเผาที่มีอายุเก่าแก่ที่สุดนั้นอยู่ในสมัยทวารวดี มีอายุประมาณ 1,200 ปี ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 11-16 ตุ๊กตาดินเผาที่เคยพบมาทั้งหมด ยกตัวอย่างเช่น ตุ๊กตาดินเผาสุโขทัย ตุ๊กตาดินเผาเวียงกาหลง ตุ๊กตาดินเผาลำปาง และตุ๊กตาดินเผาอยุธยาถึงรัตนโกสินทร์ สำหรับแนวความคิดในการออกแบบตุ๊กตาดินเผาทวารวดีมาจากภาพประติมากรรมปูนปั้นนักดนตรีหญิง 5 ท่านที่กรมศิลปากรได้ขุดพบจากเมืองโบราณคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ภาพปูนปั้นชิ้นนี้เป็นงานศิลปะทวารวดีเพียงชิ้นเดียวที่ได้จารึกเรื่องราววิถีการดำเนินชีวิต ตลอดจนวัฒนธรรมการแต่งกายของสตรีที่อยู่ในสังคมชั้นสูงสมัยทวารวดีได้อย่างเด่นชัดมากที่สุด การสังเกตจากอารมณ์ที่สวมใส่เครื่องประดับต่างๆ อาทิ ปกิริยาท่าทาง รูปร่างหน้าตา และทรงผมที่มีปรากฏอยู่ในภาพปูนปั้นนั้นๆ ตลอดจนชิ้นส่วนต่างๆ ของเครื่องดนตรีปรากฏอยู่ด้วย จึงช่วยให้สามารถตีความได้ว่าสังคมทวารวดีในสมัยก่อนนั้นชอบการบรรเลงดนตรี วิถีการดำเนินชีวิต และวัฒนธรรมการแต่งกายของสตรีในสมัยทวารวดี ตลอดจนอนุรักษและสืบสานศิลปะในยุคสมัยทวารวดีให้คนรุ่นหลังได้รู้จักสืบต่อไป อย่างไรก็ตามเรามีอาจทราบได้ชัดเจนแน่นอนว่าสตรีชาวทวารวดีในสังคมสมัยนั้น ความเป็นจริงจะมีการแต่งกายและลักษณะรูปร่างหน้าตาเป็นเช่นใด เพราะเนื่องจากอารยธรรมทวารวดีผ่านมาแล้วนับเป็นพันปี แต่ในปัจจุบันเราจะทราบเรื่องการแต่งกายของสตรีชาวทวารวดีได้จากการเลียนแบบการแต่งกายจากภาพปั้นหล่อ และภาพจำหลักปูนปั้นของกรมศิลปากร ซึ่งปัจจุบันได้มีการบันทึกไว้ในเอกสารและหนังสือวิชาการต่างๆ โดยยึดถือใช้เป็นแบบอย่างเรื่อยมา (อเนก นาวิกมูล, 2532, หน้า 7) ซึ่งหนังสือวิชาการเรื่อง สมุดภาพแสดงเครื่องแต่งกายตามสมัยประวัติศาสตร์และโบราณคดี ของกรมศิลปากร จัดได้ว่าเป็นเอกสารสำคัญที่ทำให้เรามองเห็นลักษณะการแต่งกายของสตรีชาวทวารวดีได้

นอกจากนี้หนังสือการแต่งกายไท-สยาม ของโอเมอร์เวย์ นักเขียนภาพประกอบเรื่องก็ได้เขียนภาพลายเส้นจำลองการแต่งกายของสตรีชาวทวารวดีไว้โดยเขียนเลียนแบบมาจากภาพปูนปั้นและภาพในโบราณวัตถุของกรมศิลปากร จากภาพแสดงการแต่งกายของสตรีชาวทวารวดีซึ่งส่วนใหญ่นิยมทำผลเกล้ามวยหรือถักเปียเป็นจอมสูงขึ้นไปเหนือศีรษะ รัตตรงกลางให้ตอนบนขยายออกเป็นกระพุ่มจอมสูงขึ้นไป รัตด้วยเครื่องประดับ บางครั้งอาจถักเปียจัดเรียงเป็นเส้นลงมาเป็นกรอบวงหน้า นิยมประดับด้วยต่างหูเป็นแผ่นกลมหรือห้วงกลม ใส่สายสร้อยคอเป็นแผ่นทับทรงรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน มีลวดลายกนก ไม่นิยมสวมเสื้อ แต่ใช้ผ้าสะพายเฉียงบางๆ เชียงบ่าซ้ายไหลมาข้างขวา ประดับต้นแขนด้วยกำไลเล็กๆ ซึ่งทำด้วยทองคำสำริดและลูกปัด ไม่สวมรองเท้า นุ่งผ้าผืนเดียวทบซ้อนกันข้างหน้า (กรมศิลปากร, 2513, หน้า 3) สตรีจะนุ่งยาวเกือบถึงส้น ทบชายผ้าไว้ด้านหน้ามีเข็มขัดเชือกหรือผ้าคาดที่เอว มีชายผ้าหรือชายเข็มขัดห้อยลงมาข้างใดข้างหนึ่ง เท่าที่พบหลักฐานสตรีไม่สวมเสื้อ แต่จะมีผ้าผืนเล็กๆ คาดหรือคล้องอยู่คล้ายสไบ (ศักดิ์ชัย สายสิงห์, 2542, หน้า 273-275) สำหรับการเกล้าผมของสตรีชาวทวารวดีเท่าที่พบโดยทั่วไป จะเกล้ามวยเป็นชั้นเดียวและเป็นพุ่ม มีเครื่องสวมหรือมีสายรัด อาจเป็นพวงมาลัยดอกไม้อหรือสายสร้อยลูกปัด นอกจากนี้ยังมีเครื่องแต่งกายและเครื่องประดับอื่นๆ ซึ่งถือได้ว่าเป็นลักษณะเด่นสำคัญของคนในวัฒนธรรมทวารวดี ได้แก่ การนิยมใส่ตุ้มหู (ต่างหู) สร้อยคอ (กรองคอ) และกำไลข้อมือ รูปแบบของตุ้มหูที่สตรีสมัยทวารวดีนิยมใช้มี 2 แบบ คือ ตุ้มหูกลมและตุ้มหูห้วงกลมหรือขดเป็นวงขนาดใหญ่ (ศักดิ์ชัย สายสิงห์, 2542, หน้า 278-279)

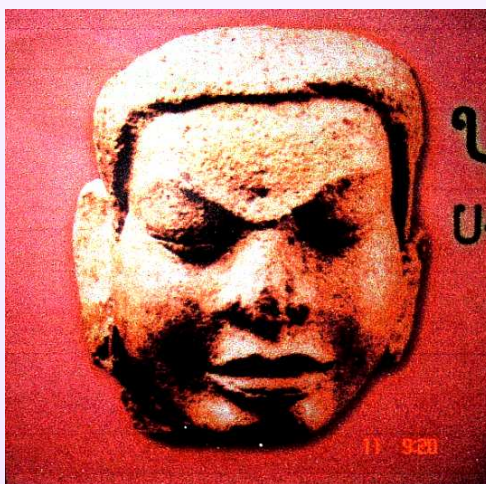
ลักษณะของหูที่ยานลงมานั้นเป็นธรรมเนียมการสวมต่างหูของสตรีชาวทวารวดีในสมัยก่อน กล่าวคือ ในสังคมสตรีชาวทวารวดี หากสตรีที่เป็นเจ้าใหญ่นายโตและมีฐานะร่ำรวยหรือสตรีที่อยู่ในราชสำนัก จะนิยมสวมใส่ต่างหูทั้งสองข้างที่ใหญ่และหนักมากจนสามารถถ่วงหูให้ยานลงมาเพื่อแสดงออกถึงความอยู่ดีกินดี แต่หากเป็นสตรีชาวบ้านที่มีฐานะจะต้องลงมาหรือยากจนก็จะสวมต่างหูเพียงข้างเดียวหรือสวมใส่ต่างหูขนาดเล็กหรืออาจไม่มีต่างหูสวมใส่เลย

สำหรับสร้อยคอหรือกรองคอที่พบมักเป็นสร้อยลูกปัด วิธีการประดับอาจเป็นเส้นเดียวหรือ 2-3 เส้น อาจมีการสลับกันระหว่างลูกปัดกลมเหลี่ยมทรงกระบอกและกรองคอ ซึ่งน่าจะเป็นเครื่องประดับของชนชั้นสูง ส่วนกำไลข้อมือนิยมสวมกำไลซ้อนกันหลายวง (ศักดิ์ชัย สายสิงห์, 2547, หน้า 280-281)

นางร่ำทวารวดี พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ อุททอง

ศิลปะทวารวดีอายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 12-14 หรือราว 1,200-1,400 ปีมาแล้ว รูปบุคคลยืนเอียงสะโพกในท่าพ่อนรำ ประดับด้วยศิราภรณ์ทรงสามเหลี่ยมคล้ายใบไม้ตั้งขึ้น สวมตุ้มหูและสร้อยคอ นุ่งผ้าโจงกระเบนเป็นริ้ว มีชายผ้า 2 ชั้นห้อยตกลงมาด้านหน้า

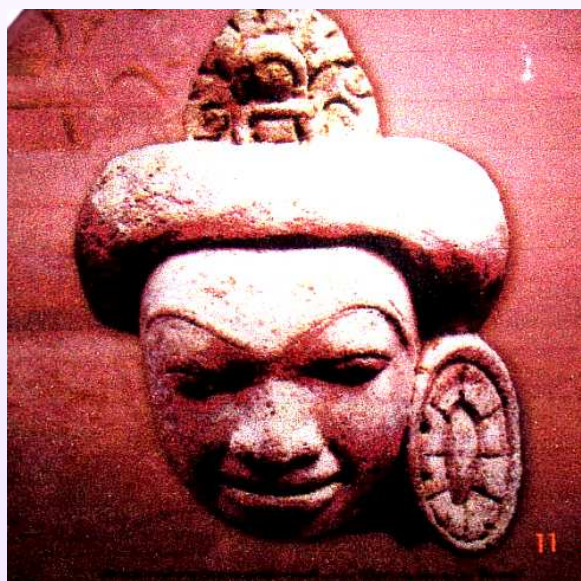
บุรุษทวารวดี พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ อุททอง

ศิลปะทวารวดีอายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 14-15 หรือราว 1,100-1,200 ปีมาแล้ว ศีรษะบุรุษ ใบหน้ากว้างเป็นรูปสี่เหลี่ยม จมูกโด่งและใหญ่ ปากหนา ผมตัดเกรียนสั้น ลักษณะประติมากรรมแสดงถึงการผสมผสานอิทธิพลพื้นเมืองที่กลายเป็นเอกลักษณ์ของศิลปะทวารวดีตอนกลาง

สตรีทวารวดี พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ อุทONG

ศิลปะทวารวดีอายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 12-13 หรือราว 1,300-1,400 ปีมาแล้วบุคคลสวมตุ้มหูและสร้อยคอ ลักษณะเช่นเดียวกับเครื่องประดับที่พบในเขตเมืองอุทONG

สตรีทวารวดี พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ อุทONG

ศิลปะทวารวดีอายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 13-14 หรือราว 1,200-1,300 ปีมาแล้วบุคคลใบหน้ากลม จมูกใหญ่ ริมฝีปากหนา มีรอยยิ้มเล็กน้อย รวบผมเป็นมวยกลางศีรษะประดับด้วยศิราภรณ์ สวมตุ้มหูพวงกลมขนาดใหญ่ และมีลวดลายดอกไม้ประดับตรงกลางอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่พบทั่วไปในประติมากรรมรูปบุคคลในสมัยทวารวดี จึงอาจเป็นหน้าของคันทวารวดี

พุทธรูปิตา พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ อุทอง

ศิลปะทวารวดี อายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 13-14 หรือราว 1,200-1,300 ปีมาแล้วด้านหลังประติมากรรมมีจารึก “ศุทโธทนะ” หมายถึงพระนามพระเจ้าสุทโธทนะ พุทธรูปิตาพบที่ข้างเจดีย์หมายเลข 11 ลักษณะเป็นรูปบุรุษนั่งขัดสมาธิราบ ประนมมือ (อัญชลิมุทรา) สวมศิราภรณ์ทรงสูงยอดแหลมมีกรอบหน้านาง ด้านข้างประดับด้วยกระจัง สวมตุ้มหูทรงกลมขนาดใหญ่และทึบ ต้นแขนประดับด้วยกำไลต้นแขน ลายเป็นรูปใบไม้สามเหลี่ยม สันนิษฐานว่าเป็นลักษณะเครื่องทรงของกษัตริย์ในสมัยนั้น

พระโพธิสัตว์ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ อุทอง

พระโพธิสัตว์ศิลปะทวารวดีอายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 13-14 หรือราว 1,200-1,300 ปีมาแล้ว รูปบุรุษยืนด้วยอาการดิ้งค โดยเอียงกายไปทางด้านซ้าย ใบหน้ากว้างเกือบเป็นรูปสี่เหลี่ยม เปล้าผมหงอกยาวมน รัศด้วยแถบผ้าเป็นมวยซ้อนกันหลายชั้นอยู่บริเวณกลางศีรษะ สันนิษฐานว่าอาจจะเป็นลักษณะของนักบวชหรืออาจเป็นรูปพระโพธิสัตว์

กุฑู พืพืรภัณทสธานแห่งชาตื อุทอง

ศืลปะทวารวตื อายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 13 หรือราว 1,300 ปีมาแล้ว
แผ่นดินเผา หน้าต่างจำลอง เป็นทรงโค้งเกือกม้าหรือกุฑู ใช้เป็นเครื่องประดับอาคาร ซึ่งก่อสร้าง
เป็นทรงสูงชันกันขึ้นไปเป็นชั้นๆ เพื่อสื่อถึงชั้นวิมานของเหล่าทวยเทพต่างๆ บุคคลภายในกุฑู
ทำผมเป็นลอนแยกออกเป็น 2 ข้าง แล้วเกล้าจุกด้านบน สวมตุ้มหูทรงกลม

ยักรั พืพืรภัณทสธานแห่งชาตื อุทอง

ศืลปะทวารวตื อายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 9-10 หรือราว 1,600-1,700 ปี
มาแล้ว เครื่องประดับทองคำรูปยักรั ด้านหลังทำเป็นห่วงกลมคล้ายตุ้มหู

เรื่อง ตุ๊กตาดินเผาสมัยทวารวดี

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนเติมคำในช่องว่างให้ถูกต้องและสมบูรณ์ที่สุด

1. ภาพประติมากรรมปูนปั้นนักดนตรีหญิง 5 ท่าน ที่กรมศิลปากรขุดพบจาก.....
.....
2. การเกล้าผมของสตรีชาวทวารวดีมีลักษณะ.....
3. เครื่องประดับของสตรีชาวทวารวดี ได้แก่.....
4. ลักษณะใบหน้าของบุรุษสมัยทวารวดีตอนกลาง คือ.....
.....
5. พระโพธิสัตว์ศิลปะทวารวดี มีลักษณะ คือ.....
.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความแล้วใส่เครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่ถูกต้อง และ
ใส่เครื่องหมาย × หน้าข้อความที่ผิด

-1. อัญชลีมุทรา คือ พระนามของพุทธสาวก
-2. สตรีชาวบ้านที่มีฐานะด้อยลงมาชอบสวมต่างหูทั้ง 2 ข้าง และหลายห่วง
-3. กุฑู คือ ประติมากรรมเครื่องประดับอาคาร
-4. ตุ๊กตาดินเผาผลิตขึ้นมาเพื่อใช้เป็นเครื่องประดับ เครื่องราง ของเด็กเล่น และ
ใช้ในพิธีกรรม
-5. การแต่งกายของสตรีชาวทวารวดีได้จากการเลียนแบบการแต่งกายจาก
ภาพปั้นหล่อ

ตอนที่ 3 ให้นักเรียนวิเคราะห์ว่า การมองผ่านตุ๊กตาดินเผาสมัยทวารวดี ได้เห็นภาพชีวิตของคนในสมัยทวารวดีในสิ่งใดบ้าง

[illegible]

เรื่อง ตุ๊กตาดินเผาสมัยทวารวดี

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนเติมคำในช่องว่างให้ถูกต้องและสมบูรณ์ที่สุด

1. ภาพประติมากรรมปูนปั้นนักดนตรีหญิง 5 ท่าน ที่กรมศิลปากรขุดพบจาก.....
เมืองโบราณคูบัว อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี
2. การเกล้าผมของสตรีชาวทวารวดีมีลักษณะเกล้ามวยเป็นชั้นเดียว และเป็นกลุ่ม.....
3. เครื่องประดับของสตรีชาวทวารวดี ได้แก่ตุ้มหู สร้อยคอ และกำไลข้อมือ.....
4. ลักษณะใบหน้าของบุรุษสมัยทวารวดีตอนกลาง คือใบหน้ากว้างเป็นรูปสี่เหลี่ยม.....
จมูกโด่งและใหญ่ ปากหนา ผมหักติดย่นสั้น
5. พระโพธิสัตว์ศิลปะทวารวดี มีลักษณะ คือรูปบุรุษยืนด้วยอาการดิ้งคั่ง ใบหน้า.....
กว้าง เก่าผมทรงชฎามงกุฎ รัดด้วยแถบผ้า เป็นมวยซ้อนกันหลายชั้นอยู่บริเวณ.....
กลางศีรษะ

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความแล้วใส่เครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่ถูกต้อง และ
ใส่เครื่องหมาย × หน้าข้อความที่ผิด

-×..... 1. อัญชลีมุทรา คือ พระนามของพุทธสาวก
-×..... 2. สตรีชาวบ้านที่มีฐานะด้อยลงมาชอบสวมต่างหูทั้ง 2 ข้าง และหลายห่วง
-×..... 3. กุฑู คือ ประติมากรรมเครื่องประดับอาคาร
-✓..... 4. ตุ๊กตาดินเผาผลิตขึ้นมาเพื่อใช้เป็นเครื่องประดับ เครื่องราง ของเด็กเล่น
และใช้ในพิธีกรรม
-✓..... 5. การแต่งกายของสตรีชาวทวารวดีได้จากการเลียนแบบการแต่งกายจาก
ภาพปั้นหล่อ

ตอนที่ 3 ให้นักเรียนวิเคราะห์ว่า การมองผ่านตุ๊กตาดินเผาสมัยทวารวดี ได้เห็นภาพชีวิต
ของคนในสมัยทวารวดีในสิ่งใดบ้าง

.....ได้ทราบถึงบุคลิกท่าทาง ใบหน้า ตลอดจนเครื่องประดับ เสื้อผ้า อาภรณ์

ที่สวมใส่ ในสมัยทวารวดีได้เป็นอย่างดี

แบบทดสอบหลังเรียน

เรื่อง ตึกตาดินเผาสมัยทวารวดี

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว แล้วทำเครื่องหมาย ✕ ลงในกระดาษคำตอบ

1. สิ่งที่ยังบอกถึงวัฒนธรรมทวารวดีในตึกตาดินเผา ยกเว้นข้อใด
 - ก. วัสดุที่ใช้ผลิต
 - ข. เครื่องประดับ
 - ค. อารมณ์ที่สุมใส่
 - ง. รูปร่างหน้าตา ทรงผม
2. การผลิตตึกตาหรือประติมากรรมดินเผาเพื่อวัตถุประสงค์ใด
 - ข. เครื่องรางในพิธีกรรม
 - ก. เครื่องประดับ
 - ค. ของเด็กเล่น
 - ง. ถูกทุกข้อ
3. เอกสารสมัยใหม่ที่มองเห็นลักษณะการแต่งกายของสตรีชาวทวารวดีได้เป็นอย่างดีคือข้อใด
 - ก. สมุดภาพแสดงเครื่องแต่งกายตามสมัยประวัติศาสตร์และโบราณคดี
 - ข. ภาพจำหลักปูนปั้น
 - ค. ตึกตาสสมัยทวารวดี
 - ง. ภาพปั้นหล่อ
4. ข้อใดผิด
 - ก. สตรีไม่สวมเสื้อแต่จะมีผ้าผืนเล็กๆ คล้องคล้ายสไบ
 - ข. สตรีนุ่งโจงกระเบน ใส่เสื้อแขนยาว มีผ้าคาดเอว
 - ค. สตรีนิยมทำผมเกล้ามวยหรือถักเปีย
 - ง. สตรีจะนุ่งยาวเกือบถึงส้น
5. เครื่องประดับซึ่งถือว่าเป็นลักษณะเด่นสำคัญของคนในวัฒนธรรมทวารวดี ยกเว้นข้อใด
 - ก. มงกุฎ
 - ข. กำไลข้อมือ
 - ค. ตั้มหู (ต่างหู)
 - ง. สร้อยคอ (กรองศอ)

6. จะศึกษาเรื่องการแต่งกายของสตรีสมัยทวารวดีจากสิ่งใดได้ชัดเจนที่สุด
 - ก. สมุดภาพแสดงเครื่องแต่งกาย
 - ข. ตุ๊กตาดินเผาสมัยทวารวดี
 - ค. ภาพจำหลักปูนปั้น
 - ง. ภาพปั้นหล่อ
7. ข้อใดคือตุ๊กตาดินเผายุคทวารวดี
 - ก. ตุ๊กตาดินเผาลำปาง
 - ข. ตุ๊กตาดินเผาสุโขทัย
 - ค. ตุ๊กตาดินเผาเวียงกาหลง
 - ง. ตุ๊กตาดินเผาที่เมืองโบราณคูบัว
8. เครื่องประดับทองคำสมัยทวารวดีที่พบบริเวณพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอุททองคืออะไร
 - ก. สร้อยคอทองคำ
 - ข. เข็มขัดทองคำ
 - ค. ต่างหูทองคำ
 - ง. กำไลทองคำ
9. ข้อใดไม่ใช่ลักษณะของคนสมัยทวารวดี
 - ก. ริมฝีปากหนา ผมตัดเกรียนสั้น
 - ข. โคนผม ไม่ใส่เครื่องประดับ
 - ค. รวบผมเป็นมวยกลางศีรษะ
 - ง. ใบหน้ากลม จมูกใหญ่
10. การผสมผสานอิทธิพลพื้นเมืองกับทวารวดีเป็นลักษณะประติมากรรมสมัยใด
 - ก. ทวารวดีตอนปลาย
 - ข. ทวารวดีตอนกลาง
 - ค. ทวารวดีตอนต้น
 - ง. ไม่มีข้อใดถูก

เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน

เรื่อง ตึกตาดินเผาสมัยทวารวดี

1. ก	6. ก
2. ง	7. ง
3. ก	8. ค
4. ข	9. ข
5. ก	10. ข

แบบประเมินทักษะการปฏิบัติกิจกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมเมืองอุทอง
แฟ้มสะสมงาน เรื่อง ตึกตาดินเผาสมัยทวารวดี

กลุ่มที่.....ชื่อกลุ่ม.....

สมาชิกกลุ่ม 1.
 2.
 3.
 4.
 5.

คำชี้แจง : ให้ผู้ประเมินเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับคุณภาพ
 (ดูเกณฑ์ให้คะแนน)

ที่	ประเด็นการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
		4	3	2	1
1	การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การวางแผนการทำงาน และมีขั้นตอนการทำงาน อย่างมีระบบ				
2	กระตือรือร้นในการทำงานร่วมกัน และ มีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย				
3	องค์ประกอบของแฟ้มสะสมงาน ครบถ้วนตาม เนื้อหาสาระและภาพประกอบถูกต้อง สวยงาม รูปเล่มสวยงาม มีความคิดสร้างสรรค์				
รวม					

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

เกณฑ์การประเมิน

คะแนน 3.50 – 4.00 ดีมาก
 คะแนน 2.50 – 3.49 ดี
 คะแนน 1.50 – 2.49 พอใช้
 คะแนน 1.00 – 1.49 ปรับปรุง

เกณฑ์การผ่าน ระดับคุณภาพ ดี

เกณฑ์การประเมินแฟ้มสะสมงาน

เรื่อง ตึกตาดินเผาสมัยทวารวดี

ประเด็นการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)
การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การวางแผนการทำงาน และมีขั้นตอนการทำงานอย่างมีระบบ	สมาชิกในกลุ่มทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การวางแผนการทำงาน และมีขั้นตอนการทำงานอย่างมีระบบได้ดีมาก	สมาชิกในกลุ่มทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การวางแผนการทำงาน และมีขั้นตอนการทำงาน ไม่ครบตามขั้นตอน	สมาชิกในกลุ่มบางคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การวางแผนการทำงาน และมีขั้นตอนการทำงาน และไม่ครบตามขั้นตอน	ควรปรับปรุงการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การวางแผนการทำงาน ที่ไม่เป็นระบบ
กระตือรือร้นในการทำงานร่วมกัน และมีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย	กระตือรือร้นในการทำงานร่วมกัน และมีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายได้ดีมาก	กระตือรือร้นในการทำงานร่วมกัน และมีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายไม่ครบตามขั้นตอน	สมาชิกในกลุ่มบางคนมีความกระตือรือร้นในการทำงานร่วมกัน และมีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายไม่ครบตามขั้นตอน	ควรปรับปรุงความกระตือรือร้นในการทำงานร่วมกัน และมีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย
องค์ประกอบของแฟ้มสะสมงาน ครบถ้วนตามเนื้อหาสาระและภาพประกอบถูกต้อง สวยงาม รูปเล่มสวยงาม มีความคิดสร้างสรรค์	องค์ประกอบของแฟ้มสะสมงาน ครบถ้วนตามเนื้อหาสาระและภาพประกอบถูกต้อง สวยงามดีมาก รูปเล่มสวยงาม มีความคิดสร้างสรรค์ดีมาก	องค์ประกอบของแฟ้มสะสมงาน ครบถ้วนตามเนื้อหาสาระและภาพประกอบถูกต้อง สวยงามดี รูปเล่มสวยงาม มีความคิดสร้างสรรค์ดี	องค์ประกอบของแฟ้มสะสมงาน ครบถ้วนตามเนื้อหาสาระและภาพประกอบถูกต้อง สวยงามพอใช้ รูปเล่มสวยงาม มีความคิดสร้างสรรค์พอใช้	ควรปรับปรุงองค์ประกอบของแฟ้มสะสมงาน ควรปรับปรุงเนื้อหาสาระและภาพประกอบให้และถูกต้องสวยงาม ควรปรับปรุงรูปเล่มให้สวยงาม มีความคิดสร้างสรรค์

เกณฑ์การประเมิน

คะแนน	3.50 – 4.00	ดีมาก
คะแนน	2.50 – 3.49	ดี
คะแนน	1.50 – 2.49	พอใช้
คะแนน	1.00 – 1.49	ปรับปรุง

เกณฑ์การผ่าน ระดับคุณภาพ ดี

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 9

ชื่อหน่วยการเรียนรู้ วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอู่ทอง เรื่อง แหล่งเรียนรู้ทวารวดีเมืองอู่ทอง
 รายวิชา ส21104 ประวัติศาสตร์ 2 เวลา 4 ชั่วโมง
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนอู่ทอง

1. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบ

ตัวชี้วัดที่ ส4.1 ม.1/3 นำวิธีการทางประวัติศาสตร์มาใช้ศึกษาเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์สมัยสุโขทัยในดินแดนไทยโดยสังเขป เช่น รัฐโบราณในดินแดนไทย เช่น ศรีวิชัย ตามพรลิงค์ และทวารวดี ฯลฯ

2. สาระสำคัญ

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอู่ทองเป็นแหล่งเรียนรู้ทวารวดีที่สำคัญที่ให้เยาวชนรุ่นหลัง ได้ศึกษาหาความรู้และร่วมกิจกรรมสืบสาน อนุรักษ์วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอู่ทองให้อยู่คู่ เมืองอู่ทองสืบต่อไปอย่างยั่งยืน ท้องถิ่นควรร่วมกันพัฒนาเมืองโบราณอู่ทองเป็นแหล่งเรียนรู้ ของประวัติศาสตร์ที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศไทย

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

- 3.1 นักเรียนสามารถบอกประโยชน์ เรื่อง แหล่งเรียนรู้ทวารวดีเมืองอู่ทอง ได้
- 3.2 นักเรียนสามารถนำเสนอโครงงาน เรื่อง แหล่งเรียนรู้ทวารวดีเมืองอู่ทองได้

4. สาระการเรียนรู้

แหล่งเรียนรู้ทวารวดีเมืองอู่ทอง

- ประวัติการก่อตั้งพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอู่ทอง
- นำชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอู่ทอง
- ห้องจัดแสดง 1 ห้องบรรพชนคนอู่ทอง
- ห้องจัดแสดง 2 ห้องอู่ทองศรีทวารวดี
- อาคารใหม่ชั้นบน
- อาคารใหม่ชั้นล่าง

5. ชิ้นงาน/ภาระงาน

โครงงาน เรื่อง แหล่งเรียนรู้ทวารวดีเมืองอู่ทอง

6. สื่อ/แหล่งเรียนรู้

- 6.1 VRT พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอุทอง
- 6.2 ใบความรู้
- 6.3 ใบงาน

7. การวัดและประเมินผล

สิ่งที่ประเมิน	วิธีการ/เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
1. นักเรียนสามารถบอกประโยชน์ เรื่อง แหล่งเรียนรู้ทวารวดี เมืองอุทองได้	แบบทดสอบ	เกณฑ์ผ่าน 60 %
2. นักเรียนสามารถนำเสนอโครงงาน เรื่อง แหล่งเรียนรู้ทวารวดี เมืองอุทองได้	แบบประเมิน	เกณฑ์ผ่าน ระดับคุณภาพดี

8. กิจกรรมการเรียนรู้ (วิธีการทางประวัติศาสตร์)

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

- 1. ทดสอบก่อนเรียน
- 2. ครูนำเสนอ VTR เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น คือ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอุทอง และสอบถามนักเรียนว่าเคยเข้าไปใช้บริการหรือไม่ และอภิปรายการให้บริการของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอุทองเป็นแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นที่สำคัญ

ขั้นกิจกรรม

- 2. ให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มๆ ละ 4-5 คน เพื่อทำกิจกรรมศึกษา เรื่อง แหล่งเรียนรู้ทวารวดีเมืองอุทอง ตามขั้นตอนวิธีการทางประวัติศาสตร์ ซึ่งผู้สอนจะทบทวนวิธีการทางประวัติศาสตร์ให้นักเรียนเข้าใจชัดเจนก่อนทำกิจกรรมร่วมกัน
- 3. ผู้เรียนกำหนดประเด็นเรื่องที่ศึกษา ใบความรู้ที่ 9 เรื่อง แหล่งเรียนรู้ทวารวดีเมืองอุทอง โดยผู้สอนนำเรื่อง แหล่งเรียนรู้ทวารวดีเมืองอุทอง ที่อภิปรายกันมาแล้วในขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ให้ผู้เรียนพิจารณาอีกครั้งเพื่อกำหนดประเด็นเรื่องที่ศึกษาว่าสนใจประเด็นใด จะศึกษาโดยวิธีใด จากแหล่งข้อมูลใดบ้าง
- 4. ผู้เรียนค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าข้อมูล เรื่อง แหล่งเรียนรู้ทวารวดีเมืองอุทอง จากแหล่งความรู้ต่างๆ ตามความสนใจและการวางแผนกลุ่ม ซึ่งอาจศึกษาจากห้องสมุดโรงเรียน ห้องคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต การสอบถามสัมภาษณ์ผู้รู้หรือ

แหล่งข้อมูลภายนอกโรงเรียน เช่น แหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ อุทยาน หอสมุดแห่งชาติสุพรรณบุรี ฯลฯ

5. ผู้เรียนร่วมกันตรวจสอบ วิเคราะห์ ประเมินคุณค่าหลักฐาน เรื่องแหล่งเรียนรู้ ทวารวดีเมืองอู่ทอง โดยบันทึกข้อมูลที่นำเชื่อถือไว้

6. ผู้เรียนสังเคราะห์ตีความหลักฐาน โดยผู้เรียนนำข้อมูลที่นำเชื่อถือมาสังเคราะห์ ข้อเท็จจริงจากหลักฐานต่างๆ เรื่อง แหล่งเรียนรู้ทวารวดีเมืองอู่ทอง

7. ผู้เรียนเรียบเรียงข้อเท็จจริงและนำเสนอเป็นข้อสรุปของกลุ่ม แล้วนำเสนอผลสรุปของกลุ่ม เรื่อง แหล่งเรียนรู้ทวารวดีเมืองอู่ทอง การนำเสนออาจใช้ Power Point หรือสื่อต่างๆ ที่น่าสนใจ พร้อมทั้งอธิบายเหตุผลประกอบอย่างสมเหตุสมผลตามความคิดเห็นของกลุ่ม

8. ครูให้นักเรียนศึกษาเหตุผลจากการศึกษาของกลุ่มต่างๆ แล้วสรุปเป็นผลงานของกลุ่มอีกครั้ง บางกลุ่มอาจเพิ่มเติมบทสรุปของกลุ่มได้

9. นักเรียนทำใบงานที่ 9 เรื่อง แหล่งเรียนรู้ทวารวดีเมืองอู่ทอง

10. ครูมอบหมายงานให้นักเรียนทำโครงงาน เรื่อง แหล่งเรียนรู้ทวารวดีเมืองอู่ทอง

11. ให้แต่ละกลุ่มนำเสนอชิ้นงานที่ได้รับมอบหมาย

12. ประเมินผลทักษะปฏิบัติการอนุรักษ์วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอู่ทอง
ขั้นสรุป

13. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป เรื่อง แหล่งเรียนรู้ทวารวดีเมืองอู่ทอง

14. ทดสอบหลังเรียน

9. ภาคผนวก

9.1 แบบทดสอบก่อนเรียน

9.2 ใบความรู้ที่ 9

9.3 ใบงานที่ 9

9.4 แบบทดสอบหลังเรียน

แบบทดสอบก่อนเรียน

เรื่อง แหล่งเรียนรู้ทวารวดีเมืองอู่ทอง

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว แล้วทำเครื่องหมาย X ลงในกระดาษคำตอบ

- พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอู่ทองรวบรวมวัตถุโบราณจากแหล่งที่พบ ยกเว้นข้อใด
 - สุพรรณบุรี นครปฐม
 - กาญจนบุรี ราชบุรี
 - เพชรบุรี
 - กรุงเทพมหานคร
- พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถเสด็จเปิดพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอู่ทองเมื่อใด
 - 13 พฤษภาคม 2509
 - 13 พฤษภาคม 2510
 - 13 พฤษภาคม 2511
 - 13 พฤษภาคม 2512
- สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพเสด็จสำรวจเมืองโบราณอู่ทองและทรงนิพนธ์หนังสือเรื่องอะไร
 - ท้าวอู่ทอง
 - ทวารวดีศรีอู่ทอง
 - นิทานโบราณคดี
 - อู่ทองอู่อารยธรรม
- ศาสตราจารย์ช็อง มวสเชลีเยร์ เกี่ยวข้องกับเมืองโบราณอู่ทองอย่างไร
 - เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านโบราณคดีและประวัติศาสตร์
 - ชาวฝรั่งเศสที่สนใจศิลปะภูมิภาคเอเชียอาคเนย์
 - ร่วมขุดค้นโบราณสถานเมืองโบราณอู่ทองระหว่าง พ.ศ. 2507 – พ.ศ. 2509
 - ถูกทุกข้อ
- การเดินทางระหว่างตะวันตก (อินเดีย) สู่ตะวันออก (จีน) สมัยทวารวดีใช้สิทธิพลในเรื่องใด
 - ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้
 - ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ
 - ลมประจำถิ่น ลมบกลมทะเล
 - ข้อ ก. และข้อ ข. ถูก

6. “สวนหินพุทธานาค” มีจุดเด่นด้านใดที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจ
 - ก. หินรูปร่างหลากหลาย
 - ข. แหล่งต้นน้ำห้วยพุทธานาค
 - ค. พันธุ์ไม้หายากและสวยงาม
 - ง. ถูกทุกข้อ
7. “ปุษยคีรี” หมายถึงข้อใด
 - ก. ภูเขาแห่งดอกไม้
 - ข. วัดเขาทำเทียม
 - ค. วัดเขาพระศรีสรรเพชญาราม
 - ง. ข้อ ก. และข้อ ข. ถูก
8. “เขาหินตั้ง” เป็นวัฒนธรรมทางศาสนาใด
 - ก. ศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู
 - ข. ศาสนาพุทธ
 - ค. ศาสนาอิสลาม
 - ง. การนับถือผีและวิญญาณ
9. ข้อใดไม่ใช่แหล่งเรียนรู้ทวารวดีเมืองอู่ทอง
 - ก. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอู่ทอง
 - ข. โบราณสถาน โบราณวัตถุที่พบในเมืองโบราณอู่ทอง
 - ค. กิจกรรมเชิงประวัติศาสตร์ที่จัดขึ้น
 - ง. การจัดทำสินค้าเพื่อการค้าและการท่องเที่ยวเมืองโบราณอู่ทอง
10. การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอู่ทอง ควรทำอย่างไร
 - ก. การศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับเมืองโบราณอู่ทองในวัฒนธรรมทวารวดี
 - ข. การดูแลรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ
 - ค. ส่งเสริมการท่องเที่ยว
 - ง. ถูกทุกข้อ

เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน

เรื่อง แหล่งเรียนรู้ทวารวดีเมืองอู่ทอง

1. ง	6. ง
2. ก	7. ข
3. ค	8. ง
4. ง	9. ง
5. ง	10. ง

ใบความรู้ที่ 9

เรื่อง แหล่งเรียนรู้ทวารวดีเมืองอุทอง

แหล่งเรียนรู้ทวารวดีเมืองอุทอง

1. ประวัติการก่อตั้งพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอุทอง

การจัดแสดงในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอุทอง เมื่อแรกเริ่มนั้นได้จัดแสดงโบราณวัตถุสมัยทวารวดีเป็นส่วนมาก ซึ่งพบในบริเวณเมืองโบราณอุทองและจากอำเภอต่างๆ ในจังหวัดสุพรรณบุรีและจังหวัดนครปฐม กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และย้ายมาจากพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนคร โบราณวัตถุที่พบในเมืองโบราณอุทองนั้นมีคุณค่าอย่างยิ่งในการศึกษาค้นคว้าทางด้านโบราณคดีและประวัติศาสตร์

ในปี พ.ศ. 2547-2548 พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอุทอง ได้รับงบประมาณปรับปรุงอาคารจัดแสดงใหม่ 1 หลัง สำหรับนำเสนอเรื่องราวของเมืองโบราณอุทองและวัฒนธรรมทวารวดี

พ.ศ. 2446 สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย เสด็จตรวจราชการเมืองสุพรรณบุรี และเสด็จสำรวจเมืองโบราณอุทอง ทรงนิพนธ์เล่าเรื่องเมืองอุทองในรายงานเสด็จตรวจราชการเมืองสุพรรณบุรี และทรงนิพนธ์หนังสือเรื่อง นิทานโบราณคดี

พ.ศ. 2476 ราชบัณฑิตสถานได้เริ่มทำการสำรวจทำแผนผังเมืองโบราณอุทองโดยสังเขป ซึ่งปรากฏว่าเป็นเมืองโบราณสำคัญที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีแห่งหนึ่ง

พ.ศ. 2502 กรมศิลปากรได้จัดสร้างพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอุทองขึ้นเป็นอาคารชั่วคราวเพื่อเก็บรักษาโบราณวัตถุที่ได้จากการสำรวจและขุดค้นทางโบราณคดีที่เมืองโบราณอุทอง

พ.ศ. 2504 กรมศิลปากรทำการสำรวจขุดแต่งโบราณสถานที่มีกระจายอยู่ทั่วไปในเมืองโบราณอุทองเพิ่มเติม พบโบราณสถานอุทองเพิ่มเติม พบโบราณวัตถุสมัยทวารวดีจำนวนมาก

พ.ศ. 2507-2509 ศาสตราจารย์ซ็อง บวสเซลิเยร์ (M.Jean Boisselier) ผู้เชี่ยวชาญด้านโบราณคดีและประวัติศาสตร์ศิลปะภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ชาวฝรั่งเศส และหัวหน้าหน่วยศิลปากรในขณะนั้น ได้ทำการสำรวจขุดแต่งโบราณสถานในเมืองโบราณอุทอง และศึกษาค้นคว้าทางโบราณคดีเกี่ยวกับเมืองโบราณอุทอง

พ.ศ. 2508-2509 กรมศิลปากรได้จัดสร้างอาคารพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอุทุมพรขึ้นเป็นการถาวร เพื่อเก็บรักษาและจัดแสดงโบราณวัตถุที่ได้จากการขุดค้นทางโบราณคดี เมื่อดำเนินการแล้วเสร็จ ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอุทุมพร เมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม พ.ศ. 2509 (พนมบุตร จันทรโชติ, 2550, หน้า 13-14)

2. นำชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอุทุมพร

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอุทุมพร ตั้งอยู่บนถนนมัลลียแมน ใกล้กับที่ว่าการอำเภออุทุมพร ห่างจากจังหวัดสุพรรณบุรีประมาณ 30 กิโลเมตร พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอุทุมพร เริ่มจัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2502 เพื่อเก็บรักษาโบราณวัตถุที่ได้จากการบูรณะเมืองโบราณ ต่อมา พ.ศ. 2504 กรมศิลปากรได้ทำการสำรวจ ขุดแต่งโบราณสถานเพิ่มเติม พบโบราณวัตถุสมัยทวารวดีจำนวนมาก จึงจัดสร้างอาคารพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอุทุมพรขึ้นเป็นการถาวร เพื่อเก็บรักษาและจัดแสดงโบราณวัตถุที่ได้จากการสำรวจและขุดค้นทางโบราณคดี เมื่อการดำเนินการแล้วเสร็จ ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอุทุมพร เมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม พ.ศ. 2509

ระหว่าง พ.ศ. 2547-2548 พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอุทุมพร ได้รับงบประมาณปรับปรุงอาคารจัดแสดง จำนวน 1 หลัง เพื่อนำเสนอเรื่องราวของเมืองโบราณอุทุมพรและวัฒนธรรมทวารวดี

2.1 การจัดแสดง

2.1.1 อาคารจัดแสดงหมายเลข 1

จัดแสดงนิทรรศการเกี่ยวกับเมืองโบราณอุทุมพรและวัฒนธรรม ทวารวดี แสดงถึงพัฒนาการของเมืองโบราณอุทุมพร ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์กระทั่งพัฒนาเข้าสู่สังคมประวัติศาสตร์สมัยทวารวดี ประกอบด้วยห้องจัดแสดง 2 ห้อง

2.1.2 ห้องจัดแสดง 1 : บรรพชนคนอุทุมพร

(สมัยก่อนประวัติศาสตร์ และการรับวัฒนธรรมจากภายนอก)

ห้องบรรพชนคนอุทุมพร จัดแสดงถึงพัฒนาการของเมืองโบราณอุทุมพร เมืองโบราณ แห่งนี้ พบหลักฐานการอยู่อาศัยของมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ แบบสังคมเกษตรกรรมยุคหินใหม่ ต่อเนื่องถึงยุคโลหะ เมื่อประมาณ 3,000 ปีมาแล้ว ต่อมาประมาณ 2,000 ปี พบหลักฐานโบราณวัตถุที่แสดงว่าเมืองโบราณอุทุมพรเป็นเมืองท่าศูนย์กลางการติดต่อค้าขายสำคัญของชุมชนโบราณในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับประเทศสำคัญของโลก ในเวลานั้น เช่น ลูกปัดชนิดต่างๆ ทำด้วยหินมีค่าที่นำเข้ามาจากประเทศอินเดีย เหริยภูกษาปณ์

โรมัน ปูนปั้น รูปพ่อค้าชาวเปอร์เซีย ฯลฯ ราวพุทธศตวรรษที่ 8-10 หรือเมื่อประมาณ 1,600-1,800 ปีที่ผ่านมา พบหลักฐานถึงการนับถือพุทธศาสนาในเมืองโบราณอุทอง โดยเฉพาะพุทธศาสนาแบบหินยานหรือเถรวาท ทำให้เมืองอุทองเกิดการปรับเปลี่ยนรูปแบบทางวัฒนธรรมเข้าสู่วัฒนธรรมทวารวดี ซึ่งเป็นวัฒนธรรมสมัยประวัติศาสตร์ยุคแรกสุดบนผืนแผ่นดินไทย

โบราณวัตถุสำคัญที่จัดแสดง ได้แก่ เครื่องประดับทองคำ ลูกปัดทองคำสมัยทวารวดี ลูกปัดที่ทำจากหิน แก้ว แผ่นดินเผา ภาพพระภิกษุอุ้มบาตร อิทธิพลศิลปะอมราวดี ซึ่งถือเป็นโบราณวัตถุที่ได้รับอิทธิพลศิลปะอินเดียที่มีอายุเก่าแก่ที่สุดเท่าที่พบในประเทศไทย แผ่นดินเผารูปเทวดา ตราประทับดินเผา จารึกดินเผา จารึกแผ่นทองแดง เหรียญกษาปณ์โรมัน เหรียญเงินมีจารึก และพระพุทธรูปสำริด

2.1.3 ห้องจัดแสดง 2 : อุทองศรีทวารวดี

(วัฒนธรรมทวารวดีที่เมืองโบราณอุทอง)

ห้องอุทองศรีทวารวดีจัดแสดงเรื่องราวและความสำคัญของเมืองโบราณอุทองในฐานะเมืองสมัยประวัติศาสตร์ยุคแรกของประเทศไทย เป็นศูนย์กลางการค้าและศูนย์กลางพระพุทธศาสนา ก่อนแพร่กระจายความเจริญไปสู่ชุมชนโบราณร่วมสมัยอื่นๆ

เมืองโบราณอุทองเป็นเมืองสมัยทวารวดี มีผังเมืองเป็นรูปวงรี ตัวเมืองมีคูน้ำคันดินล้อมรอบภายในตัวเมือง และบริเวณโดยรอบมีซากโบราณสถานกระจายอยู่ไม่น้อยกว่า 20 แห่ง ห้างออกไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้เป็นที่ตั้งของโบราณสถานคอกช้างดิน กลุ่มศาสนสถานและสิ่งก่อสร้างเนื่องในศาสนาพราหมณ์หรือฮินดู ลัทธิไศวนิกาย เมืองโบราณอุทองมีอายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 12-16 หรือประมาณ 1,000-1,400 ปีที่ผ่านมา เป็นหลักฐานแสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองทางวัตถุและวิทยาการต่างๆ ในอดีต อันมีผลจากการผสมผสานวัฒนธรรมท้องถิ่นเข้ากับการรับวัฒนธรรมจากประเทศอินเดีย ก่อให้เกิดรูปแบบทางวัฒนธรรมที่เรียกว่า“ทวารวดี” มีลักษณะที่สำคัญคือ การวางผังเมืองที่มีคูน้ำคันดินล้อมรอบ การนับถือพุทธศาสนานิกายเถรวาท การสร้างศาสนสถานด้วยอิฐขนาดใหญ่ และการมีรูปแบบทางศิลปกรรมเฉพาะเป็นของตนเอง

โบราณวัตถุสำคัญที่จัดแสดง ได้แก่ ธรรมจักรศิลา พระพุทธรูปสำริด พระพุทธรูปดินเผา พระพิมพ์ดินเผา ประติมากรรมดินเผา ลูกปัด เครื่องประดับ เครื่องมือเครื่องใช้ ชิ้นส่วนสถาปัตยกรรม ลวดลายปูนปั้น ฯลฯ โดยเฉพาะธรรมจักรศิลาพร้อมแท่นและเสาตั้งซึ่งถือเป็นโบราณวัตถุชิ้นเยี่ยมที่พบสมบูรณ์เพียงชิ้นเดียวในประเทศไทย (พนมบุตร จันทรโชติ, 2550, หน้า 17-27)

2.1.4 อาคารจัดแสดงหมายเลข 2

จัดแสดงนิทรรศการถาวรเกี่ยวกับดินแดนสุวรรณภูมิ พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของเมืองโบราณอู่ทอง เส้นทางการค้าทางทะเล และเมืองโบราณอู่ทองในฐานะศูนย์กลางของศาสนาพุทธ โดยแบ่งการจัดแสดงออกเป็นส่วนต่างๆ ดังนี้

1) ห้องจัดแสดงชั้นบนส่วนที่ 1

“พัฒนาการทางประวัติศาสตร์บนผืนแผ่นดินสุวรรณภูมิ” จัดแสดงพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของดินแดนสุวรรณภูมิ แหล่งการค้าสำคัญของโลกยุคโบราณ ซึ่งสันนิษฐานว่าคือดินแดนที่เป็นประเทศไทยและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในปัจจุบัน ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ กระทั่งพัฒนาเข้าสู่สังคมเมือง และการค้าระหว่างชุมชนโบราณต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกด้วยโบราณวัตถุและสื่อจัดแสดงประเภทต่างๆ ที่ทันสมัย”

หลักฐานทางโบราณคดีทำให้ทราบว่าสุวรรณภูมิหรือดินแดนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นถิ่นฐานของมนุษย์มานานนับหลายพันปี ตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ หลักฐานทางโบราณคดีที่พบส่วนใหญ่ เช่น ลูกปัดหิน (หินคาร์เนเลียนอาเกต) ลูกปัดหินฝังสี ลูกปัดแก้ว ลูกปัดแก้วมีตา ภาชนะสำริดเนื้อบาง อิทธิพลวัฒนธรรมอินเดียที่ปรากฏชัดได้แก่ ความเชื่อทางศาสนา ศิลปกรรม ภาษา และการปกครอง ซึ่งเข้ามาผสมผสานกับวิถีเดิมเกิดเป็นวัฒนธรรมของชุมชนนั้น และทำให้ดินแดนสุวรรณภูมิก้าวเข้าสู่ยุคประวัติศาสตร์

อู่ทองวันนี้

มรดกทางวัฒนธรรม : สถานที่ทางประวัติศาสตร์ ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ ผังเมืองโบราณคดี เจดีย์ต่างๆ

มรดกทางวัฒนธรรม : ประเพณี พิธีกรรม : ประเพณีไทยทรงดำ ลาวครั่ง ลาวเวียง ลาวพวน จีน

มรดกทางธรรมชาติ : แหล่งป่าไม้ แหล่งน้ำ : สวนหินพุหางนาค น้ำตกพุ่มวง

2) ห้องจัดแสดงชั้นบนส่วนที่ 2

“สุวรรณภูมิการค้าของโลกยุคโบราณ”

จำลองเหตุการณ์การค้าทางทะเลจากคาบสมุทรอินเดียสู่ดินแดนสุวรรณภูมิ เมื่อราว 2,900 ปี ที่ผ่านมา โดยใช้สื่อระบบโสตทัศนูปกรณ์ แสดงถึงการเดินเรือของพ่อค้าชาวต่างชาติ เส้นทางการค้าและเมืองที่สำคัญในเวลานั้น ซึ่งเชื่อว่าส่วนหนึ่งของเส้นทางการค้าดังกล่าวเกี่ยวข้องกับเมืองโบราณอู่ทองโดยตรง

ชุมชนโบราณอู่ทองเป็นเมืองทำการค้าทางทะเลที่สำคัญ

1. ความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ตั้ง
2. ตั้งอยู่ใกล้ลำน้ำใหญ่
3. ตั้งอยู่ใกล้ชายฝั่งทะเล หรือสามารถติดต่อกับชายฝั่งทะเล

สะดวก

4. ตั้งอยู่บนเส้นทางคมนาคมทางบกและทางน้ำที่สำคัญ
5. ตั้งอยู่ในเส้นทางการค้าระหว่างตะวันออกกับตะวันตก

3) ห้องจัดแสดงชั้นล่าง

“อู่ทองศูนย์กลางแห่งพระพุทธศาสนา”

จัดแสดงเหตุการณ์ในอดีตเมื่อประมาณ 1600-1800 ปีที่ผ่านมา

“เมืองโบราณอู่ทอง อรุณรุ่งแห่งอารยธรรมไทย” เป็นเมืองสำคัญยุคแรกที่ได้รับอิทธิพลทางศาสนาพุทธจากอินเดีย ซึ่งได้กลายมาเป็นจุดกำเนิดวัฒนธรรมทวารวดีในเวลาต่อมา โดยมีหลักฐานว่าพุทธศาสนาได้เข้ามาประดิษฐานที่เมืองโบราณอู่ทองเป็นจุดแรกในดินแดนประเทศไทย จัดแสดงโดยใช้โบราณวัตถุสำคัญเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาแบบจำลองเจดีย์ ธรรมจักร และการขุดค้นพบทางโบราณคดีที่เมืองโบราณอู่ทองด้วยเทคนิคการจัดแสดงอันทันสมัยพร้อมภาพยนตร์แอนิเมชัน

หลักสูตร เรื่อง วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอู่ทอง ควรเป็นการนำเสนอความรู้ ความเข้าใจ และการร่วมอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีคุณค่า และไม่ให้สูญสลายไปกับกาลเวลา ควรจัดกิจกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรม การศึกษานอกสถานที่ในแหล่งเรียนรู้ของท้องถิ่น ให้เกิดความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของตน ภาคภูมิใจในรากเหง้าของวัฒนธรรมในท้องถิ่นตน

อาคารจัดแสดง 1

ที่มา : พนมบุตร จันทรโชติ. (2550, หน้า 18)

เรื่อง แหล่งเรียนรู้ทวารวดีเมืองอู่ทอง

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนเติมคำในช่องว่างให้ถูกต้องและสมบูรณ์ที่สุด

1. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอู่ทอง จัดแสดงโบราณวัตถุสมัยทวารวดี ซึ่งพบในบริเวณ
.....
.....
2. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอู่ทอง ปรับปรุงอาคารเพื่อเสนอเรื่องราวเมืองโบราณอู่ทอง
และวัฒนธรรมทวารวดี ระหว่าง พ.ศ.....
3. พบหลักฐานการอยู่อาศัยของมนุษย์ในเมืองโบราณอู่ทองแบบ.....
.....
4. วัฒนธรรมทวารวดี มีลักษณะที่สำคัญคือ.....
.....
5. ปัจจัยส่งเสริมชุมชนโบราณอู่ทองเป็นเมืองทำการค้าทางทะเลที่สำคัญ คือ
5.1
5.2
5.3
5.4
5.5

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความแล้วใส่เครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่ถูกต้อง และ
ใส่เครื่องหมาย × หน้าข้อความที่ผิด

-1. พ.ศ. 2502 กรมศิลปากรได้จัดสร้างพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอู่ทอง
-2. เมืองโบราณอู่ทองเป็นเมืองสมัยทวารวดี มีผังเมืองเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า
-3. ธรรมจักรศิลาพร้อมแท่นและเสาตั้งเป็นโบราณวัตถุชิ้นเยี่ยมที่พบสมบูรณ์
เพียงชิ้นเดียวในประเทศไทย
-4. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ เสด็จสำรวจ
เมืองโบราณอู่ทองเมื่อ พ.ศ. 2446
-5. 10 พ.ค. 2509 เป็นวันเสด็จทรงเปิดพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอู่ทอง

ตอนที่ 3 ให้นักเรียนเสนอแนะกิจกรรมท่องเที่ยวเมืองโบราณอุททอง มาพอเข้าใจ

[illegible]

เฉลยใบงานที่ 9

เรื่อง แหล่งเรียนรู้ทวารวดีเมืองอู่ทอง

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนเติมคำในช่องว่างให้ถูกต้องและสมบูรณ์ที่สุด

1. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอู่ทอง จัดแสดงโบราณวัตถุสมัยทวารวดี ซึ่งพบในบริเวณ เมืองโบราณอู่ทอง และจังหวัดนครปฐม กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และย้ายมาจากพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนคร
2. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอู่ทอง ปรับปรุงอาคารเพื่อเสนอเรื่องราวเมืองโบราณอู่ทอง และวัฒนธรรมทวารวดี ระหว่าง พ.ศ. 2547-2548
3. พบหลักฐานการอยู่อาศัยของมนุษย์ในเมืองโบราณอู่ทองแบบ สังคมเกษตรกรรม ยุคหินใหม่ ต่อเนื่องถึงยุคโลหะ เมื่อประมาณ 3,000 ปีมาแล้ว
4. วัฒนธรรมทวารวดี มีลักษณะที่สำคัญคือ การวางผังเมืองที่มีคูน้ำคันดินล้อมรอบ นับถือพุทธศาสนานิกายเถรวาท สร้างศาสนสถานด้วยอิฐขนาดใหญ่
5. ปัจจัยส่งเสริมชุมชนโบราณอู่ทองเป็นเมืองท่าการค้าทางทะเลที่สำคัญ คือ
 - 5.1 ความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ตั้ง
 - 5.2 ตั้งอยู่ใกล้ลำน้ำใหญ่
 - 5.3 ตั้งอยู่ใกล้ชายฝั่งทะเล
 - 5.4 ตั้งอยู่บนเส้นทางคมนาคมทางบกและทางน้ำที่สำคัญ
 - 5.5 ตั้งอยู่ในเส้นทางการค้าระหว่างตะวันออกกับตะวันตก

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความแล้วใส่เครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่ถูกต้อง และใส่เครื่องหมาย × หน้าข้อความที่ผิด

- ☒ 1. พ.ศ. 2502 กรมศิลปากรได้จัดสร้างพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอู่ทอง
- ☐ 2. เมืองโบราณอู่ทองเป็นเมืองสมัยทวารวดี มีผังเมืองเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า
- ☒ 3. ธรรมจักรศิลาพร้อมแท่นและเสาตั้งเป็นโบราณวัตถุชิ้นเยี่ยมที่พบสมบูรณ์เพียงชิ้นเดียวในประเทศไทย
- ☒ 4. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ เสด็จสำรวจเมืองโบราณอู่ทองเมื่อ พ.ศ. 2446
- ☐ 5. 10 พ.ค. 2509 เป็นวันเสด็จทรงเปิดพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอู่ทอง

ตอนที่ 3 ให้นักเรียนเสนอแนะกิจกรรมท่องเที่ยวเมืองโบราณอู่ทอง มาพอเข้าใจ

(แนวการตอบ)

1. การให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเมืองโบราณอู่ทองสมัยทวารวดี
2. การบริการด้านยานพาหนะสำหรับการนำชมสถานที่ต่างๆ
3. กิจกรรมตลาดน้ำ
4. พัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

แบบทดสอบหลังเรียน

เรื่อง แหล่งเรียนรู้ทวารวดีเมืองอู่ทอง

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว แล้วทำเครื่องหมาย X ลงในกระดาษคำตอบ

1. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถเสด็จเปิดพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอู่ทองเมื่อใด
 - ก. 13 พฤษภาคม 2512
 - ข. 13 พฤษภาคม 2511
 - ค. 13 พฤษภาคม 2510
 - ง. 13 พฤษภาคม 2509
2. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอู่ทองรวบรวมวัตถุโบราณจากแหล่งที่พบ ยกเว้นข้อใด
 - ก. สุพรรณบุรี นครปฐม
 - ข. กาญจนบุรี ราชบุรี
 - ค. กรุงเทพมหานคร
 - ง. เพชรบุรี
3. การเดินเรือระหว่างตะวันตก (อินเดีย) สู่ตะวันออก (จีน) สมัยทวารวดีใช้อิทธิพลในเรื่องใด
 - ก. ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ
 - ข. ลมประจำถิ่น ลมบกลมทะเล
 - ค. ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้
 - ง. ข้อ ก. และข้อ ข. ถูก
4. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพเสด็จสำรวจเมืองโบราณอู่ทองและทรงนิพนธ์หนังสือเรื่องอะไร
 - ก. ท้าวอู่ทอง
 - ข. นิทานโบราณคดี
 - ค. ทวารวดีศรีอู่ทอง
 - ง. อู่ทองอู่อารยธรรม
5. ศาสตราจารย์ช็อง มวสเซลีเยร์ เกี่ยวข้องกับเมืองโบราณอู่ทองอย่างไร
 - ก. ร่วมขุดค้นโบราณสถานเมืองโบราณอู่ทองระหว่าง พ.ศ. 2507 – พ.ศ. 2509
 - ข. เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านโบราณคดีและประวัติศาสตร์
 - ค. ชาวฝรั่งเศสที่สนใจศิลปะภูมิภาคเอเชียอาคเนย์
 - ง. ถูกทุกข้อ

6. “ปุษยคีรี” หมายถึงข้อใด
 - ก. วัดเขาทำเทียม
 - ข. ภูเขาแห่งดอกไม้
 - ค. วัดเขาพระศรีสรรเพชญาราม
 - ง. ข้อ ก. และข้อ ข. ถูก
7. “สวนหินพุหางนาค” มีจุดเด่นด้านใดที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจ
 - ก. แหล่งต้นน้ำห้วยพุหางนาค
 - ข. พันธุ์ไม้หายากและสวยงาม
 - ค. หินรูปร่างหลากหลาย
 - ง. ถูกทุกข้อ
8. การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอู่ทอง ควรทำอย่างไร
 - ก. การศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับเมืองโบราณอู่ทองในวัฒนธรรมทวารวดี
 - ข. การดูแลรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ
 - ค. ส่งเสริมการท่องเที่ยว
 - ง. ถูกทุกข้อ
9. “เขาคินตั้ง” เป็นวัฒนธรรมทางศาสนาใด
 - ก. การนับถือผีและวิญญาณ
 - ข. ศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู
 - ค. ศาสนาพุทธ
 - ง. ศาสนาอิสลาม
10. ข้อใดไม่ใช่แหล่งเรียนรู้ทวารวดีเมืองอู่ทอง
 - ก. การจัดทำสินค้าเพื่อการค้าและการท่องเที่ยวเมืองโบราณอู่ทอง
 - ข. โบราณสถาน โบราณวัตถุที่พบในเมืองโบราณอู่ทอง
 - ค. กิจกรรมเชิงประวัติศาสตร์ที่จัดขึ้น
 - ง. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอู่ทอง

เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน**เรื่อง แหล่งเรียนรู้ทวารวดีเมืองอู่ทอง**

1. ง	6. ก
2. ค	7. ง
3. ง	8. ง
4. ข	9. ก
5. ง	10. ก

แบบประเมินทักษะการปฏิบัติกิจกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมเมืองอุทอง
โครงการ เรื่อง แหล่งเรียนรู้ทวารวดีเมืองอุทอง

กลุ่มที่.....ชื่อกลุ่ม.....

สมาชิกกลุ่ม 1.
 2.
 3.
 4.
 5.

คำชี้แจง : ให้ผู้ประเมินเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับคุณภาพ
 (ดูเกณฑ์ให้คะแนน)

ที่	ประเด็นการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
		4	3	2	1
1	การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การวางแผนการทำงาน และมีขั้นตอนการทำงาน อย่างมีระบบ				
2	กระตือรือร้นในการทำงานร่วมกัน และ มีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย				
3	ชื่อสัมพันธ์กับเนื้อหาสร้างสรรค์ วิธีศึกษา เหมาะสม สามารถหาคำตอบได้ วิธีการนำเสนอ เหมาะสมกับวิธีศึกษา				
รวม					

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

เกณฑ์การประเมิน

คะแนน 3.50 – 4.00 ดีมาก
 คะแนน 2.50 – 3.49 ดี
 คะแนน 1.50 – 2.49 พอใช้
 คะแนน 1.00 – 1.49 ปรับปรุง

เกณฑ์การผ่าน ระดับคุณภาพ ดี

เกณฑ์การประเมินโครงการแหล่งเรียนรู้ทวารวดีเมืองอุททอง

ประเด็นการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)
การมีส่วนร่วม ในการแสดง ความคิดเห็น การวางแผน การทำงาน และ มีขั้นตอนการทำงาน อย่างมีระบบ	สมาชิกในกลุ่ม ทุกคนมีส่วนร่วม ในการแสดง ความคิดเห็น การวางแผน การทำงาน และ มีขั้นตอนการทำงาน อย่างมีระบบ ได้ดีมาก	สมาชิกในกลุ่ม ทุกคนมีส่วนร่วม ในการแสดง ความคิดเห็น การวางแผน การทำงาน และ มีขั้นตอนการทำงาน ไม่ครบตามขั้นตอน	สมาชิกในกลุ่ม บางคนมีส่วนร่วม ในการแสดง ความคิดเห็น การวางแผน การทำงาน และ มีขั้นตอนการทำงาน และไม่ครบ ตามขั้นตอน	ควรปรับปรุง การมีส่วนร่วม ในการแสดง ความคิดเห็น การวางแผน การทำงาน ที่ไม่เป็นระบบ
กระตือรือร้น ในการทำงานร่วมกัน และมีความรับผิดชอบ ในงานที่ได้รับ มอบหมาย	กระตือรือร้น ในการทำงาน ร่วมกัน และ มีความรับผิดชอบ ในงานที่ได้รับ มอบหมายได้ดีมาก	กระตือรือร้น ในการทำงาน ร่วมกัน และ มีความรับผิดชอบ ในงานที่ได้รับ มอบหมาย ไม่ครบตามขั้นตอน	สมาชิกในกลุ่มบาง คนมีความ กระตือรือร้น ในการทำงาน ร่วมกัน และ มีความรับผิดชอบ ในงานที่ได้รับ มอบหมาย ไม่ครบตามขั้นตอน	ควรปรับปรุง ความกระตือรือร้น ในการทำงาน ร่วมกัน และ ความรับผิดชอบ ในงานที่ได้รับ มอบหมาย
ชื่อสัมพันธ์กับเนื้อหา สร้างสรรค์ วิธีศึกษาเหมาะสม สามารถหาคำตอบได้ วิธีการนำเสนอเหมาะสม กับวิธีศึกษา	ชื่อสัมพันธ์กับ เนื้อหาสร้างสรรค์ ดีมาก วิธีศึกษา เหมาะสม สามารถ หาคำตอบได้ดีมาก วิธีการนำเสนอ เหมาะสมกับวิธี ศึกษาดีมาก	ชื่อสัมพันธ์กับ เนื้อหาสร้างสรรค์ดี วิธีศึกษาเหมาะสม สามารถหาคำตอบ ได้ดี วิธีการนำเสนอ เหมาะสมกับ วิธีศึกษาดี	ชื่อสัมพันธ์กับ เนื้อหาสร้างสรรค์ พอใช้ วิธีศึกษา เหมาะสม สามารถ หาคำตอบได้พอใช้ วิธีการนำเสนอ เหมาะสมกับ วิธีศึกษาพอใช้	ควรปรับปรุงชื่อ โครงการ ควรปรับปรุง วิธีศึกษา ควรปรับปรุงวิธีการ นำเสนอเหมาะสม กับวิธีศึกษา

เกณฑ์การประเมิน

คะแนน	3.50 – 4.00	ดีมาก
คะแนน	2.50 – 3.49	ดี
คะแนน	1.50 – 2.49	พอใช้
คะแนน	1.00 – 1.49	ปรับปรุง

เกณฑ์การผ่าน ระดับคุณภาพ ดี

สรุปการประเมินทักษะการปฏิบัติกิจกรรม
การอนุรักษ์วัฒนธรรมทวารวดีเมืองอู่ทอง

[illegible]

